BIBLIOTECA K^^S ŞCOLARULUI

Arcadie
SUCEVEANU

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

LITERA
CHIŞINĂU1998

CZU 859.0 (478.9)-l/.3
S 94
Ediţie de autor
Coperta: Isai Cârmu
ISBN 9975-74-173-8

TABEL CRONOLOGIC

1952 16 noiembrie Se naşte Arcadie Suceveanu, în satul Suceveni (rebotezat de sovietici Şirokaia Poleana), raionul Hliboca, regiunea Cernăuţi, Nordul Bucovinei, din părinţii Vasile şi Catrina Suceveanu, ţărani români.

1959—1969 Urmează Şcoala de opt ani din satul natal şi Şcoala medie din satul vecin, Carapciu-pe-Siret.

1968 Debutează cu o poezie dedicată mamei în Zorile Bucovinei, unicul ziar de limba română din Cernăuţi.

1969-1974 Student la Facultatea de Filologie, secţia limba şi literatura română, a Universităţii de Stat din Cernăuţi, avându-i ca profesori pe scriitorii Vasile Leviţchi, Grigore Bostan, Mihailo Ivasiuk.

1974 Debut editorial în culegerea colectivă Dintre sute de catarge, apărută la Editura Literatura artistică din Chişinău, selecţie de Mihai Cimpoi.

1974—1979 Profesor de română la Şcoala medie din satul Horbova, raionul Herţa. Colaborează la majoritatea publicaţiilor literare şi culturale din Nordul Bucovinei şi Republica Moldova cu poezii, articole, medalioane, traduceri.

1979 La Editura Carpaţi din Ujgorod (cu o mică filială de carte românească la Cernăuţi) îi apare prima plachetă de versuri, Mă cheamă cuvintele,

In acest an, Arcadie Suceveanu se stabileşte la Chişinău, angajându-se ca redactor la Editura Literatura artistică, unde va lucra — ultimii doi ani în calitate de redactor-şef — până în 1990.

1982 Volumul de versuri ţărmul de echilibru, cu o prefaţă de George Meniuc, Editura Literatura artistică, Chişinău.

1984 A fugit melcul de-acasă, versuri pentru copii, cu ilustraţii de Valeri Malearenko, Editura Literatura artistică, Chişinău.

1986 Apar, la aceeaşi Editură, cărţile de versuri pentru copii Ora cinci fără doi fulgi (ilustraţii de Dumitru lazan) şi Uf/a i% domu ulitka (traducere în limba rusă).

1987 Volumul de versuri Mesaje la sfârşit de mileniu, cu o prefaţă de Mihai Cimpoi şi cu ilustraţii de Andrei Ţurcanu, Editura Literatura artistică, Chişinău. Premiul „Cea mai bună carte a anului" al Uniunii Scriitorilor din Moldova şi Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie şi Comerţul cu Cărţi.

1989 Cartea de versuri pentru copii In cămaşă de cireaşă, cu ilustraţii de Andrei Ţurcanu, Editura Literatura artistică, Chişinău. Premiul republican „Alexandru Donici" al Ministerului Ştiinţei şi învăţământului al Republicii Moldova.

1990 Volumul de versuri Arhivele Golgotei, Editura Hyperion, Chişinău. Vacanţa llenuţei, în colaborare cu pictorul Ion Severin, carte de colorat, Editura Hyperion, Chişinău.

In septembrie este ales vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, funcţie pe care o deţine până în prezent.

1991 La Editura Hyperion din Chişinău apare o amplă traducere în limba rusă din lirica poetului — Sovremenniki Gamleta (Contemporani cu Hamlet).

Cartea de poezii pentru copii Dincolo de ce văd ochii, în colaborare cu pictorul Ion Severin, Editura Hyperion, Chişinău.

1992 Premiul „Bacovia" al revistei Ateneu din Bacău.

1993 Placheta de versuri Secunda care sunt eu, colecţia „Poezii de duminică", Editura Uniunii Scriitorilor, Chişinău.

Membru al PEN-Clubului din Moldova.

1994 Devine membru şi secretar (până în 1995) al Asociaţiei Chişinău a Uniunii Scriitorilor din România.

1995 Eterna Danemarcă, seria „Poeţi români contemporani" (antologie de poezii, prefaţă de Ştefan Hostiuc, cu un ciclu de poeme inedite şi cu un capitol de referinţe critice), Editura Eminescu, Bucureşti, pentru care în 1997 i se decernează Premiul „Mihai Eminescu" al Academiei Române. Pentru acest volum mai este distins cu Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova, Premiul Salonului de Carte Românească, ediţia a V-a, Iaşi, 1996, Marele Premiu al Salonului de Carte Românească, ediţia V-ea, Chişinău, 1996.

Figurează printre cei 20 de autori ai antologiei Portret de grup (O altă imagine a poeziei basarabene), apărută la Editura Arc din Chişinău.

La Festivalul „Lucian Blaga" de la Cluj-Napoca din acest an, i se decernează Premiul pentru poezie „Centenar Lucian Blaga".

1996 Carte pentru bobocei/ABC şi 1, 2, 3, abecedar pentru preşcolari, în colaborare cu Valentina Lungu, Chişinău, Editura Uniunii Scriitorilor, Chişinău. Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova; Premiul „Cartea anului" al Salonului de Carte pentru Copii, Chişinău, ediţia L

Ştii să colorezi vacanţa?, carte de colorat, în colaborare cu pictorul Ion Severin, Editura Zamolxis, Chişinău.

Premiul pentru poezie al săptămânalului Literatura fi arta.

1997 Setul didactic Rândunica (Manual şi Caiet pentru ci. T), în colaborare cu Valentina Lungu, Casa de editură Litera, Chişinău.

Premiul pentru poezie al săptămânalului Uteratura fi arta.

In toţi aceşti ani publică cronici literare, eseuri, traduce din poezia ucraineană şi rusă, din L. N. Tolstoi (Ka^acii), C. Aitmatov (Vaporul alb), C. Huseinov (Casa din coif), M. Gorki (Celkaş) ş. a.

ARCADIE SUCEVEANU

Motto:

Nu te scalei de două ori în apa aceluiaşi fluviu.

Heraclit din Efes

ARCADIE SUCEVEANU

ieri

X w centoZ/f^

L! tfl „----

'q/u/'itTz > fia

'e tdnrJrarfei a e •/«/?,

/W J>a/tqet& M tm-ft /' CM ft, m,'+

l J Vj f „ './ , J

OfCC&/ fff eis+>/>J- A-i Ştfif.'itrt f^f> ujn — ^..

U H Iei- d f Ct'tcu/f

'   l f J-   ^   fj   :   &
-.'

ntoffSffwts ?w! cvw
-ft>4 ce-a/' •///»/'/,

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

POEME

JQ__________________________________ARCADIE SUCEVEANU

MĂ CHEAMĂ CUVINTELE

1979

boemul de trecere

Să te transferi în starea unui tei
Şi să priveşti prin prisma lui de floare,
Să ari lumina cu statui de zei
Peste câmpii de mituri necesare.
Să-mbraci viziunea ierbii şi să vezi
Că-ţi dă în spic de dragoste chitara.
Să arzi ca rouă şi să n-ai dovezi,
De glasul tău să crească-n câmp secara.
Clepsidra zilei s-o încarci cu crini —
înalt acord al muzicii din sfere.
Când vei cânta — în pomii anonimi
Să se aprindă muguri de-nviere,
Să ţipe fructul, ca un prunc, în flori
Şi-n somnul pietrei iarba viitoare,
Să plângă magii-n patul lor de nori
Şi steaua-n tronul ei de lăcrimare.

Grâul cel mare

Copile ce treci prin ţara luminii
Cu pleoape aprinse de rouă în zori,
Coboară din slavă şi bucură crinii
Şi-n rugul ierbii suflă cu nori.
Aprinde-ţi în suflet cuvântul cel mare,
Gândul potriveşte-ţi-1 după o stea,
Căci frunza te-aprinde, ceasul te moare,
Plopul te scutură fără să vrea.
Degeaba ţi-e nimbul în formă de liră,
De nu eşti bolnav de floarea de tei,
De n-auzi părinţii din grâu cum respiră
Şi grâul nu-1 ştii pe de rost, ca şi ei.
Aruncă gloria — ierbii pe frunte,
Lasă-ţi din glorie-atât cât să zbori,
Căci ochii-ţi sunt două iluzii pierdute
Şi- afară Septembrie seceră flori.

Parabola

Atunci s-a auzit Vocea din spatele oglinzii:
— O, nevrednicule,
în timp ce te oglindeşti
în propria-ţi moarte,
marea a urcat de câteva ori la ceruri,
albinele au cules din tei

aproape tot auriii,
iarba a repetat de nenumărate ori
scena morţii şi învierii,

şi altcineva, nu tu, din faţa oglinzii
a scris istoria fericirii universale.
în timp ce înveţi
alfabetul abstract al tăcerii
şi-ţi scrii visele cu coarnele melcului,
apele râului au reuşit să ajungă
la sufletul pietrelor,
crisalidele şi-au crescut în tăcere aripe
şi altcineva, în locul tău,
dezminează pomii de-omizi
ori cultivă magnolii
pe rănile sale fertile.
O, tu, nevrednicule,
ce te oglindeşti
în propria-ţi moarte!
Anotimpul secret
Aseară veşnicia a-nflorit
Şi teii-s catedrale de lumină,
De parcă zeii-au coborât din mit
Şi-nflăcărat le suflă-n rădăcină.
Ca şi cum morţii îngropaţi sub tei
Au început ca. floare să respire,
Duhul Poetului se-aude-n ei
Ca un izvor de dincolo de fire.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Mireasma-i înconjoară cu un nimb
Pe care îl adună cu aripa
Mari păsări, intuind un anotimp
Ce mărgineşte sufletul cu clipa.
O nostalgie cosmică i-a nins
Cu colb de aur peste ochi şi tâmplă,
Sau Demiurgul lămpile-a aprins
Să vadă pe Pământ ce se întâmplă.
Natura statica (I)
Se-aude-n arbori timpul suveran,
In jurul serii tremură-o lumină,
Târziul clipei mi se-nscrie-n geam
în formă de icoană bizantină.
Suflăm în vise moarte ca-ntr-un rug,
Un ceas ceresc iubirea ne-o măsoară,
Tristeţea ta ce pâlpâie-n amurg
E flacără arzândă pe-o comoară.
De parcă aş traduce trandafiri —
Mă doare limba de sinceritate...
Sărută-mă pe tropi şi pe dactili,
Iubito cu dorinţi cutremurate!

Natura statica (II)
Pe dealuri ninge rar, impersonal,
Se-nnegurează în arginturi marea,
Mor înspre seară îngeri de Chagall —
Li se răceşte în priviri culoarea.
Un ochi albastru, tânăr şi prosper
Citeşte norii ca pe foi de carte.

Zăpada-aduce un mesaj din cer
Şi zeul ierbii-i condamnat la moarte.
Afară pâlpâie un anotimp
Cu trestii peste ape tremurate,
Prietenii din burg de la un timp
Fac exerciţii de singurătate.
Amurgul arde-n ochi de urşi, străin,
Garoafele se sting în cuviinţă...
în templul Heracleei mă închin —
Şi doar ninsori mai cad, în consecinţă.
Exerciţii pentru coloana vertebrală
Eu nu cred că salcâmul îşi creşte ghimpi din ură,
Eu sunt convins că scopul salcâmului e floarea,
Că nu din ordin cântă pe ram privighetoarea,
Ci de uimire limba îi delirează-n gură.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Şi nu din întâmplare e iarba asta verde,
Şi nu spre a-şi spori prezentul şi averea —
Din altruism, prieteni, albina strânge mierea —
Pornire ce o-nalţă, o arde şi o pierde.
Latent, mai arde-n lucruri un rug de-ntemeiere,
Crescând din baza lumii în sus pe verticală,
Căci nu din viciu seva în arbori se răscoală
Şi nu din laşitate rodeşte mărul mere.
Strămoşul mierlei — mierlă-i, în sfântă randuială.
Iar demnitatea are coloană vertebrală.
Duminica de floare
Numai cu plopii te mai pot iubi,
Numai cu ramul te mai pot cuprinde.
In mine vine iarba peste zi
Şi simţurile toate mi le-aprinde.
Sângele meu s-a plictisit — de-acum
Doar pasărea mai vine să mă zboare.
Ştiu să-ţi învăţ venirea după cum
Ninge în prima zi de ianuare.
Copil corupt de un instinct divin,
Lumina ta în stele azi o sufăr.
Te-nchipui după starea unui crin,
Te pierd după voinţa unui nufăr.
ARCADIE SUCEVEANU
Nu-mi mai sărută pleoapa nici un zeu,
Norii îmi fac transfuzii de candoare.
De se exprimă teii-n locul meu —
Tu eşti, iubito, ziua lor de floare.
Efigie cu noi
în ochii tăi o apă de argint
Curge pe-un prund de vise luminoase,
Pe care doarme, translucid, un zeu
Cu-aripile-odihninde pe icoane.
Apa apune tristă, dacă-n zori
Nu o întorci cu albia spre mine
Să-mi reazem gândul de-al ei tremur sfânt,
Mai sincer decât rouă suferinţei.
în visul tău s-a scuturat un tei,
O, şi-mi vorbeşti acum cu lungi miresme,
Iubita mea cu gleznele de vid,

Cu suflet verde fumegând în păsări.
Cântând prin sfera dragostei cum treci
Cu floarea sufletului meu pe gură,
Eu lacrima cu rouă ţi-o confund
Şi te asemăn la dorinţi cu iarba.
Iar cineva ne seamănă grăbit
Cu fulgi mărunţi (o, noi le zicem clipe)
Pe care stă bătută-n relief
Efigia îmbrăţişării noastre.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Tu eşti Salomeea
Ca pe nişte sunete păşesc pe undele
dragostei: dang-ding, dang-ding,
cu respiraţia mea ora-şi hrăneşte secundele,
bolnave de febră mâinile-mi ning.
Un idol de piatră-mi surâde albastru
cu gura abstractă, cu ochii de vid,
şi-mi văruieşte limba cu-un astru,
şi-mi proiectează viziunea pe zid.
Pe albele turnuri ale candorii
sângelui meu îi e frig!
de foame oh! mănânc mireasma florii,
de dragoste — cu mările te strig.
Şi cad învins de secunda bolnavă —
ding-dang, ding-dang, ding-da...
capul meu străluceşte pe tavă —
şi ghilotina e-n privirea ta!
Copacul definitiv
Copacul de aici ce-i Dincolo? Copac
crescut în sens invers
spre ziua cea dintâi;
un fel de copie
cu trunchiul şters,
opac,
jg____ARCADIE SUCEVEANU
păstrându-şi conţinut şi formă,
bun de pus morţii noastre căpătai;
un fel de negativ
ce nu se mai transformă —
el e
copacul cel definitiv.
Conştiinţa cireşului
în seara aceasta poezia
scrie cu mine lozinci pentru lebede,
mă confundă cu trandafirul de geniu
căruia i s-a transplantat parfumul în unghii
şi-mi recomandă iarba în loc de lectură.
Dar cum prin valea de fum a oglinzii
păunii îşi deplâng frumuseţea zadarnică,
aproape brutal cămaşa speranţei
începe să miroase a sudoare,
o molimă beethoveniană
îmi coseşte deodată pianul
şi-mi simt limba amară în gură
ca pe o crisalidă din care au zburat
toate cuvintele.

Constat în schimb, cu ruşinoasă invidie,
că rouă cade pe flori
fără a fi invocată,
că iarba răsare nu din dragoste pentru sine,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
iar cireşii fără să aibă vreun interes
personal
dau în floare.
Chemare sau porunca?
Nu-i vinovată pasărea de zbor,
Poruncă grea în aripi i se zbate.
Discursul soarelui e roditor
Şi-i autentic în sinceritate.
Este-o chemare-n toate câte sânt.
Grâul pe şes nu creşte din greşeală —
Când iese-n zori din haina-i de pământ,
Sub pielea lui străbunii se răscoală.
Trece un vânt prin ramul de gutui.
Teiul din deal nu minte niciodată,
O dată-n an doar conştiinţa lui
De sângeriul florii e pătată.
O vină mână pomii înspre flori.
Poetul nu se naşte din eroare —
Când îşi dezbracă lira de candori,
Minciuna se sufocă prin sertare.
El este pruncul inventat de Crin
(Când pruncii se năşteau chiar dintr-o floare!),
Să urce creanga sfântă de măslin
Pe vârful alb al Muntelui de Sare!
ARCADIE SUCEVEANU
E/egie de toamna
Mi-e sete, mi-e departe, mi-e târziu.
Aprinde, maică, în noapte crizanteme
Şi-ascultă cum pe prunduri de argint
Se-ngână clar o curgere de vreme.
Cum cineva în lucruri suflă încet
Şi- apoi rosteşte, sincopat, ninsoare.
Secunda se-ngrelează de trecut
Şi frunza-i înspre seară căzătoare.
Poeţi întârziaţi la hanuri reci
Luna noiembrie o beau, târzie,
Şi galbenu-i îngână, din salcâmi,
Ca pe-un sublim fragment de elegie.
Părul iubitei pare întârziat,
Auzi în cer cum rugineşte-o liră!
In umbra stelei faţa mi-o îngrop,
Salcâmii doar cu ghimpii mai respiră.
Şi totuşi
Şi totuşi rămâne ceva nerostit,
Ceva ce nu încape-n poeme:
Verdele prea puţin se exprimă-n salcâmi,
Pe lângă ceasornice trece o vreme.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
N-ai reuşit să spui aproape nimic,
Risipitorule de tropi şi dactile,
Rămâne mereu ceva nerostit —

Doar umbra-i de aur îţi arde pe file.
Poezia exprimă şi- ascunsul mesaj
(Să iei, cititorule, aminte!)
Că din tot ce-a fost spus, mai puţin
De jumătate-a nimerit în cuvinte.
Frumuseţea rămâne undeva pe-un tărâm
Floare de sânge cu petale ninse...
De-a pururi, poete, nescrise rămân
Frumoasele tale poeme, promise.
2.2..
ARCADIE SUCEVEANU
ŢĂRMUL DE ECHILIBRU
1982
Posedat
De bună seamă, suferinţa ta
e un divin privilegiu,
tu locuieşti golul pianului,
tu cari iluziile
ca pe nişte saci de ciment
de la o zi la alta.
S-ar putea ca sufletul tău
să fie născut din acelaşi ou
cu puiul de lebădă.
„Fiţi atenţi, fiţi atenţi,
cum vă veţi aşterne, aşa veţi dormi" -
ai grijă mereu să ne reaminteşti,
în timp ce îţi construieşti patul
pe patru colţi de lup,
în timp ce eşti gata
să iei în rentă Atlantida.
De bună seamă, tu eşti
cel posedat de liră,
norocosul crucificat
căruia în loc de cuie
i s-au bătut în palme
garoafe.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
.2.3
Nunta Graiului
Mirele — Graiul
Mireasa — Floarea de veşnicie
Prin cel cel,
Lerului,
Prin cel luncel,
Prin cel verde vişinei,
Prin văzduh sântu de nai
Trece nunta-acestui Grai,
Lerului.
Trece-un munte şi-un coclaur
La loan Gură de Aur,
Lerului,
Trece-un deal şi-o apă dulce
Pe la poarta lui Neculce,
Lerului,
Trece-o vale şi un pod
La cel Mire Voievod:

—Velerom şi-un fior de măr!
Spală-te cu calapăr,
Floarea noastră te aşteaptă
Cu rouă nescuturată,
In Grădina de argint
Cu zori dalbe de colind:
Substantivele ghilite,
Verbele neprihănite,
Mirt şi flori

în zicători,
Soare, vânt şi moine
în doine,
Grâu şi aur în proverbe —
Mă mir, cine să n-o-ntrebe?
Lerului.
Trece Graiul-împărat
Prin grâul nesecerat,
Lerului.
Prin pădurea a de soc
Călare pe Inorog,
Peste-un câmp cu peliniţă
Unde paşte-o Mioriţă,
Lerului.
Şi deodată s-a oprit
Sub un Pom împodobit,
Unde-n leagăn de mătasă
Sade Floarea cea Mireasă,
Lerului.
— Doamnă, steaua ta ardea
La bunăvestirea mea,
Lerului.
Vreau să sorb din lumânare
Flacăra Măriei tale,
Lerului.
Pururea mireasă-mi fie
Floarea-cea-de-veşnicie!
Lerului.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

— Măr, Ler bălai,
Cu guriţa rai,
Cununa-ne-ar sorţile
Luna şi cu bolţile,
în altarul zorilor
De ziua miresmelor,
în arşiţa patimii,
Sub făclia datinii,
Lerului.
Logostea pe mândru plai,
Trece nunta-acestui Grai
Chiar prin versul lui Mihai,
Lerului.
Prin dactili şi hexametri
Plânge Gheorghe, tace Petre!
Lerului.

De se-adună-n lăcrimar
Prunduţ de mărgăritar,
Lerului.
Joacă nunta la soroace
Cam de-o veşnicie încoace!
Lerului,
Mărului.

ARCADIE SUCEVEANU

Rana de

Cum treci ca un ecou de trandafiri,
Trestia-şi pune nimb de-ngândurare,
Bărbaţii- şi urcă sângele în miri
Şi-n ochii mei e Vinere de floare,
Râd macii-n câmpuri, de lumină uzi,
înmugureşte piatra-n piramide,
Se-aude fremătând mătasea-n duzi
Şi curg la vale stâncile, fluide,
Cad îngerii din loja lor de sus,
Minciuna n- are aer să respire —
Când treci pe ape roşii, ca lisus,
Şi eu sunt rana ta de-azur, Iubire!

Hidalgo

Doar trestia-ar putea să te măsoare!
La braţ cu Orionul, o! cum vii —
Te-aş confunda cu-o aprigă ninsoare
Ce-mi bate-n geam vitralii străvezii.
C-un tren suav tras de doi îngeri roşii.
...Să stau între traverse şi să strig,
Iar tu să-mi deraiezi pe lacrimi, o! şi
Să ningi, să ningi, şi brusc să-mi fie frig.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

(Sau poate chiar aş inventa zăpada —
O lampă-antarctidă cu fitil,
Iluzia ca un păun cu coadă
Să se strecoare-n patul meu, tiptil.)
Să-mi treci prin piept subţire cum e lancea.
Oh, de pe şaua norilor prelins,
Să-ţi strig: Eu sunt chiar prinţul de La Mancha!
Tu cine eşti, de nu mai stă de nins?

Vis de faun

Trec prin după-amiaza
dragostei tale
ca printr-o secretă grădină minată.
Deschid gura
să te strig, frumoasă nimfă,
pe nume,
dar brusc
se înroşesc sub explozii
garoafele.
s,

In aşteptarea poemului

Mărturisesc —
Sunt în aşteptarea poemului.
Un poem
care să provoace floare în arbori,

să transforme pietrele-n spirit,
un poem care să se angajeze
în calitate de iarbă
la marele deşert.
Cuvintele lui
să lumineze apele spre seară,
la rostirea lui, stelele tinere
să rămână cu burta
la gură.
Piatra să zică: „Am nevoie de o aripă"
şi el să-i întindă grăbit
o aripă.
Să vină frunza: „Frate, am obosit,
mori tu puţin
în locul meu" —
şi el bucuros
să îmbrace destinul frunzei
şi să înceapă a îngălbeni
în locul ei,
mai departe.
Da. Aştept un poem.
Un poem tânăr, cu ochii albaştri,
revoluţionar,
un poem
pe care să-1 puteţi oricând răsădi
în locul unui cireş.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Catharsis (I)

E-o naştere de sine, un abis,
Mări argiloase-mi colcăie în sânge,
Ceasu-şi dezbracă limbile-n cais,
Mă caută cuvântul şi mă plânge.
Copilăria mea de lacrimi dulci
Vânează-n cer serbările duioase,
Limba-mi înfruntă-o iarnă fără fulgi,
Somnul mi-aruncă zarurile-n oase.
Piei vechi şi aspre, Doamne, mi se rup,
Eretic arde soarele prin tină.
E dezlegarea lacrimii de trup.
Curg sferele... Şi, Doamne, sunt de vină!

Vine vremea

Vine vremea
când îngerul meu
mănâncă memoria de aur a teiului,
se furişează în interiorul pietrelor
pentru a fotografia
viziunea lor de nisip,
pune-n mişcare secrete mecanisme de rouă,
trage din mireasmă salcâmii
zicându-le: Bună ziua, scumpii mei părinţi!
Şi încă: amanetează cântecul privighetorii,
îmi colorează sentimentele

(făcându-mi-le astfel vizibile),

e gata în orice moment
să înflorească în locul cartofului
şi susţine că eu sunt primul bolnav
care suferă de-o boală nemaiîntâlnită:
viziunea inimii.
Cavalerul Florii de Măceş
Iată-1, orgoliosul Cavaler,
trecând prin eclipsa
tufelor de Măceş
cu Canaanul sunându-i în oase!
Adevărul îi arde în mâini
ca o spadă-nflorită.
Ajuns în oraşul Roşa Celesta,
călare pe-un greiere
(din urma lui vin
glorioasele armate ale ierbii),
strigă cu glas de profet:
C' est le commencement de la fini Mântuirea
o să vină din noi! —
şi la vorbele lui în porturi
se clatină corăbiile grele
încărcate cu miere, ceară şi grâne...
Vestit armator de fregate imaginare,
locuieşte de-o veşnicie
în Turnul Grotescului,
scrie Cartea clarului de lună
şi visează lumea
de parcă ar inventa-o.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Parabola^ frunzei
şi a febrilului ei visător
Se dedică M Ion Vatamanu
El ia o frunză îngălbenită,
o descuie şi intră.
Trece încet
cu umblet de miel
printre obiectele toamnei,
studiază atent
angrenajele brumei
(ce zăreşte el — nu se zăreşte!),
frânge duios coloana vertebrală
a lunii septembrie,
mişcă mici roticele dinţate,
ascunse sisteme de scripeţi, lănţişoare şi pârghii,
până când din frunză
încep să zboare vulturi,
vulturi de-argint
şi stoluri roşii de lebede.
Apoi întoarce secreta maşinărie cu arc
a frunzei
şi iese:
la ieşire
frunza
întotdeauna e verde!

Ucenicul lui Homer (I)

Eram o ceată de inşi transparenţi,
un fel de visători de profesie,
avangardişti miopi
cotrobăind prin garderoba literaturii,
scribi jerpeliţi lucrând
la Cartea Nimicului.
Bătrânul şedea la un pupitru de lemn,
ca Senior al Ordinului Iezuiţii Poeziei.
„Zgârie cu unghia peretele acesta,
mi-a zis. Acum, spune: ce vezi?"
„Văd infernul, am răspuns. Da, nu mă înşel:
văd chiar faţa infernului".
Bătrânul a surâs misterios
şi, luminat la faţă, i-a şoptit Marelui Scrib:
„Poate să rămână: băiatul are
simţul realităţii".

Ucenicul lui Homer (II)

Iată ghilotina,
zise Profesorul.
Totul e să poţi să-ţi ţii cu o mână capul,
şi cu cealaltă să acţionezi manivela,
să fii în acelaşi timp

şi victimă, şi călău.
Ia aminte, viaţa depinde
de cantitatea de sânge
ce alimentează neclintit ghilotina,
iar sângele nu poate fi pus în mişcare
decât de acest sârguincios mecanism,
e un fel de circuit închis —
mai multă speranţă şi curaj,
curaj şi speranţă...
La urmă, Profesorul îmi culese
capul de jos,
mi-1 puse la loc
şi-mi zise:
„Acum descrie tot ce-ai simţit!!!".

Ce se poate întâmpla
cu Poetul când înfloresc salcâmii

Ave Măria,
cântă floarea-n salcâmi
de aseară
fără să-şi dea seama bine ce spune.
(„Salcâmi cu gândire abstractă,
va zice Poetul,
hai să extragem din ei
transcendenţa").
Zeul din ei e păgân
şi trimite-n afară tulburătoare mesaje

(„O iliadă de floare,
o bâlbâială profetică", va zice

acelaşi Poet)
Pitită-ntre flori,
moartea-i săracă şi plânsă.
In preajma salcâmilor acum
Poetului s-ar putea să-i cadă coroana.
— De ce? m-aţi întreba.
— Aşa, din senin, v-aş răspunde.
Parabola norocoşilor soldaţi ai visării
Câmpia nopţii era împânzită de greieri
tăinuiţi în iarba de-aprilie
ca nişte mici bucăţi de dinamită.
Pornirăm desculţi prin câmpia eternă,
şi-n urma noastră
pământul prinse să bubuie,
zidul nopţii se cutremura,
şi din când în când (o dată la cinci-şase decenii)
câte unul se prăbuşea în tăcere,
dar cu trupul nevătămat.
„Ce-o fi însemnând, Serenissime,
răbufni unul din noi cu nedumerire,
cad, dar iarăşi mă ridic,
glontele nu mă ia".
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Intr-un târziu, Instelatul Sergent ne spuse
c-un fel de tristeţe în glas:
„In războiul acesta
câştigă numai cel care pierde,
morţii şi răniţii sunt cei privilegiaţi,
posedaţii de înger".
Doar câţiva (cei mai norocoşi) dintre noi
s-au ales cu câte-un călcâi sfârtecat,
cu ţeasta găurită
sau cu limba spintecată
de câte-un cântec de greier.
Cri-cri, se aude seara
în oasele lor glorioase.
-Ltf modul condiţional
Lăsafi-mă să cred că nu eu scriu poemul,
ci boemul scrie cu mine...
(Dintr-o poezie neterminată)
dacă aş uita că scriu poezii
până la urmă
Poezia poate s-ar întoarce cu faţa spre mine
şi, din milă,
mi-ar aprinde câteva candelabre
în peştera gurii
abia poate atunci
mi s-ar lumina puţin viaţa,

iarba m-ar învăţa dialectul ei verde,
din groapa de gunoi aş extrage
îngerul
abia poate atunci
aş putea fi eroul suferinţei mele,

„terapeutul adept al stărilor elementare",
aş continua în mod firesc tabelul lui Mendeleev
...până când într-o zi,
neapărat într-o zi,
Moartea mi-ar confunda inima
cu o carte de poeme

Scrib îndrăgostit

Sclav, scrib şi inginer al trupului tău,
o viaţă, două sau trei voi munci
la transpunerea ta în imagini.
Iţi voi caligrafia visele, unghiile, dinţii,
îţi voi traduce genunchii
în două lebede albe,
din amprentele tale digitale voi face
icoane naive pe sticlă.
Iţi voi trage la linotip
cu litere roşii de plumb, speranţele,
îţi voi copia cu scris de mână mărunt, tremurat,
săruturile,

din gura ta voi face
psalmi şi proverbe...
Sclav, scrib şi inginer al trupului tău.

Lacrima lui Ovidiu

Oh, lacri-
ma lui, uriaşă
cât o planetă, şi-a-
cuma mai arde pe mare!
Poeţii moderni extrag din ea,
ca dintr-o nesfârşită sa-
lină, suave zăcăminte
de sare... De seco-
le, de secole,
şi nu se ter-
mină la-
crima lui
euxină!

Catharsis (II)

Lăsaţi făptura Mielului să treacă
Cu paşi de aur dinspre lumea greacă.
Să-mi pască iambii ca pe-o iarbă rară
Sălbătăcind pe gura mea amară.

Flămând de reveriile-mi naive,
Să vină dinspre Memphis şi Ninive,
Să-mi pască ochii de visări şi forme
Şi palmele de scrieri cuneiforme.
Să lase-apoi pe limba mea, complice,
Sigilii mici de frăgezimi atice.
Să mor îmbătrânit de fericire,
Păscut până-n câmpiile asire...
Căci, uite, mă cuprinde-un fel de boală,
Domnule Iamb, doamnă Vocală!

Scrisoare dintr-o toamna levantina

în toamna asta parcă levantină

M-a îndrăgit în burg o ghilotină.
în seri târzii cu fast de crizanteme
Aştept scrisori şi sufăr în poeme.
Ori stau închis în turnul meu de rigă
Şi-ascult cum trec secundele-n cvadrigă.
Şi în cafeaua ce-şi dublă amarul
Ghicesc surâsul Prinţului cu zarul.
Iar uneori în ganguri de mătase
Sorb vinuri vechi cu marginile roase

La masa mea de scândură amară
La care-ades şi îngerul coboară
Şi unde-un flutur toarnă în pahare
Polen de lună, care dă uitare.

xi

Inca nu

Oricât te-ai strădui
limba ta
încă nu produce curent electric,
starea ta de graţie
n-a emoţionat încă
nici un pom până \& floare,
nobilul tău risc
încă nu creşte sfeclă de zahăr.
De când ţi s-a îngăduit această cântare,
n-ai reuşit încă să opreşti
o frunză măcar din cădere,
de când trudeşti la catarge,
nu ţi-a reuşit
nici o expediţie
în interiorul pietrelor.
Endecasilabica ta iubire
încă nu poate grăbi
naşterea pruncilor,
sugestia ta
încă nu-i săţioasă
ca, să zicem,
pâinea cea de secară.

Convorbire cu iarba, anul 2000

— Cum ai de gând să te naşti
de-acum înainte?
— Tot verde,
răspunde iarba senină,
continuând să-şi impună
puncutul său
de vedere.

MESAJE LA SFÂRŞIT DE MILENIU

1987

Secunda care sunt eu
In ornicul lumii cel mare
Mai arde, lăsând pe traseu

O dâră amară de sare,
Secunda care sunt eu.
Din vântul ceţos şi din piatră,
Din vulturi şi din Dumnezeu
Simt câinii lui Cronos cum latră
Secunda care sunt eu.
Şi-ntreb cu mirare: voi, astre,
Tu, pasăre, plop, curcubeu,
Se-aude şi-n vieţile voastre
Secunda care sunt eu?
Se-aude, se vede, se simte
Cum arde cu numele meu
Şi blând se destramă-n cuvinte
Secunda care sunt eu?
Tu, iarbă şi piatră căruntă,
Tu, munte şi codru mereu,

In voi se întâmplă o nuntă —
Secunda care sunt eu.
E cosmicul vânt tot mai rece
Şi veacul respiră mai greu...
lubiţi-mă, lucruri, căci trece
Secunda care sunt eu.

Plimbare de seara

Inima mea — locomotivă bizară
Alunecând spre gări de fum, ce nu-s.
Urcaţi, e timpul, căci se face seară,
Veacul se duce, aproape s-a dus.
Sar clipele ca nişte stropi de sânge —
Pe şine reci cu luciu de mercur
Vreau să vă plimb pe-un sentiment ce ninge,
Vreau să vă plimb pe sentimentul pur.
Se-aud în burg pendule subţiate,
Scrâşneşte fierul (sau timpul?) sub roţi,
Sângele meu se azvârle pe spate,
Se-mparte în verste egale la toţi.
Prin vene-mi trec acari cu felinare
Şi mă trezesc pe linii mai subţiri.
Urcaţi cât încă mările-s de sare
Şi n-a suit petrolu-n trandafiri.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Eu duc april în fragede vagoane,
Eu duc prin gări cisterne cu azur,
Pe căile condiţiei umane
Vreau să vă plimb pe sentimentul pur.
Vreau să vă plimb pe muchia luminii,
Pe-un corn de melc, pe-un ţipăt de cocor,
Chiar dacă plânge moartea printre linii
Şi timpu-mi dă vagoanele cu clor.
Chiar dacă-i frig şi plouă-n gări de ceară
Şi semnele iau foc în zodiac.
Grăbiţi-vă: un tânăr tren de seară
Trece acum pe-o margine de veac.

Portret de sfârşit de veac

Se-aude-n orologii cifra şapte

Foşnind ciudat ca viermele în miez,
Hazardul scuipă-n noi cu dude coapte
Şi moartea face salturi la trapez.
Se-aplaudă virtuţi inexistente,
Se-obţine transcendenţa din porumb,
Savanţii inventează sentimente
Pentru roboti cu sufletul de plumb.
Da, pan fa rhei! O, da! Şi se transformă
Şi minusul se pomeneşte plus,
Minciuna-şi pune altă uniformă
Şi vinde adevăr la preţ redus.

Trăim în minte lucruri ne-ntâmplate
Şi nu ştim teii ce gândesc pe deal,
Un ceas grăbit iubirea ne-o socoate,
Dar nu-i ajunge timp şi ideal.
Se-ngraşă-n pomii raiului omida,
Albinele administrează flori,
Rechinii ţin în gură Atlantida
La circul lor de farse şi erori.
La cota bursei preţul vieţii scade,
Orga lui Bach bolnavă-i de plămâni,
Iar pacea stă mai mult pe baricade
Cu o garoafă-nsângerată-n mâini.

Un turn spre cer

Amurg de secol urcă-n felinare,
Cade-o zăpadă stinsă, maculată,
Şi mă întreb şi-acum, ca altădată:
încă e viu sufletul lumii oare?
Lacrima noastră mai conţine sare
Sau a rămas doar apă distilată?
Roboţii fabrică ninsori de vată,
9 amperi cântecul mierlei are.
Ce zeu păgân ne-a răstignit pe roată,
Ca să ne ştim mereu în alergare
Prin lumea de consum şi plusvaloare,

Prin care am trecut şi eu o dată,
Zidind un turn în chip de întrebare
Spre cerul ca o lampă afumată?

Transfigurat

Pe limbă fulgerul mi s-a uscat,
Mâinile-mi tulburi parcă se evită,
La fund de nopţi, pe gura mea coclită,
Clipa ce trece lasă-un zaţ ciudat.
Miroase parcă-a mare putrezită,
Prin simţuri cade-un măr înjunghiat,
încât îmi vine să-mi aştern un pat
în pasăre, în plantă sau în vită.
Să uit ce-i drama, visul, poezia,
Şi prins în ritmul pur, primordial,
Sub ochiul rece-al lumii, cel final,
Lent să mă soarbă-n ea zoologia.

Transfigurat, retras sub solzi sau blană,
Să-nvăţ pe nou condiţia umană.
Recrearea lumii prin visare
Parcă aş fi o maşină de vise,
Industrie pură şi fără de vină.
Fabric ninsorile care-or să vină
Şi, pentru fluturi, felinare-aprinse.
46-----------------------------------
Refac — pe nou — şi iarba pe colină,
Dureri, amurguri, lacrimi, nori, caise.
Din minereul beznei şi din clise
Extrag candori, storc nuferi de lumină!
Compun iar focul din cenuşi şi zgură,
Topesc şi ard. Şi firea mea întreagă
Ar îndrăzni, această lume stearpă,
S-o re-creeze prin visare pură.
De-aceea, când noroaiele mă-neacă—
Un nufăr alb îmi pâlpâie pe gură!
Contemporani cu Hamlet
A fi, acum când se subţie
Verdele frunzei în copaci
Şi-n neguri luna sângerie
Curtată e de vârcolaci.
A fi, acum când şi metalul
Dă semne că a obosit
Şi marea oxidează malul
Şi are luciu de cuţit.
A fi, acum când ninge straniu,
A fi, acum când plouă slut,
A fi sub zarea de uraniu
A unui Zero absolut.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
A fi, sub cerul de reclamă
Cu constelaţii de petrol,
A fi, când lumea e o dramă
Şi toţi avem acelaşi rol.
A fi-n mărime naturală,
A fi speranţă, a fi simbol,
A fi şi-a-nvinge ca pe-o boală
Această criză şi-acest gol.
A fi, oricum şi peste toate,
In spectru verde, roşu, gri,
A fi, când parcă nu se poate,
A fi, contemporanii mei, a fi!
Jurnal de bord
Ninsoare obosită, uzată, iarbă aproape plictisită,
sentimente galvanizate, superproducţie,
viermi de mătase recalificaţi, producând
nylon verde. Dar nu, nu vă întristaţi:
băncile elveţiene au şi început să primească
depuneri nelimitate de mireasmă de pin şi
freamăt de pădure
în burta calului au fost găsite trenuri,
foarte multe trenuri, kilometri întregi
de şine şi roţi, roţi, roţi

1987 — să fie oare adevărat?!

Fiţi vigilenţi, în veacul nostru bântuie
molii atomice, aerisiţi cât mai des
dulapurile în care vă stă închisă copilăria,
bibliotecile în care păstraţi fondul de aur
al sentimentelor
Doamne, ce absurditate: luptător
al stării pe loc!
închisă în carapacea marilor oraşe, copilăria mea -
fragilă şi sfidătoare — miroase-a răchiţi
şi-a cânepă topită. Habar n-are de
homo informatica
Noaptea cimitirele celor săraci mai visează
reforme
Şi dintr-odată mă simt aproape fericit
că se mai aud greierii şi trandafirul
mai are miros
Semnale din ceaţa
Văd turnul lumii ca pe-un far în neguri
Şi mă visez trecând spre el înot
Pe-o mare de răceală şi azot,
Prins în halou de umbre şi de cercuri.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
E-un întuneric ud, de sugativă,
Vârtejuri mari mă trag înspre afund,
Şi-ncep destinul meu să mi-1 confund
Cu al planetei — navă în derivă.
Prin ceaţa deasă se-aud glasuri sparte,
Paznicii-n turn au aţipit pe scut,
Şi bate-un vânt din Zero absolut,
Iar farul, ca de dincolo de moarte,
Clipeşte tot mai galben, tot mai gri:
A fi... A nu fi... A nu fi... A fi...
Tristeţea ta
Iubita mea (din Evul Mediu
Al simţurilor pure), ştiu:
Tristeţea ta e un remediu
Pentru-acest secol preatârziu.
Tristeţea ta e-un semn că încă
în sentiment mai cad ninsori
Şi în a lumii vale-adâncă
Mai este loc pentru candori.
Sub raza ei de puritate
Ard adevărurile-ntregi,
De parcă inima ţi-ar bate
După secrete, aspre legi.

Tristeţii tale-i este dată
Taina înaltei Reverii,
Ca în lucrarea ei curată
Să frăgezească industrii;
Să-ngândureze iarăşi firea

Până în miezul ei de jar,
Să ne redea din nou iubirea
In sentimentul ei primar;
Să-napoieze lumii-n rate
Amurguri blonde, ierni cu nea
Şi inimi, ah! nepoluate
De acest veac, iubita mea!
Viziuni de iarba noua
Minciuna poartă indigo sub limbă,
In adierea ei, ca într-o boală,
Fagurii-n stupi prind să trosnească-a smoală,
Vocalele — în consoane moi se schimbă.
Urcă-n auz doar goarne dulci de miere,
Oglinda ne absoarbe pe de-a-ntregul,
Şi-abia simţim (narcişi moderni) înecul,
Pe când vânăm, prin ceaţa ei, himere.
Dar norii desenaţi nu ştiu să plouă,
Dar mai găsesc fisuri în diamante,
Şi-orgoliul cântă sus pe turle înalte.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Ci parcă simt un verde pe sub rouă
Născând pe şes viziuni de iarbă nouă —
Şi mor păuni pe limbile rulante.
Parabola Oraşului din vis
Acum, cândva, atunci sau niciodată —
Nu-i vorba de un timp sau loc precis —
Am fost ambasadorul (fără plată)
Al Crinilor, într-un Oraş din vis...
...C-un plug din trei triunghiuri de cocoare
Eu am arat Oraşul-de-lumini
Şi-n brazda, până-atunci neroditoare,
Am semănat hectare mari de crini.
Am îngropat bulbi în pereţi şi turle,
In piatră şi-n ogivele subţiri,
Şi zidurile începeau să urle
De stranii, neştiute presimţiri.
Am spart betonul, marmora şi fierul
Şi am plantat rotule mici de crini,
Şi-ntreaga fire încerca misterul
Unor ciudate, albe rădăcini.
Şi după-un timp de vis şi aşteptare,
Din germinarea marilor candori
Au izbucnit în jur, potopitoare,
Recolte vii de crini luminători.
ARCADIE SUCEVEANU
Din ziduri, din statui şi din mansarde —
Hohotitori şi candizi, şi divini —
Crinii ardeau ca nişte vii stindarde
Şi răspândeau în preajmă noi lumini.
Mireasma lor curată şi distinsă
Pătrunse fierul şi lucra-n maşini.
Şi-ntreaga urbe se simţi învinsă
De blânda insurecţie de crini.
Blazonul lor sclipea pe tribunale,
Pe bănci, pe instituţii şi-n peceţi,

Iar birocraţii, în mape de petale,
Nu mai puteau strivi străine vieţi.
Minciuna cocoţată la tribună
Se sufoca în aerul de-aici,
Şi-n patul ucigaşilor, pe lună,
Creştea un crin cu sclipăt alb de brici.
Şi oamenii Oraşului-de-floare,
Ca sub puterea unei mari minuni,
S-au pomenit cu sufletu-n schimbare,
Stăpâni pe noi idei şi viziuni.
Duhul de crin, cel cultivat anume,
Lăsa în ei polenul cântător,
Şi-o naştere de început de lume
Se întâmpla în toată firea lor.

Drepţi şi-nţelepţi, ca-ntr-o restituire
A rostului dintâi, cel refuzat —
Se pătrundeau de milă şi iubire,
Se regăseau din nou, cu-adevărat.
Ei îşi creşteau din sine libertatea,
Nu mai ştiau de ură şi război,
Părea că îi uitase chiar şi moartea,
Şi răul care dăinuie în noi.
Trăiau cu toţii-n pace şi-armonie
Şi conversau cu stelele din cer,
Curaţi şi sinceri ca-n copilărie,
Străluminaţi de-al crinilor mister.
Şi faima lor s-a răspândit în lume
Cum li s-a tras nemoartea de la crini.
N-a dispărut cu totul al lor nume,
Ei mai trăiesc şi azi, dar mai putini...
...Acum, cândva, atunci sau niciodată —
Nu ştiu exact când s-a-ntâmplat şi-am scris •
Am fost ambasadorul (fără plată)
Al Crinilor, într-un Oraş din vis.

Poem cu mama
Mamă, te respiră sarea unei mări cu malu-n ceaţă
Şi rămâi tot mai puţină, şi când dau ca să te strig
Cade-o stranie ninsoare, parcă dintr-o altă viaţă,
Şi amurgul sângerează ca o lebădă pe dig.
Şi decembrie-şi dezleagă câinii albi în patru vânturi,
Şi începe-o vânătoare fără treceri, fără vad,
Şi nu pot ca să te apăr decât doar la mine-n gânduri,
Unde nu pătrund dulgherii ce lucrează-n lemn de brad.
Te mai văd în nopţi senine, blând arate de colinde,
Aşteptând pe-un prund de lacrimi şi-ascultând singurătăţi;
Peste vămile pierdute, pe sub stelele flămânde,
Tremură-o lumină unde s-ar putea să te arăţi.
Şi te duci pe-un fir de rază, răsărind la prag de lume,
Şi te strig — dar mi se-ntoarce glasul frânt şi fără leac;
Golurile se-nfioară... Se-nroşeşte marea-n spume...
Şi rămâi tot mai puţină — ca făclia-acestui veac.
Holde de ţărani

Bob de grâu, arhaică statuie,
Zeu mărunt în aură de mit,
De atâta cât te-am răstignit,
Mai ai loc în palme pentru cuie?
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
E târziu de tot acum în lume,
Bate-n seri un vânt industrial,
Dar în tine mai nechează-un cal
Şi mă strigă morţii mei pe nume.
E târziu acuma şi-n natură.
Semăna-te-aş, frate, peste ani
Să răsară holde de ţărani
Peste-a lumii stearpă arătură.
Să ne dai, dacă mai ai putere,
Jertfa ta de sânge şi-nviere.
Yulgerul de aur
La margine de ceruri, în alte lumi răsfrânt,
L-am prins. Şi cu magnetul 1-am smuls din întuneric!
Şi trupul lui electric, şi duhul lui eteric,
Mi-au scăpărat o clipă pe braţe şi-n cuvânt.
Sub ochiul lui de aur, iluminând feeric,
Eu am văzut Pământul şi oamenii cum sunt,
Dar, scurt, el mi s-a scurs prin degete-n pământ —
Iluzie albastră ce se destramă sferic.
Sub sarcina-i electrică rămas atunci deschis,
Sufletul meu s-a preschimbat pe dată
într-o peliculă secretă, imprimată.

Supus developării, în armonii şi vis,
Putea-voi să obţin, din negura fiinţei,
Radiograma lumii, portretul suferinţei?
Vis cu cai (II)
Palidă mi-e mâna când se lasă-a scrie,
Degetele-mi ţipă arse de-un fior:
Ca o izbăvire şi ca o solie,
Caii, se-ntorc caii dintr-o dramă-a lor.
Unul câte unul, pe podişul nopţii
Vin-revin; în poartă se opresc şi tac.
Viu pe trupuri încă-i alfabetul morţii
Scris de mâna oarbă a acestui veac.
Ard electrizate coamele sub lună —
Flăcări subţiate blând peste păduri.
Ce-ar vrea să ne-ntrebe, ce-ar vrea să ne spună
Caii mei de lacrimi, caii mei cei puri?
Tropot de copite sparge ceaţa deasă,
Ca un ochi de cal e luna peste râu.
I-a strigat ţărâna, prin asfalt, acasă —
Zei eterni în templul bobului de grâu.
Hai chemaţi copiii, să-i scăldăm prin ploaie,
Să-oblojim cu grijă, cum făceam cândva,
Oasele lor albe roase de tramvaie,
Rănile-nvechite, doar ne vor ierta.

Bucuroşi să-i plângem şi-ndelung, de parcă

S-au întors din moarte sau din vreun război.
Fără dânşii viaţa-i parcă mai săracă,
Fierul parcă muşcă mai adânc din noi.
Fără ei zăpada parcă nici n-ar ninge,
Fânu-n pod îmi pare paradis pierdut,
Sănii din Esenin lunecă prin sânge,
Iarna care vine parcă-a şi trecut...
Să-i repunem iar în ordinea firească,
Fuga lor să-nnoade mitul întrerupt;
Despicat în brazde, blând să aburească
Satul în lumină, morţii dedesubt.
Coama lor s-aprindă fulgere-n câmpie,
Să necheze duhul ploilor de mai
Şi să-nceapă-a ninge ca-n copilărie
Ierni fără de crize de zăpezi şi cai.
Cumpăna de rouă să o ţinem dreaptă,
Chiar de ne-nfiază triburi de roboţi,
Şi să trecem râu-n veacul ce ne-aşteaptă
Pe-un pod viu de coame, lung până-n nepoţi.
Şi trecându-i iar prin vămi definitive,
Să băgăm de seamă ca în veacul greu
Să nu-i fure duhul din locomotive,
Demonul din roată, frigul din muzeu.

Palidă e noaptea de melancolie,
Visul mă consumă-ntr-un mesaj de dor:
Din copilăria lumii, încă vie,
Caii, se-ntorc caii dintr-o dramă-a lor.

ARCADIE SUCEVEANU

Jurnal de bord

Locomotiva ceţoasă a veacului se apropie
de staţia terminus. Pregătiţi-vă geamantanele
şi număraţi în gând 13 mii de traverse
Clar de lună distilat în retorte?
Sentimente plantate-n maşini? Şiră
fără vertebre? Cactus din care
se extrage petrol? Ah, clinchetul
monedelor s-ar putea să acopere definitiv
Simfonia a 9-a de Beethoven
Apă de izvor răcoritoare: înainte de
întrebuinţare se recomandă a o spăla
Contemporani cu: gloria măştii de gaze,
cenuşa radioactivă, Shakespeare înfruntând
coruri de maşini, dispariţia cailor, psihanaliza,
mormântul absurd al lui Liviu Damian,
natura în stare
de urgenţă... Cu, cu...
Da, întocmai: cu-cu, cu-cu, cu-cu
Laşitatea lui mănâncă vertebre

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Cei din mileniul trei se uită la noi
nerăbdători, ne fac semne şi ne încurajează
Dar iată încă un paradox: floarea de plastic
se aruncă cu invective asupra garoafei,
învinuind-o de naturalism

Sângele, făcând acrobatică între
limbile ceasului

Marele alb

Aştept exodul marilor ninsori
în stoluri albe prin văzduhul serii.
Loviţi de aripi nalte, aprigi nori
Să scuture de sus cereşti siberii.
Să ningă blând, abrupt şi disperat,
Să curgă-n jos zăpada ca o lava,
Şi să alunece-ntr-un vis curat
întreagă-această lume, grav bolnavă.
Să ningă fraged şi să ningă sfânt,
Să ningă obsesiv, ca într-o vină,
Şi Don Quijote, la mii de mori de vânt,
Să macine o tragică făină.
Să se dezbrace lucrurile-n cer,
Ca-ntr-un delir şi-o jupuire sfântă,
Şi-n trupul lor cel fără de mister
Să se întâmple-o spargere şi-o nuntă.

Din nord să fumege corăbii lungi
Ca nişte foci pe zarea înnorată,
Iar timpul prins în ceasuri mari de fulgi
Din sine să renască, încă-o dată.
Şi iar să ningă. Aprige vâltori
S-aprindă-n nopţi zăpezi fosforescente,
Noroaiele învinse de candori
Să ţipe, albe, printre elemente.
Transfigurat sub pure, mari ninsori
Crescânde peste tot şi peste toate,
Să se trezească Turnul lumii-n zori
Un nufăr alb, cărunt de puritate.

Umbra vechilor greci

Dacă viaţa mea plânge cu-albastre diamante,
O, inimă de plută, nu inventa candori!
Cuvintelor li-i iarăşi dor de Homer şi Dante,
Degeaba-ngraşi în silă estetica cu flori.
Din pietre şi din arbori mai poate curge sânge
Şi luna peste ape mai are ideal,
Şi Pan, zeul sălbatic, mai poate, iată, plânge
O lacrimă curată sclipind primordial.
Materia mai râde cu ochii ei albaştri,
Oraşul mai încape în gura unei flori,

Şi sufletul mai umblă cu cheia pe la aştri
Şi stă deasupra lumii în scrânciob de ninsori.
Deci poartă-ţi rana blondă prin şcoli şi-aşezăminte,
Pe-unde misterul umblă-n cămaşă de copil,
Şi ea, realitatea, să-ţi fie diriginte,
Colegi de clasă — plopii şi vântul de april.
Căci iată mor imagini prin aerul de farsă
Şi timpul te ţinteşte din turnurile-i reci,
Iar pe câmpia zilei, de aspre muzici arsă,
In mici căleşti de purpur se plimbă vechii greci.

Mioriţa

Acel cioban din culme de Carpaţi
Ce-a curs în stea, cu nunta fulgerată,
Acel cioban ucis de cei doi fraţi,
Prin jertfa lui de sânge, mi-este tată.
Cum coborâm din noi, prin timp, mereu
Pe firul ce ne leagă şi ne strânge,
El trece-acum doinind prin trupul meu,
Mânându-şi, iată, turmele de sânge.
Şi două umbre-apar în calea mea,
Şi două umbre, pe la apus de soare,
Lovindu-mă în ţeastă — vai, ar vrea
Prin mine, încă-o dată să-1 omoare!
ARCADIE SUCEVEANU
Şi-n timp ce mor sub lună plină eu,
Scurt fulgerat de umbrele nătânge,
Acel cioban, ajuns la fiul meu,
Prin el îşi mână turmele de sânge.
L-aud acum trecând prin alţi bărbaţi,
Nimic de turma lui nu-1 mai desparte.
Prin jertfa lui, ne ştim cu toţii fraţi
Legaţi de-un dor ce-i mai presus de moarte!
Nufărul magic
De ce nu am destinul unui nufăr,
Un ornic vegetal să fiu pe ape,
Şi clipa lacului din arc să-mi scape,
Şi-n albe înfloriri să-nvăţ să sufăr.
Şi să strecor prin orfice supape
Impurităţi, noroaie fără număr,
Pe apa rea să nu pot să mă supăr,
Să scot din mlaştini perle-ntre pleoape.
Un turn să fiu, cărunt de insomnie,
Pe care luna 1-a pictat cu var.
înnămolit în vis şi armonie,
Să luminez adâncuri reci de plaur
Şi să transform, sub magic ochi de far,
întreg noroiul — într-un prund de aur!
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Elegia trandafirului urbanizat
Trandafir cu guturai,
Trandafir transfigurat,
Ai miros scăzut şi, vai,
Te-ai in-dus-tri-a-li-zat!
Azi mai mult proprietar
De parfumuri, traficant,
Mai visezi în nopţi de jar
Floarea-cea-de-diamanf?
Când în vântul de april
Te-mbătai de ideal
Şi erai cel mai fragil
In tot regnul vegetal;
Şi visai să fii, să fii
Numai cosmos, numai duh,
Să-ţi înalţi, în reverii,
Carnea toată în văzduh!
Erai Prinţul-din-candori,
Cam romantic şi naiv,

Că şi iarna uneori
înfloreai demonstrativ.
Oh, pe-atunci te destrămai
în mici flăcări de mister!
Te purta în seri de mai
Poezia la rever...
63
64------------------------------------
Azi, de sfere vindecat,
Stai într-un peisaj de var
De un alb improvizat,
Şi cu ghimpii în sertar.
Distilat în amintiri,
Cu miros schimbat şi tuns,
Nu te-ntrebi, nici nu te miri,
Iţi eşti sie îndeajuns.
Pus sub sticlă şi beton,
Eşti exotic şi util,
Eşti concret şi eşti cazon...
Oh, şi-ai fost fragil-fragil!
Iarba ca vocativ
Cerul de pâslă, steaua coclită,
Pierderi o mie lângă-un câştig,
Semnu-nmulţirii parcă ezită,
Minusul ninge şi-n jur e frig.
Vino acuma, vino cât încă
Lămpile-n simţuri nu mi s-au stins,
Mângâie-mi nervii, rana-i adâncă,
Ochiul se zbate în necuprins.
Nu mai e vreme. Luna pe ape
Lasă-o rugină parcă şi ea.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Spinii în carne, iar pe sub pleoape
Lacrima lumii, ce-i tot mai grea.
Noi ne mai ţinem unul de altul —
Două mari vâsle-n valuri de frig.
Huruie-n ceasuri, latră neantul,
Sângele-nfruntă ultimul dig.
Plopii agită braţe de ceară,
Se sting sigilii definitiv.
Pe şesul lumii — întâia oară —
Iarba e verde: la vocativ!
Jurnal de bord
Da, în curând. Fiţi cu băgare de seamă,
copii, să nu vă prindă degetele între
angrenajele celor două milenii
Plouă şi plouă. Stau închis în casă
şi încerc să cioplesc un sentiment
în forma lui naturală. Mă apasă o linişte
de început de lume. In timp ce mă gândesc
la primele minute ale universului, de-afară
răzbate un vag miros de tufănele, perfect
racordat la prezentul nostru industrial
îmbătrânită, puşca vânătorului are
coşmaruri: de cum se face seară,

îi bate la geam
fantoma unui iepure mort
Un om făcut din scripeţi, arcuri şi roţi:
avea mersul ruginit, pe limbă i se vedea
o parafă. Sentimentele şi le purta
în agendă.
Declaraţiile de dragoste şi le spunea
de pe banda de magnetofon
Sentimente cu burtă, idei cu cârjă,
mici fericiri cotidiene
Cum să sonfunzi poezia cu înscripţia
de pe conserve?
Cum să râvneşti, cu numai mâinile tale
flămânde, de crab, să îmbrăţişezi
rotundul sferei?
Cum să declari răgetul măgarului cel mai sublim
în toată academia privighetorilor?
Cum să ridici mâna pentru a spune
un „adevăr fundamental" şi, între timp,
să uiţi pentru ce-ai ridicat-o? Cum?!
...Abia atunci, abia atunci când în şcolile lumii
va fi introdus ca obiect de studiu obligatoriu
cântecul greierului.
Da, abia atunci... Abia atunci — ce?
Ce — abia atunci?

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Miraj

Surâsul tău mai sapă-n mine gropi,
Şi cărnii mele i se face frică
De sângele ce parcă o despică,
Iar mâinile îmi hohotesc prin plopi.
Dar cum Narcis se oglindeşte-n el —
Tu ningi în sine, ca polenu-n plante;
Şi-orgoliul tău cel blond cu turle-nalte
Trezeşte lei în sufletu-mi de miel.
Atunci, magmă de fulger parcă-aş bea:
M-avânt pe marea dragostei tardivă
Cu nava beată-a sângelui-n derivă,
înfiorat de-o ne-nţeleasă briză
Şi-ademenit mereu de-aceeaşi stea:
Iluzia cu chip de Monalisă.

Elegia întoarcerii

Transfigurat şi singur, iubito, m-aş întoarce,
Dus de mareea blândă-a miresmelor de fân,
Cu dorul meu de-acasă-ncărcat pe şapte arce,
La ţărm de linişti calde de-a pururi să rămân.
Aici, sub stele fixe ce se-oxidează-n ploaie,
Ne încuiem în case ca-n cochilii de melci,

Prin piept ne trec de-a valma lungi şine de tramvaie
Şi inima ne-o trecem prin radicaluri reci.
In vechi salcâmi cu floarea căzută-n inerţie
Albinele adună-o mireasmă de consum,
Iar fieru-a prins la suflet şi-1 roade-o nostalgie

De roşie rugină, peste poteci de fum.
De cum se lasă iarna am nişte stări ciudate,
Sunt trist şi mă inundă un plâns fosforescent,
Dar vin să mă aline în grabă roţi dinţate,
Dispuse să-mi transforme tristeţea în curent.
De-aceea nu ştiu dacă mai pot a mă întoarce,
Am şi uitat mirosul de ham aprins pe cal.
Mesajele câmpiei ajung cu greu încoace —
Şi-n golul lor lucrează doar greieri de metal.
Scrisoare trimisa printr-un pescăruş
Sunt trist ca o romanţă veche-n care
Toamna a fost strivită de-un tramvai,
Iubito, şi mi-s palmele amare —
Două gravuri cu linii scurte, vai.
Pe-aici tăcerea văruieşte plopii,
Stelele-şi lasă icrele-n strâmtori,
Singurătatea lung foşnind din rochii
Mă vrea amantul ei; iar uneori
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
în mine parcă înnoptează marea.
Mă surpă lent o zbatere şi-un dor,
De simt albind pe gânduri toată sarea
Ce lustruieşte peştii în Bosfor.
Nopţi albe ca o iederă lividă
îmi cresc pe piept; sub valuri reci de frig
Te simt în mine ca pe-o Atlantida,
Ca pe-o planetă vie — şi te strig,
Dar parcă nu m-auzi! M-auzi tu oare?
Storc zările şi-aştept un semn să-mi dai,
Căci sunt mai trist ca o romanţă-n care
Toamna a fost strivită de-un tramvai.
Omul mecanic
Din când în când el îmi răsare-n faţă,
Surâde vag, vorbeşte despre viaţă.
Mă pipăie, îmi umblă pe la vise,
Extrage radicalul din caise.
E gata chiar să-mi intre-n sentimente
Şi să-mi măsoare dragostea-n procente,
Sau în stomacu-i fix, cu sonerie,
Să-mi fabrice pe loc melancolie.
De-i programat, el murmură şi plânge,
Mişcându-şi angrenajele din sânge,

Ori ninge vânăt, mimând parcă norii,
Ca într-o inerţie a ninsorii.
Se simte bine conectat la priză,
Doarme normal, nu are nici o criză.
Doar inima-1 mai roade câteodată
Pe locul unde-a fost vulcanizată.
Clepsidra roşie
De la A până la A
Se conjugă viaţa mea.
Sângele meu luminos
Curge, nisipit, în jos.
Visătoare, carnea mea

Picură cântând şi ea.
Iară eu de sus privesc
Cum mă — jos — alcătuiesc:
Sângele meu luminos
Se-nfiripă iarăşi jos.
Visătoare, carnea mea
Se-ntrupează, jos, şi ea.
Picăturile zburând
Se-nroşesc de vis şi gând.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
De-sus-până-jos-sunt-eu
Pulbere de curcubeu,
Roş vârtej de vis şi carne.
Cine-ar fi să mă răstoarne —
Să curgă iar viaţa mea
De al A până la A?
Maică, iarăşi dumneata?
Ea, dragostea
Şi atuncea venea Ea:
Nufăr-pasăre-femeie,
Şi în trup îmi descuia
Murmurul Mării Egee.
Aer dulce avea-n os!
Aburit de-a ei privire,
Se-nroşea miraculos
Geamul vieţii cel subţire.
O, şi-avea un farmec sfânt -
Semăna cu-o ploaie care
La trei metri de pământ
Se transformă în ninsoare.
O religie era —
Plină toată de păcate,

Ce cu sângele-mi lega
Clipa de eternitate...
„Vino iar! — acum îi strig,
Pâlpâind înspre departe, —
Pasăre, să-mi ţii de frig,
De tristeţe şi de moarte".
Miracolul %ilei de miercuri
Deschid fereastra în zori
şi las să-mi năvălească-n odaie
numai lucrurile banale,
lucrurile umilite, uitate, lipsite de glorie,
cu faţa mâncată de sodă,
mirosinde-a siloz şi a hamuri.
— Veniţi, veniţi să vă scot din nou în lumină,
să vă încarc, pe rând,
cu electricitatea iluziei,
să vă potolesc foamea de transcendental
şi-aventură!
Extrag din osul alb al duminicii
miercurea de cenuşă a vieţii
şi vă privesc din perspectiva fabricii de ciment,
a peştişorului auriu exilat în acvariu

sau a lanului de sfeclă dat cu insecticide —
şi simt cum totul în jurul meu
intră în relaţii noi cu Metafora,

respira un aer magic,
de început de lume.
Culeg cântecul — neselectat —
al corului de broaşte,
descriu drama locomotivei cu aburi,
secretul florii de răpită,
dialogul dintre butuc şi joagăr —
făcând Miracolul să se nască
din aburii de leşie ai zilei de miercuri,
precum sălbaticul, candidul nufăr
din roditoarele,
recile mâluri.
Jurnal de bord
Un computer mai sarguincios ajunge până la
corul antic, intră cu el în polemică:
unui vers safic îi dă o replică
de trei-patru logaritmi,
contra unui imn de Pindar
invocă teoria cuantelor
Trec zilele — tautologii violete
Legitimaţie de poet? Ca şi cum ai zice:
adeverinţă de dragoste, paşaport de rouă,
certificat de copilărie
Rana, ca un contor electric

Te-aştept. In seara asta o lună magnetică
atrage turlele oraşului, o muzică galbenă
se naşte pe portative. La doar lumina
ferestrelor scriu elegia locomotivei
uzate. Sunt trist şi te chem: Vino,
mai e ceva septembrie în copaci,
mai e ceva rouă-n sertare
Era brutal şi vulgar, lipsit
de scrupule: ca o armată mărşăluind
pe gâturi de viori, ca o firmă ce-ar
vinde surâsul Giocondei
ca pe materie primă
O civilizaţie purtând blazonul Neanderthal:
plante omnivore, oraşe-savane,
academii-peşteră
Dar veniţi să vă arăt: pe zidurile
morţii trandafirii căţărători
ai sângelui
}Leinventana liniştii
De cum a răsărit luna
a început invazia greierilor
mişcându-se în colonii orbitoare,
trecând liniştea (în ruine) a veacului
prin abatoare de-argint

risipite prin iarbă.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Au invadat străzile şi grădina,
s-au lipit de traverse, de roţi,
s-au cuibărit sub praguri,
în gaura cheii;
au ronţăit aştrii, pădurile,
au arat singurătatea nopţii,
au măcinat tramvaiele, pomii galbeni, oraşul —
trecându-le pe toate
prin mici ferăstraie tandre,
cu lame roşii, subţiri;
au huruit toată noaptea pe dealuri,
s-au perindat în armade glorioase,
în cruciade strălucitoare,
mutând lucrurile-n cer
şi lăsând în urmă
liniştea reinventată.

La modul condiţional despre frunza

j J _/ V)

Dacă frunza aceasta,
ultima din castan,
acum, 5 noiembrie 1985,
ar cădea —
ea singură ar fi-n stare
să schimbe, subit,
relaţiile dintre noi.
Tu, iubito, ai zice:
„Viteza de cădere a frunzei
este direct proporţională

cu greutatea lunii septembrie
din fiinţa verde a ei".
Iar eu, desigur,
te-aş contrazice uşor:
„Viteza de cădere a frunzei
este direct proporţională
cu greutatea lunii septembrie
din fiinţa verde a ei,
plus forţa de influenţă a surâsului tău
asupra densităţii aerului" —
şi, astfel,
ar înflori polemica.
însă mult mai trist e, iubito,
că frunza
se mai clatină, iată, în vânt
şi nu,
şi nu cade.

Din cronica unui robot

Ce-amurg de brom, ce toamnă gri!
Hai s-o-nmulţim la 4 TI.
Ce curcubeu rentabil, o!
Să-1 tragem, dar, la indigo.
Ce reverie, ce curent...
Ce fiară-i aia sentiment?

Simt un exces în circuit...
Dar dacă m-am îndrăgostit?!
Mai ninge-n iarnă, aşadar...
Să punem fulgii la dosar!
Mai cântă mierla pe la zori...
Să-i punem iute tranzistori,
Să-i programăm un alt motiv —
Căci — i-auzi! — cântă subversiv!

Perfecţiune

Prietenilor mei,
tineri poeţi din Bucovina

Sublimi actori în arta de-a visa,
Prin noi Azurul chipul şi-1 visează!
Extragem veşnicia dintr-o stea
Şi-o vindem pân-la ultima ei rază.
Sfere de aur scoatem de pe tei
(Având în noi ceva de la albine).
Sfinţi surâzând sub nimburi de ulei
Ne-aprind în ochi icoane bizantine.
Lumina zilei ne-ncovoaie grea
Trupul fragil de trestii visătoare.
Sufletul nostru, angrenat cu-o stea,
Lucrul mecanic îl transformă-n floare.

(Dar pe când norii ne mai poartă-n şa —
Fără să bage îngerul de seamă —
Iluzia ne trage la rindea,
Făcându-ne perfecţi — pentru reclamă!)

De dragul tău

De dragul tău m-am înnorat şi-am nins,
M-am recompus din nori şi fulgi, iubito,
Şi m-am surpat din ceruri dinadins.
Păcat de-atâta iarnă ce-ai minţit-o.
Eram un hohot infernal de fulgi,
Lavă de alb, jăratic de candoare,
Căzând pe zare în vâltori prelungi,
Blând condamnat la moarte prin ninsoare.
Ningeam curat, ningeam conspirativ,
Ningeam în febră rece şi-n neştire,
Ca un dogmatic trist şi emotiv
Cu-o ultimă credinţă în iubire.
O, şi-aprindeam mari ruguri în colind
Şi îmi chemam în taină făclierii —
Să te păstreze pură, îmblânzind
In carnea mea, toţi lupii şi toţi jderii.
Dar tu ţi-ai râs de-această iarnă-a mea
Cu fulgi naivi. Şi te-ai lăsat furată

De-o iarnă de carton şi mucava
Cu fulgi vopsiţi, de cretă colorată.
Zăpada mea a nins în spaţiu gol.
Tu surâdeai într-o ninsoare roză;

Instincte-n blugi, un dor de staniol
Iţi înfloreau în piept, ca-ntr-o hipnoză.
Ce-a fost: un vis? iluzii fără sens?
O dramă-a fost! O luptă nefirească
în care albul a pierdut imens,
Strivit de-o lege mult prea pământească.
Acum, nici nu mai sufăr. Trist şi-nvins,
Atât mai pot şi-aş vrea să-ţi spun, iubito:
De dragul tău m-am înnorat şi-am nins,
Păcat de-atâta iarnă ce-ai minţit-o.

Vitraliu autumnal (I)

Noiembrie, ca o sinteză gri.
Contabili de cenuşă scad pe zare
Culorile: culoare din culoare,
Amurg de seară din amurg de zi.
Stă viermele cifrat în mărul care
E-un ultim adevăr al toamnei... Şi
Din tâmpla mea începe-a viscoli,
Şi-o mână-ncuie focu-n lumânare.

Un vânt izbeşte-n geamuri fără scrupul
Şi clopotele-n funii se-nfioară,
Albinele-şi transformă mierea-n ceară
Pecetluind pe dinăuntru stupul.
Presimt venind cu fulgii către seară
Tristeţi adânci, mai grele decât trupul.

Vitraliu autumnal (II)

E-un vuiet galben. Aburi de ceaslov,
în boarea lor salcâmii se sfâşie
în lungi accese de melancolie,
Şi ceru-i oxidat, şi vântu-i mov.
Şi-oraşul ca un monstru de metal
Tuşeşte-adânc pe gură de furnale.
Amurg târziu de veac. Pe mâini şi şale
îmi trece-un frig ca fuga unui cal.
Pe lampa zilei fluturi se mai zbat —
Heralzi ai verii şi-ai luminii încă.
Amurgul se-nroşeşte-n ochi de stâncă
într-un reflex hipnotic şi ciudat.
Mă soarbe-n ea o linişte adâncă
Cum e doar într-un clopot scufundat.

Vitraliu autumnal (III)

Disting prin frunza toamnei un tic-tac
Abrupt şi umed, cu surpări de ceară,
Vag prevestind prin aerul de seară
Ninsori sărace, de sfârşit de veac.
în ceruri fumegă petrol lampant
Sau lumea toată-i fulger în ruine?
Morile-ncet se macină pe sine
In vântul de noroi şi diamant.
In lucruri reci se-nnegurează blând
Şi cade-un frig pe brazi ca o cătuşă,
Focu-i strivit de propria cenuşă,
Iar Timpul îl vom confunda curând

C-un ceas întors pe dos, ca o mănuşă,
Cu limbile-năuntru alergând.
Jurnal de bord
Furtuni magnetice, peşti sufocaţi,
zone fierbinţi, războiul stelelor, cancer
şi apartheid, psihoză şi schizofrenie,
iar acum, ca o sinteză globală, SIDA.
O, dar parcă ziceaţi că e goală
cutia Pandorei
ARCADIE SUCEVEANU
Iar la urmă lupii, emoţionaţi, citeau poezii
despre fericirea de-a fi oaie, scrise
cu colţii lor pe pergamente
din pielea mieilor devoraţi
Veşnicia, cu zarurile cariate
O, această cânepă cumsecade, această floare-a
săracilor neamului meu, mai miroase încă
a Amintiri din copilărie.
Da, suferinţa are memorie
In arhivele ierbii trecutul e verde
Poetul, acest zeţar aşternând în şpalturi
şiruri de cocori
Zile de toamnă, ceţoase. Mă încui
într-o pictură de Brueghel cel Tânăr
ca într-o casă roşie
Zece predicate sugând la un singur
subiect
In timp ce caii civilizaţiei zboară în lună,
jos pe pământ căluţii noştri
cară gunoiul din grajduri, duc sacii
la moară, ară clinurile mai puţin demne
de şenila tractorului, intră
între cuţitele abatoarelor.

Dar dacă într-o zi ne-ar declara
că şi ei vor să zboare?
Viaţa, ca un bot de vulpe însângerat,
trupul nicicând nu i se vede
bolnav de boala dragostei
Materia, prin tine, se răsfaţă
In forme pure şi-ndulcite linii,
La care, cu mici dălţi de-azur, elinii
Lucrat-au şapte vieţi şi-ncă o viaţă.
în ochii tăi ard flăcări sibilinii,
Sub raza lor, îngerul meu învaţă
Să-ţi fure, pur, misterul de pe faţă,
Dar ţi-1 păzesc — mici sentinele — crinii.
Iubito care treci prin viaţa mea
Ca un fitil aprins prin lumânare,
Sunt beat acum de tine, parcă-aş bea
Azur de stea din magice pahare,
Şi mă subţii ca stelele pe mare,
Bolnav de boala dragostei, de ea.

Din cerul veşted zeii se aruncă —
Stoluri albastre de copii bătrâni.
Instinctele au ostenit de muncă
Şi cai troieni nechează prin salcâmi.
Albinele duc florile-n ispită,
lubindu-le mecanic prin grădini.
Doar tu mai urci o lacrimă-nvechită
Spre norii sterpi, pe scripeţi de lumini.
E lampa stelei parcă afumată,
Marea-i cu pete, iernile-s fierbinţi.
Pe valea zilei, de-un vechi plug arată,
Tu eşti copilul semănând dorinţi.
Sufletul tău mai plânge prin culise,
Arde pe mări, adoarme în statui,
îşi ţipă, goarnă, rănile deschise —
Ci mari fanfare-îneacă glasul lui!
Vino, copile
Hei, copile din mine,
Dacă mai eşti şi mai crezi în poveşti,
Fă acum un pod de albine
Şi vino, şi adă-mi din ţara ta veşti.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Şi spune-mi (de vrei să mă bucuri)
Ce mai fac iarba şi floarea de tei,
Cum se mai simte izvorul, şi-n lucruri
De se mai aud pe-nserat voci de zei.
Eu? M-am schimbat, copile, în lipsa ta.
Rămas la limba stelelor repetent,
Acum din dragostea mea se poate realiza
O pereche de cizme sau un sac de ciment.
Pe cântarul cucului, limba mi-i mai uşoară,
Fântână topită-n sete sunt, lângă drum...
Dar vino tu, rege peste odinioară,
Şi şterge hotarul dintre atunci şi acum.
Pune-mi pe cap coroniţa de păpădie —
Să mai pot vorbi fluturi, să mai traduc flori,
Să spintec cerul primăverii-n câmpie
Pe tăişul unui şir de cocori.
Să mă-nsoţească numai minunile simple
Din care să-1 extrag pe Dumnezeu,
Pulsul materiei să-mi zvâcnească la tâmple,
Şi între mine şi pasăre — să nu ştiu care-s eu.
Şi pune puţină lumină deoparte
Să-mi înving cu ea trupul în somn,
Căci numai tu m-ai putea salva de la moarte,
Copile din mine, preacuratule Domn!

Ve^uviu
Stea cu fitil, duhnind a lumânare,
Lavă astmatică de vulcan împăiat —
Viaţa mea, viaţa mea e-un aliaj ciudat
De vis industrial şi dogmă visătoare.
Pieptul meu se lasă parcă-nchiriat
De un dor ce-aduce-n pieţe plusvaloare,

Carnea- abia mă frige, osu-abia tresare
Când de briciul lunii sunt decapitat.
Pâlpâie o ceaţă ca o amânare,
Ochiul stins învaţă plânsul programat.
Plantă îngrăşată cu superfosfat —
Sufletul, de-o vreme, iată nu-mi mai moare.
De răceala albă-a stelelor gripat,
Aştept briza mării, totuşi, dinspre mare.
Infern divin
De mi-ai topi statui de zei prin oase,
Tot n-aş cunoaşte tainicul declin
Al sângelui, spre-acel infern divin
Zidit din flăcări mari şi-armonioase,
Unde cobor pe scripeţi de mătase
La mesele înaltului festin,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
La care sorb din cupe răcoroase
Un fel de smoală fiartă-n ţevi de crin,
De care mă îmbăt ca de un vin
Abrupt, cu marginile lunecoase,
De am ajuns puţin câte puţin
Să înfloresc ca un noroi senin,
Să vreau a zice multului puţin,
Iar carnea mea a fulger să-amiroase!
Vesperala
Centru Ilie T. Zegrea
Vor îngheţa grădini de puritate,
Fluturi bătrâni se vor întoarce-n ou,
în geamul zilei sângeriu vei bate
Şi doar tăcerea îţi va fi ecou.
Cădea-vor viermii de acord cu duzii,
Păianjenu-şi va-nghite propriul fir.
Trecut în capul listei de iluzii,
Vei pribegi pe mări de hidrargir.
Chiar raza stelei va fi bici de sare,
Trezind toţi pruncii dintr-un somn fictiv,
larba-ţi va da răspuns la întrebare,
Răzbind de sub beton fără motiv.

Munţii de piatră brusc vor fi de ceară,
Civilizaţia-o să vomite cai,
Iar clopotu-o să-şi scuipe limba-afară,
Sătul de-atâta iad cârpit cu rai.
Vânat de gala
Ca dinamita-n floare de cireş,
Instinctele-ţi ascunse-ntre petale,
Sângele meu cu unduiri egale
Sub talpa-ţi somnoroasă, l-ar vrea preş.
Spre rugul tânăr al făpturii tale
Să mă strecor ca vulpea prin măceş,
Pe când întinzi, desigur, fără greş
Capcane tandre de mătase-n cale.
Pândit pe la răscruci de patimi, ştiu:
Pofte-nflorite vag în ochiu-ţi dulce
Ca pe-un vânat de gală-o să mă culce

In vara coaptă-a trupului mieriu,
Pe-un pat zidit din douăşpe junghere —
Şi nici să strig n-o să mai am putere!
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Jurnal de bord
Cimitire de maşini, fluturi de nylon, lupi moralişti,
melancolii programate şi, ca o completare
sublimă, un cântec de leagăn pentru
micul computer:
a b c d e f g h
pppppppp
% % % % % % % %
pppppppp
O, patriotismul lui digestiv
în sfârşit, iată şi cometa Halley. Turme
de aparate dau buzna să-i ducă trena,
visătorii au insomnii magnetice,
astronomilor le dă laptele în foc,
poetul Nicolae Popa i se prezintă în calitate
de ghid, vrând să pună pe ea monopol
El nu are, pur şi simplu, inimă, el are
o inimă cu bătăi calculate, rentabile, o inimă
prevăzută cu ampermetru
De parcă ventuzele aplicate pe limbă
mi-ar putea scoate din ea
demonul sincerităţii
Omida indiferenţei mănâncă conştiinţa salcâmului
.89
po------------------------------------
Prima zăpada. Pe la colţuri de străzi
se vând stări de dor şi speranţe, miracole
adevărate cu marca Fraţii Grimm
Oricum, poetul rămâne în continuare
preşedintele Asociaţiei celor ce visează,
liderul îmbujoratelor generaţii de trandafiri,
senatorul morilor de vânt
Iarba răsărind de sub zăpadă
ca un răspuns
Ued
Piane gri, făclii de toamnă,
Surpări de frunze-n re-minor.
Şi orb e pianistul, Doamnă,
Ce se zideşte-n focul lor.
Do-re, do-mi, înalt răsună
Lieduri de ceară prin copaci.
Toarnă-n pahare clar de lună,
Cuprinde-mi mâinile şi taci.
Rămâi aşa în priveghere
Cu lampa frunzei dată încet,
Căci se întâmplă-o sfâşiere
în cerul lumii violet.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Vezi, smalţul de pe ore cade,
Şi-abia mă mir, şi-abia te miri,
De-atâta grea singurătate

Se-ngroaşă lemnu-n trandafiri.
Mă surpă-o patimă ascunsă
Şi mă resfiră peste mări —
Căci frunza naşte tot în frunză,
Ci noi — ca ceara-n lumânări.
Piane gri, făclii de toamnă,
Do-re, do-mi, do-la, do-si —
Şi eu sunt pianistul, Doamnă,
Ce se zideşte-n freamăt gri!

Colind

Ninge curat ca într-un dor de moarte,
Dezastre mari de fulgi se-ntâmplă-n cer.
La geamul plâns al casei de departe
Se-aude-n noapte-un cântec: lerui-ler.
Acum, acolo ninge-a veşnicie,
Brazii miros a naştere în munţi
Şi-ncet se sting în veghea lor târzie
Două făclii, doi pomi ajunşi cărunţi.
Umbrele lor ca-n vis mi se arată
Veghind la geam atât de-adânc şi greu,
92--
Că din tăcerea lor însingurată
îşi rupe vorba însuşi Dumnezeu.
Cumpăna vremii tulbure se-nclină
Cu focuri mari de ger spre cuibul lor.
Şi parcă-i soarbe-o stranie lumină,
Şi-ncet se duc prin aspre vămi de dor.
Pe fruntea lor se-ncheagă-un nimb de ceaţă,
In pieptul meu lucrează-un fier cu zimţi;
Şi tot mai des se-aud hăitaşi de gheaţă
Pe partea lumii, cea dinspre părinţi.
Pe căi de fulgi acuma m-aş întoarce
Să cad la prag, zidit între nămeţi,
Şi ceasul lumii, cu noroase ace,
Să-1 dau-napoi cu, simple, două vieţi.
Dar ninge-n noapte fără vindecare
Cu lerui-ler peste-un sfârşit de veac.
Mi-e dor... Şi-adorm cu fruntea pe ninsoare,
Decapitat de-acest colind sărac.

Pod viu

Miel fraged dăruit cu colţi de lup,
Prin crângul alb al simţurilor pure
Sângele meu visează să te fure,
Femeie dulce cu vulpi roşii-n trup.

ARCADIE SUCEVEANU

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Regină peste roiul-de-pădure
Al patimilor mele ce irup,
Oh, mierea cărnii luminânde-n stup
Chiar moartea, ea, învaţă să ţi-o-ndure!
Astfel m-arunc spre tine ca un pod
Cu nervii răsuciţi în căi ferate,
Pe care-n zori sublimele păcate
Vor trece într-un tulbure exod
Să explodeze — fragede grenade —
în raiu-ţi dulce, plin de baricade.

Balada în aşteptarea ninsorii
O, suflete-al meu, ascultă goarna
Fulgilor. Argintul ei în văzduh
Vesteşte că se apropie iarna
Cu frigul ce cade pe ape, pe stuh.
Călare pe-un inorog acum te-aş plimba
Prin latifundiile Fraţilor Grimm,
Păduri de lumânări s-apară-n goana sa,
Iar noi de-a lungul naşterii să fugim.
Din ochii mei s-ar naşte, poate, Mirarea —
O stare primară, o veghe subţire. Oricum,
Misterele ar înroşi pădurile, marea,
Lucrurile-ar pierde simţitor din volum.

Aş respira poate iarăşi văzduhul lui A
(Secunda ar fi cât ora, ora ar fi cât un an),
Iar tu mi-ai prelungi trupul: m-aş întrupa
în toate regnurile, oho, simultan.
Şi-aş îmbrăţişa curatul fulg de zăpada
Ca pe un frate al meu, ca pe-o soră a mea,
Venit (venită) acuma din cer să mă vadă
Din viaţa aceasta, aceea, acea...
Reintegrare
De trupul meu mă lepăd în neştire,
Braţul în ierbi îmi fumegă subţire.
Carnea mea oarbă-şi încleştează zimţii
Cu-ascunse angrenaje minerale,
Şi-n acest ritm îmi regăsesc părinţii,
Şi acest ritm e-al lumilor totale.
Mă sparg de cerul vânăt ca de-o turlă
Şi-n circuit de iarbă şi ninsoare
Fiinţa mea prinsă de spasme, urlă
Sorbită de-aburoase stări primare.
Fierul şi cuprul mi se-aşază-n sânge,
Sarea îmi urcă-n os fremătătoare,
Răsar cu grâul, reînvăţ a ninge,
Iar moartea nu-i decât o întâmplare.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Flaut de argint
Tu ai în trup pământ de Eldorado,
Lemn roşu de catarg crescut în os.
Din turnul sângelui tău, adorato,
Am lunecat, şi-am lunecat duios.
în pieptul meu săgeţile de miere
Lucrat-au dulce şi înadevăr
Prin simţurile-n blândă sfâşiere,
Ca viermele sub coaja unui măr.
Flămând de-un rug cu flacără subţire
Cum smalţul pe o amforă de lut,
Prin carnea ta blondă zbor în neştire
Cu palmele-nflorid spre galben sud.
Astfel călătorind prin simţuri oarbe
Cu uşi înalte de polenuri, simt
Cum sângele o muzică mi-1 soarbe

Şi mi-1 întoarce flaut de argint!
Balada unei scoici visătoare
Vino odată, dulce himeră,
Firule-de-nisip-princiar,
Şi-n trupul meu cu iluzii de sferă
împlântă lancea ta de cleştar.

In nămol, sub o tijă de nufăr,
Te-aştept zi şi noapte, te-aştept;
Se-nroşeşte apa când sufăr,
Perla lunii îmi sângeră-n piept.
Confundă mlaştina cu oceanul.
Intre liane, moluşte şi peşti,
Trece ziua, săptămâna şi anul
Şi-mi subţie credinţa-n poveşti.
îndurerează biologia mea visătoare,
Sângerosule, tandrule Cavaler,
Să-mi curgă carnea spre-ascunse tipare
De dor, de-armonii şi mister.
Pune în ordinea mea firească o altă
Ordine, decât în coralii comuni —
Să se cutremure mediocra apă din baltă
De puterea nemaivăzutei minuni!
Jurnal de bord
Albinele culeg mierea de pe microfoane,
bisericile schimbă replici cu orchestrele
de jaz, pe limba unsă cu miere
alunecă schiorii unui adevăr de circumstanţă,
pasărea se răneşte de aer, peştii de apă,
ţinută în lacrima mea
foiţa de turnesol se înroşeşte
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
O, această singurătate — spaţiu populat
de locomotive roşii
Ca şi cum i s-ar cere crinului să-şi
explice parfumul, ca şi cum zăpada ar fi
suspectată de alb, ca şi cum muntelui
i s-ar putea confisca memoria,
ca şi cum sentimentele s-ar putea spăla
cu sodă caustică, ca şi cum
Şi totuşi, primăvara mai are putere
să vină, respiraţia ei
stinge becuşoarele verzi
din viziunea robotului
Călău moral — ce îngrozitor paradox
Poezii electronice, zei cu pistoane,
stele de seră, chimie şi statistică,
industrie şi comerţ. O, suflete subţiat,
unde e Andersen, să ne salveze
Civilizaţia purtând un bici
împletit din cai
Veacul se duce, ne lasă nouă
gloria

Tăcerea ca dialect al cuvintelor
"O tăcere e straniul i^yor al poemelor"
Paul Valery
Cum ard în templul tău, Transfigurare —
Mi-e sufletul visare şi uimire,
Foamea de rug a fluturelui-mire
Ce-mi cheltuie făcliile de sare.
Hai dă-mi fiinţa-n scrânciobul durerii,
Aprinde-mi, ca lui Hercule, veşmântul —
Credinţa mea e să ridic cuvântul
La marea revoluţie-a tăcerii.
Ar trebui o muzică subţire
Să-mbolnăvească scoicile în mare,
Să cadă-o inefabilă ninsoare
Cu nori electrici peste-un lan de lire.
Şi-astfel — prin aspre armonii — să pot vorbi
In dialectu-n care-a plâns Paul Valery.
Acelaşi semn
Fluturii mor celebri în amurg,
Albine cad, de miere îngrelate.
Biet proletar al fulgilor în burg,
Tu tot mai crezi în lucruri inventate.

Dar fulgii nu aduc venit la cont,
Dar cerul nu încape-n buzunare,
Făclii dacă aprinzi pe orizont
Nu poţi grăbi un răsărit de soare.
Cariul prosperă-n tronul lui de lemn,
Hazardu-şi joacă zarurile sparte,
Prezent e-n toate vechiul lumii semn
Ce guvernează în întreg şi parte.
Aceleaşi vechi instincte şi erori
Pe limba noastră pururi se declină.
Şi doar iluzia, arareori,
Din fulgii tăi mai macină făină.
Fluture de noapte
Hei, fluture-nfiat de felinare,
Mai urci la cer polenuri dulci de mai,
Cu-o aripă-n infern şi alta-n rai,
Spre rugul întrebărilor primare?
Ţi-e zborul tot mai greu, mai singur, mai
Nehotărât, prin vămile stelare.
Herald terestru, astru de candoare —
Pe ţărmii universului erai.
Dar ţi-au pictat aripile cu fier,
Cu ceara veacului acesta, care
Ţi-a pus până şi zborul pe cântare.

Acum, între hipnoză şi mister,
Visezi să urci noroaiele la cer
Şi- apoi să-ţi faci azil în lumânare.
Pianul convalescent
Pianul acesta

pare că se vindecă definitiv
de muzica sferelor.
Cu clapele ruginite
de mazurci şi sonate
stă în odaie
ca un fluture negru
vindecat de zbor,
căznindu-se să îngâne
eterna tăbliţă a inmulţirii
(o îndeletnicire sigură
ce-ar putea odată şi-odată
să-i aducă profit).
Sala de concert îi apare
ca o amintire ceţoasă
de tinereţe naivă şi neştiutoare,
când se îndrăgostise ca un nebun
de-o romantică sonată de Beethoven.
Absolvit de obsesii şi crize,
punctual şi decent,
mai dă din pedale pe unde îi e cald şi bine,
din când în când îl mai puteţi vedea

solfegiind pe la şedinţe
procese verbale —
în do-major, numai în do-major.
încât n-ar fi de mirare
dacă într-o zi
ar confunda portativul
cu scara ierarhică.

Poveştile nerentabile

Iertaţi-mă, bunii mei Fraţi Grimm,
şi dumneata, bătrâne Hans Christian Andersen,
dar iată sunt nevoit să vă spun
că poveştile voastre s-au cam învechit,
haina miracolelor s-a rărit pe la coate,
nici o curăţătorie chimică nu i-ar mai
putea scoate
slinul şi petele.
Vedeţi dumneavoastră,
vine o zi când descoperi dintr-odată uimit
că Regina fulgilor de nea poartă blugi
şi frecventează săptămânal discoteca,
că Scufiţei Roşii i s-a defectat televizorul
şi cheamă lupul să i-1 repare,
că lampa lui Aladin a fost aruncată la lucruri vechi,
iar copilul a devenit şi el mai prudent,
nu se grăbeşte să strige „dar regele-i gol".

Zadarnic ne facem iluzii: între un antrecot
şi un covor zburător
se alege, întotdeauna, primul.
Da, bunii mei Fraţi Grimm,
şi dumneata, bătrâne Hans Christian Andersen,
vine o zi când zânele îmbătrânesc,
vine o zi când căsuţa de turtă dulce e demolată
şi haina miracolelor trebuie dată la întors.

Fila 33
Ajuns aici, actor de rând, refuz
Să-mi joc pe scene drama anonimă,
Sfere de-argint de-mi cântă în auz —
Ah, poezia-i unica mea crimă!
Plantat în carnea unui adevăr,
De-atâta timp cuvântul mă răsfaţă,
Dar tot mai cade frigul pe florile de măr
Şi-n ochiul lumii-i viscol ca-n prima dimineaţă.
In sânge-mi fulgeră lumini de bici
Plimbând prin cer un roi de catedrale,
Iar limba mea mai mână idoli mici
Spre-un eşafod de tinere vocale.
Ca o mireasmă răzvrătită-n pruni,
Prin simţurile mele trece-o nuntă,

Duminici căptuşite cu păuni,
în lung exod, din pieptul meu se mută.
Un roi flămând în templul unei pâini —
Parcă aş fi, sub zodia lui Dante...
E Vinere în lacrimi, iar în mâini
Ard cuiele ca nişte diamante!

Herald

Rămâi heraldul Visului cel pur,
Funcţionarul lacului cu nuferi,
Formulă şi greşeală de azur,
Concept de fulger, când iubeşti şi suferi.
Prin simţurile tale, încă vii,
Mici niagare roşii mai fac spume,
Materia emană reverii,
Şi tu eşti Cel-abia-venit-pe-lume!
Cum ştii să zbori mai sus de-aripi, mai sus,
Strâns în cămaşa-flacără a lui Hercul,
Rămâi triunghiul dur şi nesupus
Rotundei stări ce o impune cercul.
Chiar dacă-n simţuri oarbe mai auzi
Cum murmură, prin veac, zoologia,
Şi viermi sintetici angajaţi la duzi
Iţi rod prin frunze verzi melancolia;

Chiar dacă doarme-n pat de fier coclit
Copilăria lumii-mbătrânită
Şi zeii parcă-au evadat din mit,
Şi globul parcă-ngheaţă în orbită —
Rămâi heraldul neatins de fard
Sau Iov transfigurat (aceasta caut!)
In trunchiul — spart de răni — al unui brad
Pe care vântul îl transformă-n flaut!

ARHIVELE GOLGOTEI

1990

Peşte de mare

...Căci dezbrăcat de solzi, umilul peşte

Nu mai distinge mlaştina — de mare.
De-aceea poate, c-un satâr de sare
M-au ras de viu, de la urechi spre deşte.
In ape tulburi şi leşii amare,
De sine descojit — aveau nădejde
Că-ntr-un târziu, va fi să strig orbeşte
Că văd şi eu, în mâl, numai altare.
Dar, viu, eu am ţipat neomeneşte
Că-n acest smârc nici nu adie-a mare,
Ci mai curând a dogmă stătătoare,
Că nu-s reptilă flască, ci doar peşte,
Şi cărui — prin credinţă şi visare —
Noi solzi, de-argint, au şi pornit a-i creşte!
ARCADIE SUCEVEANU
Aici, în Fanar
Cum iarba scrie ode despre coasă,
Sunt vinovat de laşitatea cui?
Simt mâini peltice gâdilind statui
Şi-un clopot putrezind la noi sub casă.
Hazardul vesel stă cu noi la masă
Şi-n pivniţi vinul a făcut pistrui.
Doişpe păianjeni împletesc o plasă
Pentru cel stins sub steaua nimănui.
Mâna ta, Doamne, cea de sub morminte,
Ne face-un semn, dar parcă e-n zadar.
Căci ochiul e corupt şi vorba minte
Şi steaua noastră e de lut şi var,
Şi, vai, povestea cea c-un blid de linte
E veche, ca minciuna în Fanar.
iilor rătăcitori
Păgână soartă, vremuri vinovate,
Dacă e-un risc şi un curaj a-ţi cere
Istoria, ce ne-o slobod în rate
Cei angajaţi să ne-o cultive-n sere...
în coruri mari, mimând uşor cântarea,
Noi ne- am uitat şi limba, şi temeiul,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Şi ne-am zidit în stâlpi de porţi uitarea,
Şi ne-am băut din candele uleiul.
Ne-am jefuit din noi pe noi, chiar nouă
Ni s-a lăsat plăcerea de-a împarte
Lumina din Luceafăr pe din două,
De-a prezenta întregul — doar ca parte.
Din doină ne-am făcut veşmânt de gală
(Spre-a demonstra-ntr-un fel care ni-i viţa),
Ci-n firul răsucit pentru beteală
Cu tot cu lână-am tors şi Mioriţa.
Şi-am învăţat trădarea ca pe-o artă,
Şi fals am început a ne convinge
Că da, avem mai multe hărţi pe hartă,
Că da, se văd hotarele din sânge.
Dar adevărul, totuşi, nu se vinde,
Dar mai avem coloană vertebrală,
Şi sprijiniţi de munţi şi de colinde
Am mai putea învinge-această boală.
De-aceea avem o sfântă rugăminte

Spre cei ce au istoria de-a gata:
Să ne re-dea stră-mo-şii din mor-min-te
întregi cum sunt, nu-n rate, cu bucata.
Să ne întoarcă, sfântă şi primară,
Memoria ce zace în arhive
Şi-ntregul neam ce sângeră sub ţară
De dulci prenume, dalbe substantive.

Şi cum suntem cu toţii vinovaţii,
Să ne rugăm, egal împărţind vina,
Ca să ne ierte doina şi Carpaţii,
Să ne-nfieze iarăşi Rădăcina.

Eterna Danemarca

„E ceva putred în Danemarca "
W. Shakespeare, Hamlet

Ce mai face Danemarca? Ce să facă Danemarca?
Putrezeşte mai departe, bea la votcă şi tutun.
Doar c-o mai înjură Hamlet şi-o ameninţă, săraca,
C-o să-i sfarme-odată tronul... Şi-o să-1 sfarme, că-i nebun..
Rugineşte adevărul ce a fost uitat în ploaie,
Se împute şi cloceşte oul în privighetori.
Dogmele se înteţesc ca muştele pe măruntaie
Şi se bănuiesc luceferi chiar în mâlul cu duhori.
Cariu-şi scrie înainte cronica în tronuri roase,
Măcinând dulci putregaiuri c-un vag miros actual.
Viermii? Viermii cei din baltă au veleităţi de raze
Forfotind pe-un soare tulbur ce pluteşte pe canal.
Danemarca e eternă — Danemarca socială,
Morbul ei e viu în toate, viciul ei e patogen.
Dinspre tronul ei adie parcă-a beci şi-a mucezeală,
Raiul ei e-un rai specific, ce duhneşte a infern.
Pan' la zidul ei s-ajunge pe un pod din aripi arse,
Lebede înjunghiate stau zidite în decor,

Teatrul ei e-o moară care drame macină şi farse,
Un şurub — mai mult nimica — este fiece actor.
Un şurub! Viziunea simplă-a Danemarcei e şurubul,
Eu şi tu şi noi şi dânşii — suntem şurubaşe mici.
Dumnezeu (chiar el se pare) e şurubul fără scrupul
Ce-a prăsit lumi de şuruburi şi le-a răspândit pe-aici.
O, ce tulbure dospeală! Nu simţiţi? Fierbem în drojdii,
Stăm în mâzga pân-la coate, stăm în mâzgă, pân-la gât.
Ni se furişează-n sânge, trece în copiii noştri
Şi ne umple cu otravă, c-un miros pervers, urât.
Ce ziceaţi? Sunt graşi păunii cei hrăniţi doar cu vopsele?
Ce ziceaţi de-aceste ţeste? Grohăie ca nişte porci?
Ah, te simt bătând sub tâmplă, Danemarcă-a vremii mele,
Ah, miroase-a Danemarcă orişiunde te întorci!
Filozofi de ham şi pinteni, din cei fără nervi şi şale,
îi cresc larvele sub limbă, o cultivă în noroi
Şi ea creşte, se extinde şi ia forme ideale,
Şansa ei fiind egală chiar cu viciul din noi.
Ce comerţ ideologic, ce trafic de Danemarcă!
Exportată, ambalată şi vândută la pachet —

Mici bucăţi de iad, cangrene purtând râncezita marcă.
Nu-i aşa că domnul Shakespeare pare azi un desuet?
Ce mai face Danemarca? Ce să facă Danemarca?
Putrezeşte mai departe şi e sănătoasă tun.
Doar c-o mai înjură Hamlet şi-o ameninţă, săraca,
C-o să-i sfarme-odată tronul... Şi-o să-1 sfarme, că-i nebun!

Imperiul nisipului, Sahara

Sahara ne-a-nghiţit definitiv,
Noi mirosim parcă-a Pompei şi-a lavă.
Nisip, nisip e-n tâmpla mea bolnavă,
Nisip, nisip secret, conspirativ.
Nisip de-apocalips, nisip, nisip
Se-ntinde ca o plantă carnivoră
Ce ne sugrumă lent şi ne devoră
Vâscoasă, uriaşă, fără chip.
Nisip curgând mecanic, monoton,
Şi peste tot miraje-nşelătoare
Minţind viziunea tragicei Sahare,
Pe zarea căreia, ca un blazon,
Se vede încă Turnul Babilon:
Un cap de monstru mort, dospind la soare.

Arhivele Golgotei (I)

Arhivele Golgotei sunt la un pas de noi,
Vedeţi pereţii roşii, parcă vopsiţi cu sânge?
Acolo rana lumii suspină-n nopţi şi plânge
Şi plâng toţi răstigniţii, treziţi din doi în doi.
Intrarea-i pe din spate. Stau îngeri la subsol
Şi completează-ntruna registrele secrete.

Şi celor de pe cruce mereu li-e frig şi sete,
De la dosare-adie-a trădare şi-a formol.
E mare-nghesuială în sala de morminte,
De la lisus încoace nu s-au produs schimbări;
Mereu nu ajung cadre la secţia trădări,
Dar îngerii sunt veseli, lucrează înainte.
Iar Arhivarul, zilnic, le răsplăteşte truda
Cu-arginţi de preţ ce poartă efigia lui Iuda.

Neamul lui lona

...Şi-atuncea a venit un peşte mare
Şi ne-a-nghiţit pe noi, peştii cei mici.
Şi iată-ne de veacuri stând aici,
în burta lui, şi nu avem scăpare.
E mare, Doamne, peştele cel mare!
O fi din stirpea biblicului Chit
Ce pe lona, bietul, 1-a-nghiţit
în pântecele lui de peşte mare?
Ce generos e peştele cel mare!
Nu ne mai lasă-n grija nimănui,
Ne-oferă tot confortul burţii lui,
Cum se cuvine unui peşte mare.
Viziunea lui şi ea-i de peşte mare:
Viziune-gură şi viziune-hău;

El n-are crize sau păreri de rău

Că-n burta lui se descompun popoare.
Cumplită-i pofta peştelui cel mare.
Dar nu ne poate mistui pe toţi,
Căci, iată, ni se nasc copii, nepoţi,
Şi are crampe peştele cel mare.
Doamne al peştilor, tu cel mai mare,
Ce dormi în jilţul propriului mit,
Te întrebăm: cu ce să-ţi fi greşit
Noi, care-am plâns — spre tine — munţi de sare?
Doamne, îţi cerem milă şi-ndurare:
Dacă mai ţii la ale noastre sorţi
Şi nu vrei să murim prin sufocare,
Nici să trăim pe jumătate morţi —
Fă peştele ca să ne verse-n mare
Şi naşte-ne din nou, dacă mai poţi!
Ultimul Cimbru
Ultimul zimbru mai trăieşte-n munţi,
Blând ocrotit de-o zodie supremă,
Şi-aşteaptă semnul unei aspre nunţi
Ca să revină şi să moară-n stemă.
A renunţat la libertatea-n lanţ,
Şi în Carpaţi, sub stelele divine,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
El a păscut tot cerul pe Bizanţ
Şi a băut doar rouă cu rubine.
In sihăstria lui a privegheat
Şi gândul nostru, şi a noastră soarte,
Şi ceru-n frunte i-a însămânţat
Un lujer de luceafăr fără moarte.
In fibra lui cea pură s-a retras
Intregu-i neam de viţă bourească.
Pe sub stejari când muge şi dă glas
Răsună toată valea latinească.
Porniţi pe firul sângelui în sus
Până-n străbuni, şi să-i ieşim-nainte,
Să-1 reîntoarcem viu şi nesupus,
Purtând blazonul stirpei noastre sfinte.
Steaguri de nuntă puneţi pe la porţi,
Trimiteţi veşti de-a lungul şi de-a latul
Că vine Zimbrul, înviat din morţi,
Ca să ne pască vina şi păcatul.
Ademeniţi-1 spre aceste zări
Unde mai stăm sub candelele serii —
Să pască focul sfânt din lumânări,
Până va da de ziua învierii.
Şi-n templu-acestui neam fără noroc
Unde miroase-a cer şi-a răstignire,
113
H4--------------------------------
Să-ngenuncheze pe-un altar de foc
Sub care arde steaua lui de Mire.
Când îngerii şi sfinţii cei profeţi
Vor înălţa un paloş de lumină —
Capul lui sfânt să sară în peceţi
In cea mai pură zbatere latină.
Porni-va zvon de nuntă în Carpaţi

Şi coruri mari vor murmura în strană.
Iar noi, de focul jertfei luminaţi,
II vom zidi în stemă, ca-ntr-o rană.
Balada Ionului
din Carpaţii Bucovinei
Pe Bucovina ninge cu icoane,
Ninsori cumplite-anunţă zodierii.
Tu ce mai faci la margini de imperii,
Frate al meu şi tată-al meu, Ioane?
Mai priveghezi la candela-nvierii,
Ca un Cristos cu palmele-n piroane,
Sau te-au strivit habsburgice coroane
Şi doina ţi-ai uitat-o prin siberii?...
Trimis-au vulturi şi ţi-au rupt ficaţii,
Ţi-au arestat cuvintele în gură,
Şi ţi-au mai dat şi-o râncedă mixtură
Spre-a-ţi neutraliza în os Carpaţii.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
în sânge ţi-au plantat vămi şi hotare,
Şi ţi-au trezit iepurii fricii-n carne
Şi au chemat hăitaşi cu câini şi goarne
Spre a porni o neagră vânătoare.
Ţi-au tras pan' şi mormintele pe roată,
Şi Turnul Babei ţi l-au pus sub tâmplă —
Să nu mai ştii de câte ţi se-ntâmplă
Şi să vorbeşti în patru limbi deodată.
Rănile-adânci, aprinse de la cuie,
Le-au declarat pe loc conspirative,
Le-au încuiat în seifuri şi arhive
Să nu mai poată plânge şi să spuie.
Tu ţi-ai tocit genunchii prin altare,
Ai scris cu unghia pe tencuială,
Dar fiindcă-aveau o dublă socoteală
Ţi-au pus şi umilinţa la dosare.
Ţi-au luat dorul şi 1-au pus sub lupă,
Te-au linguşit cu blidul şi cu postul,
Lăsându-te, pervers, să-ţi afli rostul
In maţul plin, în stelele din supă...
Azi, te visezi la candela-nvierii
Sub un lisus ce sângeră-n piroane.
La ce gândeşti şi cui te rogi, Ioane,
Când ninge blând la margini de imperii?
ARCADIE SUCEVEANU
Tot mai străin sub steaua ta ceţoasă,
Tot mai grăbit, cu cerul în valiză,
Rogi bunii procurori să-ţi deie viză
Că poţi să mai exişti la tine-acasă.
Pe partea inimii unde-ţi cresc munţii
Se vede-o cruce păstorind mioare —
E Crucea neamului acesta care
Poartă în el pecetea neagră-a nunţii.
Zidit de viu în plâns şi rugăciune
Şi privegheat de zeii daci din strane,
Tu-ai vrea să spui şi-ai vrea să ţipi, Ioane,
Dar gura ta nici nu mai poate spune.

Săruţi tăcut lumina şi Carpaţii
Şi strângi la piept mormintele-ţi bolnave,
Ca pe străvechi, împărăteşti hrisoave,
In care-s scrişi străbunii, unchii, taţii.
Pecetea de noroi a lumii
Frica cea oarbă-şi sună argintii,
Dulcele clinchet este etern!
Unii îşi spintecă propriul stern,
îşi scot din carne şi-şi vând părinţii.
Alţii-şi devoră zeii şi sfinţii
Şi tâmpla mamei sub ei şi-o aştern;
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Gândul ajunge un biet subaltern
Care-şi consultă burta şi dinţii.
Tresar chiar şi morţii, până-n infern —
Boala sărutului biblic îi miră.
Ci noi ne mai vindem propria şiră,
Ci gura noastră sărută modern.
Sărutul lui Iuda pare să fie
Pecete a lumii, pururea vie.
Pietâ
Hei, îngere, ia-ţi de la mine faţa,
Eu sunt bolnav de dragoste şi ură,
Eu duc pustiu pe tălpi şi lut pe gură,
O sumă grea de răstigniri mi-e viaţa.
O, viaţa! Ea e-un fel de arătură
In care cântă broaşte, plouă ceaţa.
Şi crucea ei îmi cade pe măsură —
O-nchei, deschei pe oase dimineaţa.
Ah, am strigat şi eu spre Cel ce iartă
O Eli, Eli, Lama Sabactani,
Dar, îngere, îmi mor pe cruce anii
Şi cerul pare mut, şi steaua-i spartă.
Cum ţin la piept Iluzia mea moartă —
Un cuplu sunt: Pietâ sucevani.
ARCADIE SUCEVEANU
Corabia lui Sebastian
Se duce înainte? Se mişcă înapoi?
închis e orizontul şi zările-s de pâslă,
Podeaua fată şoareci şi bate-n nopţi o vâslă,
Iar sus se joacă zaruri, petrecerea e-n toi.
S-au stins de tot cărbunii, busola n-are Nord.
Un ins mai suflă-n pânze, mimând suav o briză,
Dar vine iar refluxul călare pe-altă criză
Şi drojdia se umflă dând iată peste bord.
Corabia-i bolnavă şi saltă-n ritmuri stranii
Şi-ncet se tot scufundă în apele subţiri.
Iar sus se sparg orchestre, pocnesc în jur şampanii,
Se ţin discursuri grave, se mai discută ştiri.
Şi nimeni nu observă, în noapte, şobolanii
Ce se aruncă-n apă, mânaţi de presimţiri.
Clinica
Grea şi ingrată-mi pare a-i fi truda,
Pe toţi ne trece printr-un fel de rază,
Ochiu-i imprimă, gura lui trădează,
Mereu se află-n lucru, bietul Iuda.

Atât ne cere: să fim cât mai sinceri,
Cât mai deschişi şi mai răsfrânţi în sine,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Să iasă copiile cât mai bine
De pe-ale noastre răni, idei, convingeri.
Clinica lui mereu de lume-i plină,
Şi nu e ins să nu-i găsească-o boală,
O pată, o tumoare, o greşeală.
De secole, de după o cortină,
Se-aude vocea-i scundă, de rugină:
Altul la rând. Urcaţi — crucea e goală!
Nu plângeţi!
striga Noe
Rău ne e, Doamne, surpă-n noi morminte,
Abia ne-nduri, ca pe-un vărsat şi-o boală,
Şi zidul crapă pe sub tencuială,
Şi nu ştim ce ne-aşteaptă înainte.
Miroase-a ars în aer şi pe ape,
Noi stăm ceţoşi, sub stelele buboase,
Şi doar infern ne colcăie în oase,
Şi nu mai este nimeni să ne scape.
Lacătul bolţii nu se mai descuie,
Sus pe Golgota cresc grădini de cuie.
De plânsul nostru, ce-a tot curs în voie,
Se umflă mările şi dau să spargă.
lip
ARCADIE SUCEVEANU
Nu plângeţi, hei! nu plângeţi, strigă Noe,
în timp ce tot lucrează la o barcă.
loane-frate
Lui Ion Vatamanu
Ei ţi-au cercat mormintele cu dinţii
în căutare de dovezi şi probe
Şi, generoşi, şi-au zis c-au să-ţi aprobe
O zi în care să-ţi iubeşti părinţii.
Ţi-au dus memoria la expertiză
Să-ţi spună ei temeiurile viţei,
S-o vindece de boala Mioriţei,
De plânsul ei profetic, ca de-o criză.
Te-au răstignit pe hărţi contemporane.
Hotare strâmbe-ţi trec chiar prin ficaţi,
Strămoşii-ţi zac în sânge, arestaţi,
în graiul tău cuvintele-s orfane...
Mi-e sete, frate, şi aş bea Carpaţi,
Ţi-au mai rămas ceva Carpaţi, Ioane?
Inchizitorii morilor de vânt
Din şira lor şi-acum mai ies reptile,
Târâşul e chiar starea lor de zbor —
Un zbor ciudat, de vultur târâtor,
De melc ţestos, cu aripi inutile.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Lor le mai sună Ţarigradu-n oase,
Când se apleacă-a temenea; ei sunt
Inchizitorii morilor de vânt
Cu sânge pervertit şi limbi vâscoase.
Ei se aţin la drumul dinspre arte,

Vânează stele şi le tund chilug,
Şi vorba lor duhneşte a coşciug...
Bine-ai venit! — îmi strigă de departe,
Când vin la ei din beznă şi din moarte,
Fă-te comod... Poftim... Ia loc pe rug.
Marea înfăţişare
Ninge de două nopţi. Pe zare
Se sparg sigilii reci de plumb,
Ninge pe poduri şi-abatoare,
Pe triste scârte de porumb.
In ceruri joase e-o risipă
Şi-o dramă de argint curat.
In albul ce se înfiripă
Bacovia s-a arătat.
Umbrită-i este efigia
Şi nimbu-i e de abur sfânt.
El pare-a fi însuşi Mesia
Ce-acum coboară pe pământ.
12.2..
ARCADIE SUCEVEANU
I-s sparte palmele de cuie,
I-s umerii surpaţi în mit,
Şi gura lui când dă să spuie,
Gura lui ninge — nins cumplit.
Ninge Bacovia... Nomade
Ninsori pe chipul lumii curg
Şi fulgii par a fi monade
In mâna lui de Demiurg.
Ninge a psalm şi-a rugăciune,
Ninge spasmodic, monoton.
Pornesc în noapte să răsune
Mari trâmbiţe la Ierichon.
Venit din sfere rotitoare,
El poate că s-a întors la noi
Să izbăvească, prin ninsoare,
Această lume de noroi.
In carne i se vede cerul
Şi taina unor alte stări;
Ascultă cum ne roade fierul,
Cum scade veacu-n lumânări.
Aprinde iar melancolia
In lampa cerului divin.
Priviţi-1 — el e chiar Mesia.
Ninge Bacovia. Amin.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Ultimul Babilon
Nebun e Turnul, Doamne, şi-i măcinat de-o boală,
Zidarii-s surzi şi gângavi, n-au ştire nici habar.
Şi zidul se înalţă spre cer ca o greşeală,
Tuşind din toţi pereţii, astmatic şi bizar.
în sus se urcă piatră şi-n jos se-aduc morminte,
Şi scripeţii ideii mai scârţâie din greu.
Firul cu plumb e lipsă şi mâna parcă minte,
Şi nu există lege, nici timp, nici Dumnezeu.
Trăiască Turnul! strigă guri foanfe din perete,
Căci el e dictatura sistemului solar!

Pe schele s-aprind norii şi calfelor li-e sete,
Şi Turnul creşte-ntruna, absurd şi în zadar.
Jos s-au plodit guzganii şi-1 rod la temelie,
In beznă foiesc guşteri şi sâsâie năpârci,
Dar nimeni nu mai vede, n-aude şi nu ştie,
Şi meşterii n-au limbă, ci parcă-un fel de zgârci.
E-un Turn închis, ce-n sine mereu se tot absoarbe.
In uşi se-nvârt mistere şi nu doar simple chei.
Ferestrele-s de sânge, iar în subsoluri oarbe
Se află la-ntuneric Grădina de idei.
Vedeţi? Pe dinăuntru îl roade-o igrasie,
Şi ceea ce-1 mai ţine e acel gând fatal
Că singur el mai poate, mai vede şi mai ştie,
Şi că întruchipează un vis universal.

Mereu sporeşte Turnul, mereu se tot ridică,
Vrând să imite-n toate un fals proiect de rai.
Dar uriaşa-i masă răsfrânge-o umbră mică
Şi-o viziune oarbă, îngustă, de cobai.
Ca nişte reci celule, se-mbucă piatră-n piatră,
Meşterii simt pe piele fiori ciudaţi de ger.
Şi zidul creşte-ntruna, scripeţii plâng şi latră,
Şi Turnul se înalţă schelălăind spre cer.
Stafia lui hilară împunge-n nori orbeşte,
Adulmecându-şi propriul sfârşit şi-agonizând.
Iar Dumnezeu, de-o vreme, de sus îl urmăreşte
Şi, întristat la culme, pare muncit de-un gând.

Un greier pe ghilotină

Pedepsiţi-l voi pe Greier, condamnaţi-1, despuiaţi-i
Trupul ce-a-ngropat în sine cerul celor visători.
Pentru crima de-a comite mici fragilităţi şi graţii
înălţaţi o ghilotină chiar în rouă de pe flori.
Capul să-1 jucaţi la mese, pus pe tava Salomeii,
Lăcrimaţi chiar, de vă vine (căci, oricum, nu-1 mai întorci).
Iar pentru dovezi şi probe invitaţi toţi fariseii,
Ca să-i judece viaţa chiar acest sinod de porci.
Vindeţi-i pe-ascuns dosarul şi armura lui subţire,
Lira-i de văzduh şi raze îngropaţi-o în pământ.

Dar vă rog să aveţi grijă: nu-1 lăsaţi prin cimitire,
C-ar putea să scoată muguri crucea-i, izbucnind în cânt.
Mortul să-1 culcaţi mai bine în sicriu de lumânare —
C-a purtat sămânţa nopţii şi-a iluziei în os.
Cine va voi să afle vina lui far' de iertare
Să întrebe crinii nopţii, căci ei mint cel mai frumos.

Zaruri pictate

Molie oarbă, pe sub mătase
Timpu-mi parcurge-al sângelui tiv,
Jos lângă Stixul bietelor oase
Somnul îşi coace fructul lasciv.
Se smulg balanţe din echilibru
(Din Marele Unu ce-a mai rămas?),
îngeri contabili îmi pun alt cifru,

Umbra mă-ntoarce ca pe un ceas.
Prin iarba zilei parcă se plimbă
Foarfeci angelici — magicul X.
Se rup din ceaţă, îmi cresc sub limbă
Zaruri pictate cu-apocalips.

Albatrosul lui Baudelaire

în nopţi adânci de vis el mi se-arată —
înger căzut în lumile de jos.
Subţire, fantomatic şi umbros,
îmi stă pe braţ şi mi se uită-n soartă.
îmi stă pe umeri şi m-apasă greu,
Ca o fantomă-a stinselor mistere.
Şi mă subţii, şi-mi ies din carne sfere,
Şi ţip, şi curg prin răni spre Dumnezeu.
El tace-adânc, surâde-amar şi dulce,
Eu strig şi plâng şi-mi pare c-am murit.
în zori, când carnea îmi miroase-a schit,
Sare pe geam şi zboară şi se duce —
Pe aripile-i desfăcute-a cruce
Lăsând să-mi văd destinul răstignit.

Clasele primare ale Morţii

Când intră Doamna cea bătrână-n clasă,
Crucile iau poziţie de drepţi.
Toţi sunt de-o seamă: fete şi băieţi
în uniforme noi, din pânză groasă.
într-un caiet cu scoarţa somnoroasă
Suntem înscrişi la rând: vieţi lângă vieţi,

Mormânt lângă mormânt, sub trei peceţi.
Şi Doamna face-apelul, stând la masă.
Acum suntem în clasele primare
Şi zilnic învăţăm doar cum se moare,
însă ne-aşteaptă două obiecte noi,
(Şi de la care nu se-admite lipsa):
Unul (ciudat de tot): Apocalipsa,
Şi altul —Judecata de Apoi.

Pastel civil (I)

Iubita mea, e un mister:
îmbătrânesc zăpezile în cer.
Albinele se strâng pe deal
Şi murmură industrial.
Doamna civilizaţie la prânz
Preferă sânge cald de mânz.
Cearcănul cetii creşte-n zid,
Vulpile-n vii se sinucid.
Pe gura lumii creşte-acum
Un alfabet ciudat de scrum.
Vinul e tot mai amărui,
Greşelile ajung statui.

Noi confundăm promisul rai
Cu-o libertate de cobai.
Şi adevărul tuns chilug
închiriază vechiul rug.

Scrisoare mamei

Tot mai străină-i carnea mea de tine,
Tot mai al morţii mele sânt. Şi sânt
Chiar negustorul propriului mormânt,
Chiar fiara care muşcă-adânc din sine.
Te uită ochii, fruntea şi genunchii,
De parcă nu tu, mamă, i-ai născut.
De rugul tău mă-ndepărtez tăcut
Şi doar pământ îmi fulgeră sub unghii.
Mă-ndepărtez... Rămâi în urmă, mamă,
Treaptă de foc în cerul meu pustiu,
Şi nici nu pot şti bine dacă-s viu
Sau poate trec arzând din vamă-n vamă
Pe unde timpu-n alt timp se destramă,
Şi-s mort de mult, şi doar visez că-ţi scriu.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Refularea circului

Mai bine fluture cu aripi arse,
Mai bine mort de nouă ori, decât
Biet figurant la circu-acestei farse
Cu tinicheaua dogmelor la gât.
Din umbră mă lucrează indigoul,
îi recunosc virtuţile, dar ştiu
Că eu nicicând nu voi dansa tangoul
Falsei iubiri — cu propriul sicriu.
Acesta sunt. Prin oase-mi sună doina
Sfânt şi curat, ca aurul de preţ,
Şi-oricât m-ar bate crivăţul şi moina,
Nu ştiu să fac din rana ei comerţ.
Şi nici să scot pe mânecă morminte,
Să-mi trag din nou strămoşii-acum la sorţi,
Căci vii îi port în sânge şi-n cuvinte —
Şi de acolo n-ai cum să-i mai scoţi.
Sunt conectat la brazi şi la colinde,
Mi-e şira în-şi-ru-i-re de cetăţi,
Nu pot mima alt sânge şi nici vinde
Lacrima mea plângând latinităţi.
Şi nici nu am virtuţi iscariote,
Pentru adevărul izgonit din rai
Aş bea şi-otrava şerpilor din grote
Şi m-aş culca pe şine de tramvai.

In criza de coloană vertebrală,
V-aş da un pic de fosfor pentru os —
Doar nu veţi fierbe lebedele-n smoală
Să v-amiroase iadul mai frumos.
Acesta sunt. Nimic nu am ce-ascunde:
Statuia albă-a unei suferind.
Şi n-o să-ngenunchez în temple scunde
Zidite strâmb pe treizeci de arginţi...
Mai bine fluture cu aripi arse,
Mai bine mort de nouă ori, decât
Biet figurant la circu-acestei farse
Cu tinicheaua dogmelor la gât.

Totem cu ochi albaştri

Prin ce miracol şi prin ce putere
Chemi luntrile din ape să se culce
In coapsa ta cioplită din lemn dulce
Şi viespile — să-ţi care-n carne miere?
Ce mări îţi dorm sub unghii? Ce maree
Iţi dă în leagăn sângele sub lună,
Că nici chiar zeii n-ar putea să spună
Ce forţe-oculte porţi în trup, femeie?
Eşti chiar lucrarea ordinii divine,
Eşti curăţia care mă-nfioară.
A cer miroase părul tău şi-a vară.

Iar ochii-ţi candizi frăgezind lumine,
Cu-albastrul lor de-origine stelară,
Sunt un totem al roiului de-albine.

Fiola cu cianura

O, s-au răcit magneţii în natură
Şi Dumnezeu e parcă-un frigider,
Şi apa Stixului ne dă căldură
Când trece seara prin calorifer.
Un ins ciudat a prins pe arătură
Un albatros (e chiar al lui Baudelaire).
îngerul trist căzut mai ieri din cer
E-acum un fel de cal în bătătură.
O, veac bolnav murind cu noi în gură!
O, îngeri ficşi şi fără de mister!
Şi totuşi, eu mai sufăr şi mai sper,
Şi moara mea de vânt e cea mai pură,
îar poezia prinsă la rever
Mi-e poate chiar fiola cu cianură.

Echilibru imperfect

Fuga mea din carne, Doamne,-i tot mai grea,
M-ai închis în mine ca-ntr-un fel de cifru,
M-ai zidit în oase — spre a mă avea
Viaţa şi cu moartea-n dulce echilibru.

Dar cum viaţa f fie — moartea numai vrea,
Şi se învecheşte pielea mea de zimbru,
Şi învăţ să nu fiu, şi-i atât de simplu,
Şi e-o vină mare, şi nu-i vina mea.
M-ai împuns în coate, mi-ai lovit genunchii
Cu fiori de rază şi aripi de har,
Dar un rest de noapte mi-ai lăsat sub unghii
Ca să-mi fie trupul, Doamne, în zadar.
Umbra şi lumina-mi sângeră pe muchii
Şi învăţ să nu fiu, şi nici nu sunt chiar!

Tramvaiul roşu

'Vine tramvaiul, tramvaiul roşu,
I^am acostat de la tribord..."
George Meniuc (Versuri din ultimul poem,
Tramvaiul, neterminaf)

Din când în când coboară un tramvai
Din sfere reci, cu roţile-aburinde,

Trece grăbit prin ceştile cu ceai
Şi-o ia la vale razna pe cuvinte.
în staţia dintre infern şi rai
Face-un popas, şi brusc o ia înainte —
Şi-o nuntă neagră şiroind morminte
Se sparge într-un tulbure alai.

Beat de amurg, la câte o răscruce
Unde se-ngână-n suflet mari tristeţi,
Sare din mers, în chip ciudat de cruce,
Pe subţiate oase de poeţi.
El nu se vede. Lasă să se vadă
Doar două linii roşii pe zăpadă.

Barul Evul Mediu

Deci m-au trădat şi norii, şi zăpada.
De-aceea trag zăvoarele la cer
Şi ca un ultim, tragic cavaler,
Eu îmi înghit, c-un gest de-adio, spada.
Dau în arendă morile de vânt
Celor ce cred, mai cred, încă-n mistere,
Şi-n schimb deschid la margini de cuvânt
Un bar de noapte cu scripcari şi bere.
Acolo, în turnul-bar, care mi-e sediu,
Unde plâng patimi, grohăie viori,
Voi vinde, pe ascuns, până la zori
(Ca pe un drog, ca pe-un secret remediu
Pentru poeţi, nebuni şi visători)
în doze mici şi pure, Evul Mediu.

Timp în delir

Azur închis în vasul gros de lut —
O, suflete, iluzie fragilă,
Cum mai înduri condiţia umilă
A cărnii oarbe ce n-a cunoscut
Decât târâşul flasc ca de reptilă
Al trupului datornic şi vândut
Perfidei morţi ce zilnic vrea tribut
Şi care-abia mă-ngăduie, din milă,
Ca pe un vierme îmbătat de-o rază
Urcând la cer pe un tăiş de brici;
Tu, cumpănă, ai şi trecut de-amiază,
Tu, mâna mea, cât vei mai sta pe-aici
Pe unde timpu-n lucruri delirează
Şi nici nu ştiu de-i joi sau vineri, nici!

Cheia de bolta

Ei ar fi vrut grozav să mă deschidă,
Să intre-n mine şi, cu vârful cheii,
Să-mi schimbe, deci, poziţia ideii
Şi-a inimii, ce bate prea candidă.
Să-mi răsucească dorul, doina, plânsu-mi
Şi cifru-n care îmi păstrez străbunii,

Iar sufletul să mi-1 ridice-n funii —
C-am îndrăznit să mai rămân eu însumi.

Vroiau să mă descuie... Şi, de-aceea,
îmi căutau cu-nfrigurare cheia —
Sub limbă, în urechi şi în cuvinte,
In dragoste, în vise şi-n greşeală,
Nebănuind c-o port (şi nu se vinde!)
Zidită-n trup — coloană vertebrală!

Arhivele Golgotei (II)

E frig şi plouă, Doamne, în arhive
Şi îngeri roşii, la lumina torţii,
Ne trec, de vii, la fondurile morţii,
Şi cad de sus morminte costelive.
Sufletul nostru-abia se ţine-n carne,
Din degete ne picură argilă,
Şi în zadar cerşim un pic de milă
Şi aşteptăm vestirea unei goarne.
Guzgani canonici chiţcăie-n dosare,
Arginţii-n seifuri zumzăie subţire
Ceva despre credinţă şi iubire.
Şi peste tot mizeria dă-n floare.
Iar crucea stă, de veacuri, la intrare
Doar în poziţie de răstignire.

Stea costeliva

Cum semăn lauri, Doamne, şi cresc spini,
îmi pare că mi-s toate împotrivă.
Prietenii, din milă, mă cultivă
Ca pe-un cartof, prin scundele grădini.
îngerul meu, ros de ascunse vini,
Plânge sub steaua tot mai costelivă
Pe care moartea oarbă şi naivă
Mi-o duşmăneşte, parcă-am fi străini.
La masa ce se cheamă simplu viaţă
Destinul m-a jucat ca pe un zar.
Prin subpământuri viermii se răsfaţă,
Din oase îmi surâde-un om de var,
Şi e târziu şi-aproape în zadar
Sub stelele care mai sunt de faţă.

Catedrala

Tu eşti proiectul unei catedrale
Pe care a visat-o Dumnezeu,
îngăduindu-mi s-o-ntrevăd şi eu
în armonia goliciunii tale.
Şi la porunca Lui (spre a păstra
Materia în forma ei divină)
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Vin lebede să moară-n carnea ta,
Albinele-ţi zidesc în trup lumină.
Un suflu tainic şi un ritm prea pur
Dă forme dulci şi linii muzicale
Acestei ctitorii medievale
Zidită din lut atic şi azur,
în care Domnul, spre-a-i spori misterul,
Adună-n taină tot ce pierde Cerul.

Arta Morţii

Celule vii, celule moarte,
Secunde, ceasuri, nopţi şi zile
Le numără şi le desparte
Moartea, crezând că-s nişte bile
Alb-roşii, ce-o amuză foarte
Când le priveşte prin lentile,
Spre-a le uita apoi deoparte
Ca pe mici lucruri inutile.
Ah, Moartea nu se mai îndură!
îmi ia mormântul în armată.
Un, doi! soldat cu viaţa spartă,
îmi strigă ea mereu cu ură.
Şi-mi trag sicriul drept armură,
Sporind cu trupul vechea-i artă.

Poem de dragoste
In carnea ta a hohotit Elada,
In părul tău s-au sinucis soldaţi,
Iubita mea curată ca zăpada
Ce frăgezeşte cerul pe Carpaţi.
Ca faţa dulce, nevăzută-a lunii,
Respiri lumină şi emani mister,
De care se îmbată-n nopţi păunii
Sângelui meu înalt şi cavaler.
De dragul tău mi-aş devora toţi zeii,
Aş arde-n lampa iadului, fitil,
Când se trezesc în jungla cărnii leii
La boarea caldă-a trupului fragil.
Aş răzui cazanele cu smoală
Şi m-aş târî pe muchii de jungher —
Doar să respir în iarba-ţi nupţială,
La coapsa de nisip aurifer.
Să-mi plângă-n os inchizitori iberici,
Mortul din oase să-mi suradă viu.
Şi pizmuit de-o sută de biserici
Să curg în tine, şi să nu mai ştiu.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Emisferele de Maedebure
J o o
Acest timp mâncat de spaţiu,
Acest spaţiu ros de timp
Sunt chiar viaţa mea: un limb
Al mişcării fără saţiu
în finit şi in-finit,
Pe-unde curge şi ne spală
într-o trecere egală
A ta apă, Heraclit.
Ah, dar viaţa-nseamnă moarte!
Lumi ce una-n alta curg,
Emisfere, vai, deşarte
(Cum le-ai zis?) de Magdeburg,
Ce le-adună şi desparte
Prins de joacă, Demiurg!
Morarul Don Quijote

Vine contabilul, intră în mine
Să se convingă dacă mai sunt,
Mă trage-n calcule fără ruşine
Şi îmi confiscă moara de vânt.
Doamne-al iluziilor, vine şi vine
Vremea să-ţi macini propriul mormânt,

Să sapi tranşee, să creşti albine,
Să semeni grâul drept în cuvânt.
Se recalifică mitul în grabă,
Din vis se scoate sare şi plumb,
Zăpada albă abia dacă-i albă,
Totul ce-i ieftin moare-acum scump.
Azi Don Quijote-i morarul de treabă
Care bea votcă, vinde porumb.

Flori din Gradina Răstignirii

In noaptea asta cu zăpezi pe sus
Când lumea-i pură, parcă-au nins-o mirii,
Iubita mea, eu, iată, ţi-am adus
Flori roşii din Grădina Răstignirii.
Aş vrea să-ţi spun, dacă mai are rost —
Paznicii-s morţi şi nici un martor nu e —
Că sus, pe crucea grea, ele mi-au fost
Nu crini, şi nici garoafe — ci doar cuie.
De-atâtea ori mi-au înflorit în răni
Pe când ardeam — turlă de foc — spre stele!
Sunt flori de patimi şi sunt flori de vămi,
Sunt cuiele crucificării mele.
Să nu te sperii — au miros ciudat
De cer ţinut în umezeala grotei,

Miros de tot ce-am plâns şi-am sângerat
Când te-am iubit sub stelele Golgotei.
Pot fi un semn că toate-s în zadar,
Că dragostea prăpăd ne-a fost şi vină.
Primeşte-le, sunt ultimul meu dar,
Sunt vechi şi aspre — dar produc lumină..
în noaptea asta cu zăpezi pe sus,
Când magii plâng spre steaua mântuirii,
Trezeşte-te, iubito: ţi-am adus
Flori roşii din Grădina Răstignirii.

Dragostea definitiva

Din umbra lumii te-am desprins curată
Şi-n ceas de taină, pe un vechi altar,
Ne-a picurat sigiliul dulce-amar
Al dragostei, peste viaţa toată.
Şi-a fost să mor: o dată şi-ncă o dată,
Am sângerat pe muchie de zar
Şi m-am târât prin gropile cu var,
Ca să te am, iubire fără pată.
Mi-eşti moartea cea dintâi — şi-ultima moarte.
Şi-n casa cea cu stâlpi de lumânări,
Ajunşi la treapta neguroasei scări,
Mă voi ruga, nevrând a ne desparte:

141
142.___________________________
Cunună iarăşi, Bunule Părinte,
Aceste două tinere morminte.
Părinţi la marginea lumii
s o
ARCADIE SUCEVEANU
sărac, ce scârţâi în salcâmi,
Şi tu, iarbă, cu ţărână-n gură,
Tot croiţi de ani fi săptămâni,
Spre-a le face haine pe măsură.
Plânsă-i mâna, degetele-mi ard,
Când pornesc în noapte a vă scrie
Din singurătatea mea de brad
Exilat din munte în câmpie.
Mă îneacă neguri reci de fum
Şi mă soarbe golul depărtării.
Voi ce faceţi, bunii mei, şi cum
Mai purtaţi cămăşile răbdării?
Vă mai văd în vis adeseori
Stând cu umbra îndelung la masă
Şi bând ţipăt tulbur de cocori
Lângă zarea lumii friguroasă.
Ştiu că-n nopţi de taină vă rugaţi
Unui zeu — să-mi mângâie exilul,
Şi când ning colinde pe Carpaţi
Iar schimbaţi în candele fitilul.
Vă tot pare că din depărtări
Vine-un negustor şi strigă-n poartă,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Dar în carul lui cu lumânări
V-au rămas doar capete de soartă.
Şi deodată sunteţi mai cărunţi,
Se-nmulţesc în pragul uşii carii,
Şi-ascultaţi cum toamna-şi strigă-n munţi,
Prin noroiul veacului, ogarii.
Adormiţi, lipiţi lângă dureri,
Iar cocoşii vă vestesc din strane
Că din turma zilelor de ieri
V-a rămas doar Mielul din icoane.
Duioasa ghilotina
Eh, anii mei fără de vină,
Trecuţi sunt toţi, fără scăpare,
Ca fluturii prin lumânare,
Printr-o duioasă ghilotină,
Pe care Moartea zâmbitoare
Mereu o şterge de rugină —
Şi nu pentru c-ar fi datoare,
Ci ca să-mi fie moartea lină.
Printre cuţitele-i ascunse,
Intre cândva şi niciodată,
Mi se prelinge viaţa toată
143
144-------------------------------
Spre-un cer cu stelele lehuze
Unde se văd morminte tunse

Precum recruţii în armată.
Columbi domestici
Când bat musonii de bucătărie
Spre Indiile noi din farfurie,
La ora sfântă-a cinei, trec pe-aice
Flote de linguri, zei cu polonice,
Pe valul supei navigând alene,
Surzi la chemări, îndemnuri şi sirene,
Pe calea maţului, care-i mai scurtă,
Pe-unde istoria face un fel de burtă.
Iar toamna, când se coace-n cer porumbul,
Toţi se declară, rând pe rând, Columbul.
Fular de-a^ur
Presimt amurgul roşu ce va naşte
Viermi aurii în frageda zăpadă,
La masa lor trupul va fi să-mi cadă
Ca mielul blând între făclii de Paşte.
Şi numai moartea mă va recunoaşte,
Căci voi purta armură de paradă —
Sângele meu sclipind ca o monadă
Prin iarba verde-a rugului de moaşte.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Sub ferăstraie mici, tăiat în porţii,
Va fi s-ajung, egal, la fiecare;
Din plânsul meu voi veţi extrage sare,
Din răni — argint pentru inelul sorţii.
Iar sufletul, fiindcă-a ştiut să zboare,
Mi-1 voi lăsa, fular, la gâtul Morţii.
Hamlet în noua regie
„Alte măşti, aceeaşi piesă..."
M. Eminescu, „G/ossă"
...Dar iar apare Hamlet, să ne spună
Că-i putred şi în noua Danemarcă.
Şi-ntreaga piesă reînvie parcă,
Treptat, rolul cu viaţa se-mpreună.
Noii actori umplu aceleaşi scene,
Mulţimea speră, crede şi aclamă,
Nici nu observă că-i tot vechea dramă
Cu-aceleaşi crime şi-ntâmplări obscene.
Tocmai când piesa pare-a fi mai bună,
Şi noul rege doarme în culise,
Şi replicile-s toate interzise,
Şi dogmele fac coadă la tribună,
Şi visătorii mor striviţi de vise —
Din nou apare Hamlet, să ne spună...

Cafeneaua Nevermore
In cafeneaua zisă Nevermore
De două zile beau cu Edgar Poe
Un vin ciudat de roşu-indigo,
Şi mirosim a ceaţă şi a nor.
Dansează umbre-n ritm de rococo
Plutind prin metafizicul decor.

Noi stăm la masă şi flirtăm uşor
Şi cochetăm cu Dama de Caro.
O, Doamnă, ce superbă eşti!
— Hi-hi...
— Ce ochi de-abis, ce coapse de neant!
Poate dansăm?
— Păi, vom dansa, oricum.
Şi veseli bem din vinul tot mai gri
Pe care-1 toarnă c-un surâs galant
Bătrânul Corb, în cupele de fum.
Alt cifru
De-atât noroi şi-atâtea pete-n soare,
Albul cel pur trezeşte-n noi cunfuzii.
îşi schimbă cifrul ploile şi duzii
Şi miturile-s bancuri ordinare.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Şi ca-ntr-o preasfinţită inversare,
Măsoară orbii, receptează surzii;
Şi nu-s iluzii-n cartea de iluzii,
Şi adevărul taie-n ocne sare.
Viermele-n fruct e-acelaşi veşnic mire,
Firul cu plumb de ceară acum pare,
Balanţa lumii cade frântă-n mare.
Iar Dumnezeu, cuprins de-o presimţire,
Ros de-ndoieli, de spleen şi disperare,
Renunţă, trist, la propria-i zidire.
Arhivele Golgotei (III)
în grotele de jos se văd lumini,
Aici se iau amprentele Ideii,
Se spală creieri, umblă fariseii,
Se împletesc de zor cununi de spini.
Sus, în salonul Treizeci de arginţi,
E un conclav de voci grohăitoare
Ce judecă păreri, viziuni, popoare;
Cocoşii cântă ca ieşiţi din minţi.
Mai sus, în for, Pilat, şeful cel mare,
Stă la o masă-ntre bărbaţii spâni
Cu ochi de mort şi boturi lungi de câini,
Şi pune viza de crucificare.

Voi îl vedeţi? E insul scund, ce are
Un fel de tic: se spală des pe mâini.
Volatil
Acesta-i îngerul — orb şi proscris,
Mă bate la maşina lui de scris,
Trecându-mă din ciorne pe curat:
Copil, adolescent, bărbat,
Ca pe-un poem fără figuri de stil,
Pur şi frumos, dar parcă volatil.
Retragerea în sâmburi
Şi care-i, Doamne, boala ce mă-nvinge,
De mă destram pe-aceste mări pustii,
Umflat de nori, pe ape de leşii,
Ducând pământ pe tâmple şi meninge?
Moartea prin sânge-mi seceră făclii,

Ochiul minţit s-a dezvăţat a ninge,
Anii mei tineri spânzură-n cârlige
Ca mieii fragezi în măcelării.
Un vechi păcat mă-ndeamnă din adâncuri
Să mă zidesc în somnul meu de viu,
Ca fructul care se retrage-n sâmburi

Până-i miroase carnea a pustiu,
Şi nici nu ştiu: foşneşte frunza-n crânguri
Sau iarba care-am început să fiu.
Adio! Nevermore!
Trăim modern, murim în metru antic,
Murim de silă şi murim oricum,
Şi nici n-am reuşit să fiu romantic
Prin gările acestui veac de fum.
Prieteni, nu mai arendaţi Colhide,
Pe-aici se-ntreabă absint şi indigo
Şi poezia-n noi se sinucide
Cu revolverul lui Arthur Rimbaud.
Sunt aşteptat la o mazurcă veche
In săli de camfor, la cea doamnă Nix
Ce-mi va şopti ca târfa la ureche:
— Pe mâine seară, la Apocalips.
O, timp a fost şi timp va fi şi după
Ce vom dansa, pe rând, la acest bal.
Se va vorbi de mine ca de-o cupă
In care-a fost, ba nu, n-a fost cristal.
Vechi continente se scufundă-n ceaţă
Şi nici nu ştiu dacă mă nasc sau mor.
Oricum, ne vom vedea în altă viaţă.
Adio! Pe curând! Sau Nevermore!

Viziune cu mama
Tot te mai văd la geamul dinspre lume
Stând ca şi-atunci, în noaptea de colind.
Visezi iar rău... Mă vezi pe-o apă-n spume...
Bătut în cuie parcă şi murind.
Nu poţi să-adormi, şi-n noaptea tot mai lungă
Te-ncearcă-un gând pustiu, şi tot asculţi
Cum trece toamna asta ca o rugă
Murind pe tâmpla brazilor din munţi.
Un înger orb se zbate-ntre obloane,
Şi parcă-un gol te soarbe, nu ştiu cum.
Smerită-nalţi privirea la icoane
Spre un lisus îngălbenit de fum.
Rămâi aşa, cu gândul tot la mine,
Tăcută şi zidită-n necuvânt.
Doar mâinile ţi se-ntâlnesc străine,
Ca două şoapte aspre de pământ.
Vastei civil (II)
In vechiul Pom primordial
Mărul miroase a final.
Lumina-i veche şi-a plesnit,
Magii sunt tunşi şi puşi la zid.

Şi mort e Mielul din altar,
Şi bate-n seri un vânt de zar,
Şi nordul vrea să fie sud,
Şi ceasu-n turnuri este ud.
Câini de cenuşă şi neon
S-aud lătrând în Babilon,
Când se arată, scris pe zări,
Marele Zero-n depărtări.
Mesia care-a fost văzut
Plângând sub stelele de lut
Se reîntoarce, trist, în mit
Pe postul vechi de răstignit.

Ruina fostelor Veneţii

In ochii mei s-au scufundat Veneţii,
Din carnea oarbă mi s-a scurs misterul
Cum dintr-un vultur mort se scurge cerul.
Şi plopii mă întreabă vineţi: ce ţi-i,
De se-nroşeşte apa şi etherul
Cum treci bolnav şi plângi în turnul cetii?
Veacul modern îmi dă cu-amurg pereţii,
Făclia morţii-mi picură reverul.

In curţi de sclavi plâng anii mei — auzi-i! —
îmbrăţişaţi cu ultima ninsoare;
Nici nu mă mir, nici nu mai trag concluzii,
Mă răstignesc pe fracţii ordinare.
Copilul pur din mine iată-1 moare:
Un spasm de fulgi, un hohot de iluzii.

Meschina Moarte

Cu pas uşor, aud cum Moartea
De-a lungul sângelui meu trece.
Din cinci în cinci, din zece-n zece,
Mor anii mei, sporindu-i partea.
Şi cu bănuţii lor petrece
Prin crâşme, cheltuindu-mi soartea,
Lăsând un semn de fum în cartea
Vieţii-mi, sub sigiliu rece.
Vai, Moartea, ea, care mă vinde,
Miliardară-i de morminte,
Dar tot o văd râvnind la banii
Mărunţi (nici să-şi achite nota)
Ce speră să-i aducă anii,
Anii mei plânşi de pe Golgota.

Pumnal coclit

Ca un nomad îmbătrânit la foc,
îmi lustruiesc, pumnal coclit, destinul.
Steaua-mi de mult şi-a consumat seninul,
Din înger mi-a rămas doar un chiştoc.
Norocul mi-a murit chiar în ghioc,
Şi viaţa mi se-acreşte precum vinul;
Sufletul meu, naiv şi ventriloc,
Stă-nchis în trup şi plânge ca străinul.
Şi nimeni nu-i în locul meu să moară.

Trupul îmi plânge-ntre oglinzi, sedus
De-un ochi noptos din cerul presupus,
Inchiriind în somn, seară de seară,
Scândura patului cea dulce-amară
Soră cu lemnul crucii lui Iisus.
Cimitire vii
Aceşti irozi azi nu mai taie prunci,
Ei taie tot ce poate ţine minte.
Aceşti irozi au şi primit porunci
Să taie toţi strămoşii din morminte.
Ci-aceşti irozi nu au de unde şti
(Aceşti irozi au intuiţia proastă)
153
154-------------------------------------
Cum noi îi îngroparăm, zi de zi,
In osul nostru şi în carnea noastră.
Aceşti irozi se fac a nu vedea,
Aceşti irozi nu vor să ia aminte
Că Burebista doarme-n tâmpla mea,
Că Eminescu-mi curge prin cuvinte.
Ei râmă sat cu sat şi deal cu deal,
Hăcuie cruci şi răscolesc altare,
Dar nu e de găsit nici Decebal,
Nici Dragoş Vodă, nici Ştefan cel Mare.
Noi suntem, iată, cimitire vii,
Noi suntem piramide umblătoare,
Tot neamul de Ioni şi de Marii
Zidit e-n noi, în toţi şi-n fiecare.
Ei în zadar cotrobăiesc prin gropi
Şi taie tigve, înecaţi în fiere —
Nouă ne ard făclii de Pa^şti în ochi,
Noi mirosim a stea şi-a înviere.
Noi învăţăm din nou, aici, să fim,
De viaţa noastră ţine cont Vecia.
Sus în Carpaţi ning flori de vicleim,
In ieslea lor se naşte-acum Mesia.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Ion a înviat!
Hei, cine-mi umblă-acum pe la strămoşi?
Cine-mi încearcă osul spre-a mi-1 frânge?
Mormintele lor sfinte, de Christoşi,
Mi-au fost adânc însămânţate-n sânge.
Strămoşi de schimb? Ei nu pot fi schimbaţi!
Ei suntem Noi — şi-avem mereu cu toţii
Grupa de sânge-a munţilor Carpaţi
Şi-aceeaşi dramă-n sfâşierea roţii.
Voi nu-i simţiţi în miezu-acestei pâini?
Sunt ei, umilii: moşii, taţii, unchii.
Mi-e trupul năpădit de-ale lor mâini
Şi-i simt în osul tâmplei şi în unghii.
Ei au hrănit acest pământ de flori,
Ni s-au prelins în lacrimi şi bucate.
Cu munţii lor întregi suntem datori,
Cu râurile, ce ne-au fost scurtate.
Mormintele lor, iată, au dat rod,

Crucile plâng, în noi, şi se revoltă;
In şirul lor neîntrerupt mă-nnod —
Şi sângele îmi freamătă-a recoltă!
Golgota lor ni-i rană şi blazon,
Iar noi suntem acum semănătură.
Mâncaţi şi beţi — e trupul lui Ion,
Chiar trupul lui îl duceţi înspre gură.
155
I56---------------------------------------
Ce pâine neagră şi ce grâu ciudat
Din vechi străfunduri iese în afară!
Bat clopote... Ion a înviat
Şi s-a născut — prin noi — a doua oară!
Strămoşi de schimb? Ei nu pot fi schimbaţi!
Ei suntem Noi — şi-avem mereu cu toţii
Grupa de sânge-a munţilor Carpaţi
Şi-aceeaşi dramă-n sfâşierea roţii.
XI
In mine, judecata de Apoi
Mă bate iar neantul şi cenuşa,
Sunt trist, şi e târziu, şi-aş vrea să mor,
Mă strâng pereţii şi mă latră uşa
Şi mâinile-mi se frâng a ultim zbor.
Iubita mea, destinul nu ne iartă,
în drama lui ne-a mai rămas un rol,
Un greier slut ne cântă chiar în vatră
A despărţire parcă şi-a pârjol.
E-un timp al cărnii ruginind în cuie
Când mor principii şi se sting iubiri,
Şi-al dragostei ce parcă-a fost şi nu e,
Şi-al porcilor ce râmă prin psaltiri.
în palma mea, pe liniile vieţii,
Trec spre Golgota trenuri lungi de var.
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Le-auzi tuşind pe şesurile cetii?
Vezi moartea în tunică de acar?
Mi-s simţurile aspre şi sărate,
Poţi să le faci căpestre pentru cai.
Şi când respir — respir singurătate,
Şi-abia mai ştiu lumina ce erai.
Şi când gândesc — gândesc apocalipsă,
Sânge de miel îmi pare apa-n căni.
Iar tu nu-mi eşti decât doar steaua fixă
Pe care o extrag mereu din răni.
Pe limbă-mi cresc bureţi şi solzi de peşte,
Creierii-mi ard şi nervii îmi sunt goi.
In capul meu sălbatic se trezeşte,
Urlând, chiar Judecata de Apoi.
Mortul din tâmple
Dragostea noastră — clopot de brume,
Noi suntem două dangăte reci.
Doamnă, se face frig peste lume
Şi-oricât ai vrea să vii — tu doar pleci.
Bat pe întinderi nori de leşie,
Vin să ne-ncerce vânturi din nord.

Ce-a fost să fie — n-a fost să fie,
Ducem în tâmple câte un mort.

Cade ninsoarea cu frig şi boală,
Apar străjerii primelor vămi.
Spune s-aducă ceară şi smoală
Ca să ne ungem morţii pe răni.
E-o despărţire parcă în toate,
Pier aştrii nopţii din trei în trei.
Clopot de taină bate şi bate:
Panta rhei, panta rhei, panta rhei.
Nişte contabili ne tot adună
Unul plus cellalt, şi-apoi ne scad
Şi ne-nsumează iar împreună
Sub o aceeaşi cruce de brad.
Tot ce ne ţine e-această dramă,
Crucea sub care iată ne-am frânt.
Ding-dang-ding — se aude la vamă
Clopot de brume sau de pământ.
Dang-ding-dang, sună lung... Şi din tâmple-mi
Pleacă corăbii spre nici un port.
Ce-o să se-ntâmple — să se întâmple,
Mortul din mine, doamnă, -i chiar mort.

Miel pascal

Oricât mi-ai pune miere peste rană,
Eu, Doamne, a mă vindeca nu pot
De boala timpului, şi mor de tot,
Şi mă subţii ca sfinţii din icoană.

Apa în care m-ai lăsat să-not
E tot mai neagră, mai nepământeană;
Şi ploi de foc m-alungă, ca pe Lot,
Şi parcă-aud şi îngerul cu goarnă.
Şi nici un semn nu-i dinspre veşnicie.
Timpul se surpă-n mine ca un mal,
Moartea se-aude fluierând în vie.
Sângele meu e blândul miel pascal
Păscând în zori prin crângul ideal
Şi care, vai, nu ştie, nici nu ştie...

Infernul
(viziune nouă în alb-negru)

Tot dau cu var Infernul, peste smoală,
Doar o să-nceapă să miroase-a Rai,
Dar albul convertit în negru, vai,
Obţine noi nuanţe-n tencuială.
Şi scena pare şi mai infernală:
Văd diavoli cu aripi şi evantai,
Văd îngeri de noroi şi mucegai,
Şi adevăru-n dinţi cu o zăbală.
în viziunea prinsă-n zugrăveală
Se-arată nunţi pe-o margine de Stix,
Soarele-i verde, mocirlos şi fix,

Hazardul scund poartă pantofi de gală;
Măria ţine-n braţe-n catedrală
în loc de pruncul sfânt — un crucifix.
închiderea în cercuri
S-a mai închis un cerc. A câta mie?
Azi, ieri şi mâine, vineri, luni şi miercuri
Sunt simple cercuri. Mă închid în cercuri,
Mă soarbe o banală geometrie.
Aţi auzit ce mi se-ntâmplă mie,
Tu, soră iarbă, şi voi, lupi şi iepuri?
Mă-nchid în cercuri verzi, ca-ntr-o magie,
Şi cheile-s la ea, la Sfânta Miercuri.
O singură ieşire-ar fi: prin centru.
Dar stă în el Bătrânul Geometru —
Păianjenul cu cruce, care vede
Pe-ntreg cuprinsul lumii perimetru.
Un cerc se-ncheie, altul îl succede.
Cum vom ieşi din ele, Arhimede?
s,
înger printre găini
Frumuseţea mea mănâncă paie,
Plânge peste groapa cu siloz,
Mi-ar intra de-a dreptu-n măruntaie
Să extragă idealul roz.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Spectatorii-n pieţe o aclamă,
Toarnă-n ea petrol, îi pun fitil,
Până-i scot pe gură, de reclamă,
Un Shakespeare algebric şi util.
O seduce zilnic un contabil,
Şi din cuplul lor, adeseori,
Ba se naşte un pian rentabil,
Ba Veneţii lărmuind de ciori.
Sângele-i de-azur, cândva romantic,
I-a fugit din carne şi din mit...
Du-o, Doamne, iar la corul antic
S-o descânte, bag-o sub cuţit,
Dă-i jăratic, fă-o să mai plângă
Pe Parnas, aşterne-i pat de crini —
C-o să moară, tristă şi nătângă,
Ca un înger orb printre găini.
Ultima şansă
Miroase-n jur a zaruri aruncate,
Noroiul urcă, drept fitil, în lămpi,
îmi fierbe beznă-n cap şi iad sub tălpi,
Un semn al degradării e în toate.
Poate s-a frânt cumpăna lumii, poate
Greşit a fost divinul Tău şablon?
ARCADIE SUCEVEANU
Pe limbă simt un gust de Babilon
Şi simt apocalipsă-n dinţi şi-n coate.
Dă-mi, Doamne, şansa de-a ieşi-ntr-o seară
C-un plug de lemn, c-un colte de mamut,
Să ar civilizaţia de-afară,
Să semăn lumea ca pe-un deal de lut,
Să luăm totul de la început

Sub ochiul tău divin — ultima oară!

ETERNA DANEMARCA
1995
Maşina apocaliptică
La drept vorbind, iubit cetitor, rnă şi tem
să te invit în atelierul mecanic
al acestui poem
pe cât de lucid pe-atât de halucinant
căci aici şi acum, Domnul Abis şi Prinţul Neant
vor pune în funcţiune,
după un scurt repaos,
maşina de fabricat absurd,
maşina de fabricat haos
lată-i aşadar răsucind şuruburi
mişcând nevăzute pistoane
mici scripeţi ai istoriei contemporane
până când — priviţi — roţi dinţate
se-mbucă şi crişcă
şi minunea învie, „comedia se mişcă"!
Oho, duduie cazanele, rotile interioare
acţionează roata cea mare —
şi ca din beznă, umed de ceaţă,
întreg Babilonul mi-apare în faţă

Iată o ţară în care morcovii şi cartofii
cresc pe cupola aurită a Sfintei Sofii
iată-o câmpie minată cu focuri de moaşte
prin care Aristofan mână cârduri de broaşte
iată un zeu într-un castel de urzici
cu aureola mâncată de viermi şi furnici
iată o plombagină cu feţele-aburinde
multiplicând zi şi noapte morminte
iată o fântână topindu-se de sete
iată-1 pe Galilei încolţit de comete
iată cuţitul cununat cu rugina
iată bufonul iubindu-şi regina
iată nişte iepuri de casă dormind într-un mit
iată o priză îndrăgostită de-un scurtcircuit
iată îngeri de lux, iată stele de-alcool
iată Evul Mediu dansând rock-n-roll
iată rotiţe cu zimti, dulapuri de-argint, sertăraşe cu lumânări
turnuri cu scări, turnuri fără de scări
forfecuţe de os, lentile roz, ceasuri stricate
năsturei de duzină grupându-se în sindicate
cutii cu zaruri, râşniţe de cafea, beculeţe, focuri de iască —
toate amestecându-se într-o dezordine îngerească
în imagini schimbătoare, caleidoscopice
(ah, ce nebunii ah, ce iluzii optice!)

Iată culoarea roşie putrezind în păunii de gală
iată un cartof în care creşte piatra filozofală
iată păianjenul ţesându-şi plasa
în care cădea-vor mirele şi mireasa
iată o biserică trasă pe roţi

de triburi păgâne de vizigoţi
iată în amurg trecând o fanfară
pusă-n mişcare de-o roată de moară
iată o mănăstire plânsă şi-nlăcrimată
iată munţii Carpaţi traşi în judecată
Şi în sfârşit iată-o corabie curtată de tangaj
după care, iată-te şi pe tine, iubit cetitor,
apărând în peisaj
prins în mecanismul meu delirant
alături de Domnul Abis şi Prinţul Neant
care îmi fac semn să închei poemul
ca nu cumva, de prea multe imagini,
să se deregleze sistemul
de semne şi numere criptice
al superbei Maşini apocaliptice

Pisicile Apocalipsei
Primăvara când Dumnezeu se lasă
electrocutat de seve
se aud în nopţi pisicile Apocalipsei:
miau-miau realitatea prăsindu-se pe acoperişuri,
miau-miau dezastrele cu mustăţi de pisică
Pe străzi, printre lăzile de gunoaie
bate un vânticel subţire
dinspre Vechiul Testament
aducând miros de geneză putrezită,
din infern răzbate până la noi
duduitul aproape familiar al cazanelor încinse
Flăcări albe, roşii, portocalii —
pisicile par îngeri veniţi
din lumea de sus sau de jos,
de la fosforul din ochii lor
în curând ne vom aprinde ţigările,
nu va dura mult
şi ele ne vor lepăda puii în prag
ca pe-o meritată ofrandă
Cu binecuvântata emoţie de dinaintea evenimentului,
din mărul biblic
va ieşi fermecătorul vierme de-argint
anunţând sărbătoarea,
noi vom fi veseli, aproape fericiţi
adormind cu Apocalipsa în braţe,
miorlauuu

T — ' 1
i^oviir/i
l CL/f U
La 42 de ani lui Einstein începuse
să-i însurească mustaţa
La 42 de ani tu
mai aluneci printr-o Alaskă imaginară
scuturat de febra aurului, gata să-ţi laşi
scheletul alb-trandafiriu
lângă foc pe zăpada

Viaţa nu te-a învăţat aproape nimic
patul tău e o sanie trasă de câini
prin preeriile unei cămăruţe de trei pe patru
râul Mackenzie îţi curge prin bucătărie
sunt zile când comunici cu realitatea
doar prin ţevile de canalizare
când te bărbiereşti în oglindă ca într-o copcă de apă
din vorbele tale ciudate
băştinaşii aprind focuri în faţa blocului
Nopţile cad repezi şi scurte. Frica dă naştere
la viziuni
gustul înfrângerii îţi aţâţă pofta de viaţă
Vierme al Nordului, în faţă
cu harta unui continent dispărut
îţi bei ceaiul încălzit la foc de licheni
se te gândeşti că viaţa nu te-a învăţat aproape
nimic
că aurul poate nici nu există
jgg ______________________________________ARCADIE SUCEVEANU
Cu balotul în spate, cu chibriturile ude
mâncând poame de baltă şi ceapă de trestie —
astfel înaintezi
printr-o Alaskă imaginară
Dezamăgit dar încă destul de încrezător
te încui în casă şi baţi câmpii
călăreşti caii verzi de pe pereţi până la istovire
lingi aurul de pe cotoarele cărţilor
gata să inventezi din oasele tale albite
o nouă paradigmă a gloriei
La curtea Mărului de smarald
La curtea Mărului de smarald
Viermele avea statut de herald
aflat în slujba Doamnei Apocalipse
şi făcând în jurul ei graţioase elipse
mişcându-se dinspre coajă spre miez
şi înapoi, ca într-un vals vienez
în întreaga împărăţie a Noului Babilon
numai Viermele purta papion
ca blazon al stirpei sale cavalereşti
Eu sunt, el este, tu eşti
şi suntem în aşteptare de veşti
pe care numai el ni le poate-aduce
la coborârea de pe cruce
sau în paturi verzi de morminte
„nu râde, citeşte nainte"
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Oho, când îşi arăta el faţa şi epoletul
se oprea-n săli de bal menuetul
şi domnii în fracuri şi cu jobene
aveau tresăriri de sprâncene
şi doamnele uşor maniheiste
plângeau cu nasu-n batiste
şi domnişoarele în bluze de chimono
visau câmpii de corbi la Waterloo
Cum locuia singur în turn de mătase
domnul Vierme avea şi-aventuri amoroase

cu graţioasa Domnişoară de Gri
căreia nu-i plăcea să conjuge verbul a fi
pentru formele lui neregulate
Ah, noaptea ros de singurătate
el îi scria cu litere gotice, ca de psaltire
interminabile scrisori de iubire
(pe trupurile noastre, pe oase
ca pe nişte pergamente frumoase)
pe care domnişoara bătrână şi cam senilă
le citea ca pe tăbliţe de-argilă
savurând expresiile uşor franţuzite
ce-i aţâţau pohtele şi o duceau în ispite
Seara, după rigorile mesei
Heraldul purta insigna Prinţesei
anunţând din trompeta-i subţire
începutul noilor turnire
şi numele învingătorilor
de la marele circ al erorilor

unde cavalerii cu spada
se grăbeau să înflorească zăpada,
ca pe-o imaculată scrisoare,
cu sângele lor roşu şi cald...
Ah, ce idilă, ah, ce fast, ah, ce splendoare
la curtea Mărului de smarald!

Apocalipsa trecea prin oglinda

Intr-o zi de joi sau de luni
când Apocalipsa trecea prin oglindă
cei mai curajoşi dintre noi
şi cei mai nebuni
s-au aruncat în apele ei ca s-o prindă
— Uite-o cum trece acum prin dreptul lunii
strigam,
are forma unei piramide,
legaţi-o şi coborâţi-o pe funii.
— Ne scapă, are forme fluide
Uite-o acum stând ca un zeppelin
agăţată-n copac
daţi mai iute o cange,
acum e-o balenă — n-o lăsaţi să treacă-n
alt veac
acuma-i în Nil,
oho, acuma-i în Gange

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Iat-o pe mare,
ba iat-o în soare
iat-o la gâtul secundei
strigam, alergând pe-o dungă de zare:
unde-i ea? unde-i?
Grăbiţi-vă, n-o lăsaţi prea departe să treacă
să nu supărăm lumea greacă
fiţi atenţi la harpoane
copii ai lumii contemporane
S-o prindem degrabă

să-i punem belciug
să-i scoatem lapţii, s-o ardem pe rug
s-o împrejmuim iute cu garduri
să-i confiscăm locomotiva cu aburi
s-o întrebăm cine e şi ce vrea
huo, mama ei de căţea
să ne spună ceva despre zei
să-i scoatem din burtă oraşul Pompei
să-i fluturăm uşor din batistă
să ne spună dacă există
să-i măsurăm coada cu-o riglă
să facem din ea ţiglă
s-o afumăm cu ceară şi păr de câine
s-o întrebăm dacă azi
dacă mâine...
Dar ea trecea calmă şi ireală
jumătate Dincolo jumătate aici
multiplicată-n oglinda cu apa de smoală
în miriade de-apocalipse mai mici
17 i----------------------------
Trecea indiferentă şi-aproape romantică
prin lumea modernă prin lumea antică
prin uşi deschise prin uşi închise
trecea prin mere şi prin caise
trecea prin frunze trecea pe ape
trecea prin zodii şi horoscoape
trecea pe şine trecea pe roţi
trecea prin mine trecea prin toţi
trecea oriunde trecea oricum...
Priviţi-o, mai trece şi-acum
ca o cometă pe-un cer de noroi
într-o zi de luni
într-o zi de joi
ARCADIE SUCEVEANU
Tu îmi ceri să scriu
poezii frumoase,
dar nu vezi că din frumuseţe n-a mai rămas nimic:
e ca şi cum i-aş pune propriului mormânt
papion verde,
e ca şi cum mi-aş trage peruca lui Mozart pe cap
şi aş ieşi să salut secolul care trece
încerc să scriu,
dar mă pomenesc curăţind în ritm dactilic
cartofii,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
vreau să gândesc,
dar ideile mugesc ca vitele în abatoare
Oare vântul care mişca atât de armonios frunzele
a amestecat brusc valorile
sau tu, Doamne, ai îmbătrânit
şi începi să confunzi noţiunile,
căci iată: vara nu mai este vară,
copacul nu mai este copac,
mlaştina se dă drept copie a mării,
goarna se pomeneşte în zori altoită pe pian
şi, ca o dovadă a firii tale dialectice,

vine buldozerul să mă convingă
de farmecul romantismului său funciar:
prrr-poc prrr-poc prrr-poc
rrrr rrrr rrrr —
şi, Doamne, n-am nici un motiv
să nu-l cred
Calul-reptila
Oare ce mai fac caii troieni
acum când zidurile cetăţii s-au dărâmat?
Destituiţi din mit,
uitaţi până şi de Ulise,
se uită cu mirare la plugul descoperit abia de curând,
la slinoasele hamuri domestice,
dar condiţia de cal îi refuză
ARCADIE SUCEVEANU
Ehe, unde e vremea
când săltau glorioşi în linie frântă
pe tabla de şah a destinului
printre pionii risipiţi pe pătrăţelele roşii, de sânge,
când dădeau discret din cozile lor de lemn
pe la petreceri şi foruri,
printre rândurile de ziar, pe sub ziduri?
I-ha, cât de iscusit ştia limba lor de lemn
să corecteze gândirea filozofului rătăcit,
cum mai ştiau ei, cu numai un nechezat,
să ne strămute la polul nord
spre a ne spune povestea fericirii universale
I-ha, cât de sublim ştiau ei
să se înghită unul pe altul
succesiv, într-o binecuvântată ordine ierarhică:
un cal mai mic înghiţit de un cal mai mare, înghiţit
de un alt cal mai mare, înghiţit de un alt cal mai mare,
înghiţit de un alt cal mai mare —
o înlănţuire de cai devorându-se reciproc,
formând un cal neterminat,
un cal-reptilă,
cu începutul în Homer,
i-ha!
A
îngerul de circumstanţă
Zadarnic încercam să mă mint
să vă mint
secundele nu mai aveau ciocănaşe de-argint
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Pe sub cazarma îngerilor căzuţi
mă aliniam în grabă şirurilor de recruţi
veseli sunând în trâmbiţi de ceară
trecerea Apocalipsei în drezina de seară
la ultima-i partidă de bacara
(Căci peste sfârşitul de secol se însera
şi în cartea aceasta de aşa-zise poezii
începeau să mişune
fel de fel de stafii)
Acum zilele mele purtau fâşii de hârtie
frumos colorate
cum lămpile din templele asiate

îngerul palid prins de mine cu clame
şi cu agrafe
mătura gunoaiele fericirii prin cinematografe
din apa canalelor de scurgere
confecţiona mici veneţii, albastre mediterane
pentru visele mele oloage
pentru visele mele orfane
Obsedat de aceleaşi cuvinte
cercetat de aceleaşi stări
eram acum personajul cărei întâmplări?
Jumătate în această viaţă, jumătate postum
lunecam pe ferăstraiele secundei de-acum
şi mă întrebam, înecat în fumul subţire:
unde-ţi sunt, sire,
muşchetarii sentimentelor de iubire?
ce-amurguri şi-au subţiat trena

peste zilele tale strălucitoare ca trăsurile de Viena?
în care pieţe, la care tarabe
ţi se împart oasele pe silabe?
Dar în loc de răspuns, în faţă şi-n spate
se auzeau doar pocnetul zarurilor aruncate
râsul de clopoţel al Damei de Caro
lustruind pereţii în cazino
îngerul meu de duminică (îngerul de circumstanţă)
semăna tot mai mult
cu o uşă cu clanţă
care, când se deschidea, dădea Dincolo
spre-un cer verde sau poate galben sau poate gri
unde stau la o masă
cel care-am fost cu cel ce voi fi
adormiţi în jilţuri de iarbă, zidiţi între perne
cu fruntea citită de Magnificul Vierme
ca pe-un verset ştiut pe de rost...
Cum voi fi, îngere, când abia dacă- am fost?

XI

Cavalerul In^adar

Abia ne aşezarăm la jocul de zar
când iată-1 şi pe Cavalerul înzadar
invitat în carte
la rugămintea lui Napoleon Bonaparte
(nu cumva, zice el, îndelungata-i lipsă
s-o indispună pe Doamna Apocalipsă)

O, când dădea el cu zarul
se stingea în Alexandria farul
şi prinţul Ashurbanipal
cădea ca secerat de pe cal
şi adolescentele mioape şi fără de sutiene
erau cuprinse de spleenuri baudelairiene
Pe străzile Noului Babilon
pe unde mai strălucesc urmele lui Makedon
şi unde zidurile sunt cârpite
c-un fel de fereşti
uite-1 plimbându-se în treişpe căleşti
trase de cai de-argint şi mătase

de la unu până la şase
Şi-alături de el, oho,
uite-o şi pe indefinita culoare Indigo
cea care lustruieşte zarurile pe feţe
mai curând cu mister
decât cu tristeţe
în fiece seară, înalta Prinţesă
îşi dezlega câinii galbeni din lesă
şi cobora să-1 admire
pe cavalerul cu nara subţire
ce-avea un Zar armonios şi fosforic
lucrat din osul ţestei lui Yorick
de culoare când roşie, când verde
care niciodată nu pierde
ARCADIE SUCEVEANU
Şi chiar aşa:
căci de cade unu de cade trei
noi tot nimerim în groapa cu lei
de pică patru de pică şase
oricum se-ngălbenesc bietele oase
fiindcă numerele ceţoase şi sibiline
mult mai seamănă cu mine,
cu tine
ba chiar sunt zilele noastre
albe şi negre
pe care Dumnezeu la paşte-n cer ca pe zebre
departe, pe-o câmpie deschisă
spre-o altă lume
căreia abia învăţăm a-i zice pe nume
Locomotiva Stephenson
La capăt de linie
în spatele depozitului de cherestea
am văzut-o pufăind, tuşind spasmodic cu burta umflată
de aburi
Semăna cu o reptilă arhaică
părea o omidă neagră lunecând unduios
pe limba industriei
(Ce-i acum viaţa ta
dacă nu chiar această locomotivă cu aburi
înaintând spre muzeul sentimentelor demodate
cu roţile roşii strălucind pe şesurile literaturii
prin gările celei mai glorioase provincii?)
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Era frumoasă şi tristă, în faruri
i se vedea lumina ochilor mei
în motoare cutreiera sângele meu fantastic
uşor obosit
Ducea 14 vagoane („bielă-manivelă" — tren-sonet)
în care se vedea tinereţea mea
adunată-n baloturi uşoare
„Păcat, e încă un monstru frumos",
ziceau domnişoarele sentimentale
„Lipsa de ironie a îmbătrânit-o",
se auzeau voci uşor avangardiste
„Ii curg din cur ouă de dinozaur — s-o scoatem dracului
pe linie moartă"

Lângă turnul de apă
printre butoaie cu var şi rulouri de smoală
îngeri mecanici o ciocăneau tacticos
era frumoasă şi tristă
avea carcasa vopsită-n culoarea disperării
în inima ei lucra sângele meu
la patru pistoane, în faruri
i se vedea lumina ochilor mei
Locomotiva Stephenson — viaţa mea
alergând pe drumul cărbunelui şi petrolului
înaintând spre muzeul lucrurilor demodate
pe linii tot mai roşii, pe linii tot mai
subţiri
pe lamele lor de cuţit
ARCADIE SUCEVEANU
Legea vaselor comunicante
în oraşul supranumit Nevermore
bătrânii aveau umbrele de sticlă
şi stelele erau umflate de gaze şi clor
Pe-aici în duminicile mai răcoroase, îngerii
o plimbau pe Doamna Apocalipsă în lectică
dinspre centru spre margine
prin toată Valea Plângerii
şi înapoi, întocmai cum umblă gândirea
prin dialectică
Doamna Apocalipsă devenise o prezenţă familiară,
o salutau
copiii şi vârstnicii, bătrânii şi femeile
numind-o respectuos „dona" şi „frâu"
în timp ce ea cutreiera străzile, parcurile şi aleile
Dar de la o vreme
în turnul primăriei
se arăta noapte de noapte
ochiul plâns al Măriei
şi nimeni, nici arhivarii nici pompierii nici cerşetorii
nu cunoşteau motivul
de ce lucrurile au început să-şi arate brusc negativul
copacul devenea un fel de infra-copac
pisica — anti-pisică
De sus curgea muzica sfârşitului de veac
din ceasuri vechi cu secunda antică
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
în ganguri în mansarde în ferestrele din zid
lucra o maşină de fabricat vid
o ceaţă verde se lăsa egală
în arbori în pietre în plante
(Doamna Apocalipsă însuşise bine la şcoală
Legea vaselor comunicante)
Dar pentru că în acest poem
se simt uşoare tente suprarealiste
nimeni nu acorda prea multă importanţă
unor întâmplări ca acestea,
mai mult sau mai puţin triste
în oraşul supranumit Nevermore
cu crini algebrici şi miei păscuţi de iarbă
fiecare cetăţean îşi vedea liniştit de treabă

cultivându-şi cu grijă cancerul şi cartofii
şi ignorând uşor ieşirea la mare,
îngerul şi filozofii
boemul hidrologic
Tocmai când mă părăsea inspiraţia
şi scrisul picura anevoie
ieşi din maşinăria poemului Noe
tăind grăbit orizontul
pe locul unde albăstrise cândva Helespontul
şi venind către noi
cei ameninţaţi de ape şi ploi

Cum 1-au simţit,
ploile au prins să-1 latre ca nişte căţele
lehuze, întărâtate şi rele
păsările cerului şi lighioanele
se aţineau din urmă-i cu miile şi milioanele
Pistoanele poemului aveau bătăi neregulate
de aceea poate, ah! de aceea poate
prea mulţi nori se ridicaseră pe zări
şi prea crescuse nivelul apei în râuri şi mări —
fapt alarmant pe care
Noe îl constată de îndată ce se uită
în oglinzile interioare
Ecranul sentimentelor mele îi arăta
o lume de sticlă, de nichel şi mucava
cu stele oxidate, cu ape acide
în care norii păreau Atlantide
cu oraşe suprapuse, cu primăveri machiate, cu raze
gama şi beta
la care ne preparam dimineaţa omleta
cu mere aurii în care Domnul Vierme în frac
cânta la clavecin aria sfârşitului de veac
cu mâluri, gunoaie, benzină, clopotniţe, poduri
cu zeii meciurilor de fotbal trecând în exoduri
cu ploi nevrotice, portocali de plastic, femei-biciclete,
lei cu capete de miel
cu plânsul lui Ezechiel
o, cu plânsul lui Ezechiel...

— Manometrul poemului tău e defect,
zise bătrânul c-un zâmbet suspect
şi cu ochii aburiţi de ceţuri albastre,—
nu indică defel cotele lacrimei voastre
şi nu lipseşte decât o singură picătură
ca apa să vă intre în gură:
ai neglijat, cum se vede,
principiul lui Arhimede
Şi-acum să trecem degrabă la fapte
chiar dacă-i frig în poemul tău, chiar dacă-i noapte
dă mai încet maşina asta infernală
şi programează ceară şi smoală
(sau, cum le ziceţi voi, cuvinte de ceară şi smoală)
calculează cât a mai rămas din uscat
fixează pe hartă muntele Ararat —

nu-i timp de pierdut
să dregem iute arca
şi fii atent la pompe, nu vezi cum urcă apa?
E-hei, cum urcă apa!
Splina porcului de Crăciun
Ehei, cine îşi mai aminteşte acum
întrebările Sfinxului
când miturile nu sunt decât
dulci pastile pentru cei ce suferă de insomnie şi plictiseală,
când în zilele de duminică Oedip poate fi văzut
în curtea azilului de bătrâni
aşteptând nerăbdător ora prânzului
ARCADIE SUCEVEANU
fericit că s-a inventat un nou alfabet
pentru orbi
Visul nu ni se mai dă decât în rate lunare,
metafizica s-a scurs ca sângele
din carnea obosită-a materiei:
întorci capul şi descoperi deodată
că îngerul nu mai vine zburând
ci coborând pe funie,
seara confunzi religia cu frigiderul,
demontezi sonetele lui Shakespeare
ca pe nişte mici maşinării sentimentale
iei strada şi o lipeşti la ureche
ca pe o cutie muzicală
şi abia dacă îţi poţi stăpâni bucuria
când descifrezi în splina alungită a porcului de Crăciun
semnele apocalipsei —
saluit, mon lecteur, cum ţi se pare?
Peisaj cu o rotiţa dinţata
De la un timp în oraşul Nevermore
populat de câini şi hingheri
străzile duceau spre nicăieri
în jur mirosea a orient şi-a zei de stearină
călăii se numeau, elegant, mecanici de ghilotină
şi în fiecare dimineaţă întrebam aiurit:
nu ştiţi: mai trăiesc sau poate-am murit?
ziua de mâine a fost azi sau va fi ieri?
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
dar în zadar:
câţi oameni atâtea păreri
— Fiecare cu apocalipsa lui,
ziceau unii, destui
fiecare visându-şi seară de seară
o apocalipsa de lux aşteptându-1 la scară
o apocalipsa philips cu video şi bar
o apocalipsa ediţie de buzunar
o apocalipsa verde, roz-bombon, în carouri
In băncile cu ferestre ovale ca nişte zerouri
se prăseau rublele cu guzganii
„ce-am de pierdut? doar anii, numai anii"
Pe la colţuri de străzi, la câte-o răscruce
strălucea tinereţea mea răstignită pe cruce
In spaţiile de jos, de-acool şi plictis
Doamna de Gri şi Domnul Abis

cântau la un pian
cu claviatura din oasele albe de câine
ale zilei de azi,
ale zilei de mâine
lieduri roşii de-amurg abisale
pentru voi, dulci şurubaşe sentimentale
în cuşca pieptului meu, Corbul lui Poe
alegea secundele verzi de secundele indigo
ca pe nişte microscopice ouă
ale cifrei şapte
ale cifrei nouă

potrivind viaţa mea ca pe-o rotiţă dinţată
în marele mecanism
al lui nimic — niciodată
Robinson Crusoe
Bătrân de ani dar tânăr ca dezastru
ieşeam din tinereţe ca dintr-o apă tulbure
Naufragiat în mijlocul oceanului
visam la paiul înecatului
vâsleam pe-o scândură glorioasă desprinsă
din corabia ce n-a mai atins Continentul
Cu faţa sărată, cu buzunarele pline de cenuşa civilizaţiei
călare pe butoaie de rom, pe baloturi de tutun
cu hărţile ude — ajungi la ţărmul
acestei insule, purtat de curenţi:
arhivele zilelor sunt salvate
oglinda realităţii e doar uşor aburită
gravitaţia copacilor mai atrage primăvara
furnicile — ehei, dar adio,
adio, voi, castele albastre din Spania
seri parfumate strălucind ca nişte hoteluri de lux
prieteni devotaţi lustruind fermoarele gloriei:
copilul din mine nu s-a mai însurat
cu regina furnicilor
tinereţea mea n-a umilit bibliotecile
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Naufragiul m-a făcut în sfârşit fericit:
proprietar al unei insule închise între patru pereţi
(pustie dar cu comodităţi: baie, bucătărie, WC)
ajuns un fel de Robinson confuz
mulgând capra de var a tavanului
departe de mila publică — îmi cultiv în palmă orezul şi
singurătatea
seara valurile generoase îmi aduc la ţărm
biblioteci de scoici şi languste
dimineaţa îmi tipăresc pe coji de portocale ziarul
ignorând cifrele, veştile, pasta de dinţi şi prezervativele
împăcat şi fericit — fără să mai aprind focuri pe ţărm
fără să mai aştept semne, scrisori
dispus să încep a-mi scrie,
cu degetul pe valuri,
viaţa din nou

Silogismele lui In^adar
Tânăr încă şi încrezător
ca Alexandru dormind pe-un pat de broaşte ţestoase-n
deşert
te iubeşti cu lucrurile în oglindă
şi-aştepţi — în zadar — să se desprindă
lebăda dintre funingini
să crească nufărul pe lătratul câinelui
Uiţi că miracolele de mult sunt
un mănunchi de chei zornăind în mâna destinului
că ţie nu ţi-a fost dat să cunoşti
jgg ______________________________ARCADIE SUCEVEANU
fascinaţia realităţii ci chiar realitatea:
sabia îndrăgostită de cap
gustul dimineţii ca o sulfura de plumb cenuşie
fierea şi rânjetul zaţul şi drojdia
şi toate urdorile biologiei
In zadar stai baricadat în Turnul Silogismelor
nimeni şi nimic, nici un scripete, nici un sistem de oglinzi
nu poate schimba ordinea
Mecanismul funcţionează ireproşabil:
pentru vecie ochiul rămâne cununat cu plânsul
cârtiţa se naşte cârtiţă
orbul moare orb
celui abandonat pe mare îi cresc până la urmă branhii
şi chiar acum în timp ce îţi faci socoteala
cum să-ţi închei mai bine poemul
pe uliţă copiii mână cu băţul
cercurile frumuseţii
ce-ţi sar de pe gură oricum
Corbii de la Waterloo
Pentru că în memoria maşinii de scris
rămăsese o doză prea mare de-abis
şi-un sentiment indigo —
au apărut pe neaşteptate
corbii de la Waterloo
Cu cât roata poemului se învârtea mai tare
cu-atât mai mulţi corbi s-aliniau pe zare
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
căci fiecare luptător
cu cal sau fără cal
are corbul său personal
Priviţi-i cum zboară în stoluri joase
printre cadavrele cuvintelor glorioase
ce fuseseră, fiecare, câte-un soldat
în slujba magnificului împărat:
cuvinte pedestraşi, cuvinte cavalerişti
cuvinte dragorii, cuvinte gornişti
cuvinte simple, cuvinte auguste
ciugulite de corbii mei graşi cu aripi înguste
— Sunt semnele Preaînaltei Prinţese,
zise Domnul Abis, urmărind careva interese,
şi privind la diavoleasca-mi maşinărie
din care zburau corbii Apocalipsiei,
în varianta lor vie
pe-un câmp negru,

cu zăpadă neagră
strălucind ca un blitz
— Tot corbii aceştia au fost
şi la Austerlitz,
mai zise şi Cavalerul înzadar
scoţând cutia de zaruri dintr-un sertar, —
în valea aceasta ciudată
în valea aceasta adâncă
totuna e din gloria cui mănâncă

Iar în valea adâncă şi ninsă
chiar noi eram armata învinsă
fără steaguri şi tobe, răzleţiţi în morminte
vii încă sau cu măruntaiele aburinde
orbecăind printre ziduri, traverse şi roţi
urmăriţi de zei de sticlă şi de roboţi
corbii negri numai cenuşi
în ai noştri pereţi se zbăteau, în ale noastre uşi
ciugulind din gloria noastră deşartă
c-un fel de tandreţe, c-un fel de artă
In aburoase ceasuri de lut
sunau secundele noastre din viitorul trecut
Pe când în pat de iarbă sau în fotoliu
şedea Doamna Apocalipsă îmbătându-se
de plăcere şi-orgoliu
sedusă de-un balcanism moldo-vlah
iar corbii se înmulţeau
ca bobul de grâu pe tabla de şah
multiplicându-se în serie
peste zarea lumii eternă
din spiritul lipsit de materie
al acestui poem cu ardere internă
şi încercând să existe cu adevărat
în oraşul acesta închis ca un regat
cu ziduri de hârtie, îngeri paraşutaţi
şi mult transport în comun
în care eu am rolul de rege nebun

ARCADIE SUCEVEANU

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Ultima moara de vânt

Quijote modern neconvertit la nici o religie,
iei în arendă ultima moară de vânt
hotărât să îmbătrâneşti
pe acest deal costeliv sfârtecat de cârtiţe
unde pasc doar caprele şi cometele
aşteptând vântul apocalipsei
care speri să-ţi aducă profit,
îngânând melodia plusvalorii
dimineaţa şi seara,
seara şi dimineaţa
N-a mai rămas mult
şi vei începe şi tu să prosperi,
o făină enigmatică va umple valea lumii săracă,
moara va hurui necontenit
măcinând numai dezastre şi dezastre,

dezastre şi dezastre,
făină roşie pentru pâinile Judecăţii de Apoi,
până când într-o zi,
bătrân magnat al himerei,
vei muri sfârtecat de elicea sălbatică
descoperind abia atunci cu uimire
că moara ta
există cu adevărat

la Cernăuţi
Numai arhivarii şi măturătorii
numai cerşetorii oraşului ar putea să mai ştie
numai bătrânii ceasornicari mai au viziuni:
dintre rotiţele dinţate ale ceasornicelor răsar
ofiţerii subţiri mirosind a tutun interbelic
Celan şi Mircea Streinul aureolaţi de aburii decadenţi ai
cafelei
barba Mitropolitului Silvestru
curtată de briciul imperial prin saloanele din Viena
Numai arhivarii şi măturătorii, numai cerşetorii
înşurubând în cer
turlele răsucite ale Bisericii Sf. Nicolae, simt
oraşul închis sub varul din ziduri
Alte statui, alte măşti, pentru alte ceremonii
întinzi mâna — şi dai de trupul absenţei
muşti din măr şi mărul
e pe jumătate mâncat
în lumină lucrează umbra păianjenului Arghirodes
cu râvnă benedictină. Mincinoase-i sunt
pânzele, himerică-i este crucea
Simţi cum cineva îţi extrage rădăcina pătrată
a inimii, îţi propune o nouă formulă a sângelui:
H_2O şi nimic altceva. Şi nimic altceva

Se înserează şi în turnul Primăriei
luminează capetele primarilor decapitaţi
străluceşte mefistofelic firma ziarului pictată
cu sângele poetului Ilie Motrescu
Se zice că Dumnezeu a fost văzut
vorbind cu câinii vagabonzi
în preajma fabricii de drojdii peste pod
Urci scările în noapte şi-i pustiu
cobori scările, alergi pe trepte către centru şi-i pustiu:
unde ţi-e tinereţea umplând vechile pasaje
împingând uşi grele din lemn de Bosnia
împodobite cu guri înverigate de leu?
Unde-ţi sunt prietenii: Ilie Arcadie Ştefan Vasile Grigore
Mircea Simion şi celălalt Ilie?
închizi ochii şi-i vezi înălţând o piramidă
de carne şi sânge pe tăişul săbiei
deschizi ochii şi-i vezi răzuind clopotele
de mierea imperiilor
Alte statui, alte măşti, pentru alte ceremonii
Ai vrea să te-ntorci

dar brusc înţelegi că nici n-ai plecat
te opreşti speriat şi-ţi asculţi bătăile inimii
întinzi mâna şi abia dacă dai de tine-n oglindă

înfruntarea lui Heraclit
Când ani intrat în râu era dimineaţă
nu se auzea curgerea
prin carnea mea transparentă scheletul tânăr strălucea
glorios
„Dă-1 naibii de Heraclit, am strigat, eu voi fi
primul care se scaldă de două ori
în aceeaşi apă" — şi aşteptam apa
să prindă în jurul meu pojghiţă
apoi alergam în josul râului
s-o prind, să-i aflu tiparul în care m-am oglindit
„Dă-1 dracului de grec, strigam,
cu tot cu dialectica şi ordinea necesară"
şi iar alergam în josul râului
dar de fiecare dată
apa era alta
alte şi alte contururi lichide
alte oglinzi, alte muchii, alte linii
„Vezi că ţi se termină râul", îmi striga
de pe mal îngerul
dar nu vroiam să aud decât vocea sângelui orgolios
lustruind scheletul meu tânăr
„Nu vreau să ştiu de nici un fel
de principii fundamentale, strigam,
să mă lase în pace cu acest stupid panta rhei"
şi alergam să prind apa în care mă oglindisem o dată
dar apa era alta
mereu şi mereu alta alta alta
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Amurgea când curentul cel repede
se mistui în marea indefinită
râul se terminase, acum
înotam într-o apă amorţită, nepământească,
oglindită în sine
nu era curgere, nu erau valuri, nu erau limite
„E punctul Alfa, mi-am zis, o! de aici
nu-mi voi mai putea relua experimentul"
„Ţi-ai cheltuit râul în zadar, altul
nu vei mai avea niciodată, eşti prost
ca toţi ceilalţi",
mi-a zis îngerul trist
şi-a plecat
Corabia lui Sebastian
(variantă noua)
Când secară mările în Levant
apăru la orizont
corabia lui Sebastian Brant
intrând în apele post-moderniste
ale acestor versuri
mai mult vesele decât triste
(Ca să spulberăm, uibit cetitor, orice tabu

îţi voi spune că pe corabie eram eu, el şi tu
sau, dacă-ţi convine, noi, voi şi ei
câte persoane are pronumele?
trei...)

Iar cum trei ori doi fac şase
Apocalipsa avea picioare frumoase
şi noi o urmăream prin lunetă
cu o bucurie aproape secretă
cum urca puntea dinspre lagună
pe corabia noastră nebună
ce pluteşte, de veacuri, în voie...
— Ah, strigă Noe,
aprindeţi o lumânare sau o lanternă
că-i beznă în lumea modernă
autorul acesta cu epitetul bufant
pare să-ascundă cava important
învăluind tot ce există (sau nu există)
într-o ceaţă manieristă
Când scapără chibritul,
mări, ce se văzu?
Un Turn Babei plutitor, în care
eu, el şi tu
eram deopotrivă noi, voi şi ei —
unul ţinea discursuri în groapa cu lei
altul decapita bisericile de turle
acoperit de tobe şi surle
unul făcea harta petelor din soare
altul deschidea măcelării în altare
unul gâdila corabia la pupă
altul punea îngerul să fiarbă în supă
unul îşi mânca unghiile, altul îşi rădea sprânceana
altul lua probe direct din Nirvana
unul confecţiona batiste din vele

altul se decreta personaj din vieţile paralele
unul confecţiona căpestre şi botniţe
pentu îngerii prinşi în clopotniţe
unul îşi vopsea chelia jumătate verde jumătate gri
altul se întreba patetic a fi sau a nu fi
unul era bielă altul era manivelă
unul se închina la zeul din gamelă
altul la steaua sa verde de tinichea —
iar corabia, glorioasă şi sfidătoare, plutea
pe valurile de sticlă şi de beton
ale Noului Babilon
pe talazuri de muzică şi de gunoaie
pe crucea ferestrei, prin lucrurile din odaie
în cercuri închise, în zig-zag ori săltând
dinspre Niciunde către Nicicând
prin aceste versuri dinadins rimate frumos
să nu cădem — eu, el şi tu —
din corabie jos.

Poemul neîntrerupt
La picioare
pisica neagră
toarce
f
i
r
u
l
d
e
s
â
n

POEZII PENTRU
(CÂND SUNTEM)
COPII

Primăvara
Soarele, meşterul-faur,
Trece c-un magnet de aur:
Scoate firul ierbii verzi
Şi cornişele la iezi...
Fluturele
Vai, ce mândru evantai!
Nu cumva e-al lunii Mai?
Zboară lin din floare-n floare -
Face florilor răcoare.
Ariciul
Pâş, pâş, pâş, prin pinişte -
Trece-un fel de mirişte.
Şi se miră piniştea:
— Unde fuge miriştea?

Cocoşul
Voi, copii, v-aţi întrebat:
Acest moţ crestat şi roş
E coroană de cocoş
Sau e creastă de-mpărat?
broasca
Acum stă pe mal: oac-oac,
Acum ţuşti! la fund de lac —
Trece dintr-o lume-n alta,
De se miră toată balta.
Greierul
Cri încolo, cri încoace —
Grâul cu cri-cri se coace.
Dulce, dulce-i pâinea nouă,
Că-i cu cri-cri pe din două.
Rinocerul
Fiindcă în zoologie
Două coarne-au fost rămas,
I s-au pus, de fudulie,

Rinocerului — pe nas...

Curcanul
Acest tip de pe maidan
Ce tot face clu-clu-clu,
Nu cumva e-un indian
Dintr-un film cu Winnetou?
La menajerie
lată-un leu! lată-un leu!
L-aş chema în versul meu,
însă, de fricoase ce-s,
Fug... picioarele de vers!
Vulpea la şcoala
Doamnă Vulpe, doamnă Vulpe,
Zi: „Covrigi şi cozonaci".
Doamna Vulpe zice iute:
„Cucurigi şi cotcodaci"...
Aritmetica vesela
Stau pe prispă, la bunici,
Cinci pisici.
Cum căţelul le-a văzut,
Toate cinci sunt desca^ut.
Doua au fugit de zor,

Vrând să fie scamator.
Trei din ele, cu prudenţă,
Stau în rol de diferenţa...
Iepuraşul // imaşul
Iepuraşul, iepuraşul
Fuge, măsurând imaşul...
— Câţi paşi are? întreabă puştii.
— Mai mulţi
Ca bătaia puştii...
XI
In ospeţie cu paraşuta
Pe un fir de păpădie
Cu coafura argintie,
Stau înfipte zeci şi sute
De umbrele-paraşute...
Şi Furnica cea bătrână
Ţine-o paraşută-n mână,
Aşteptând vântul s-adie,
Ca să plece-n ospeţie
Pan' la vărul ei Muscoi —
în alt capăt de trifoi...

Crainicul
Greieraşul, într-o doară,
Se plimba prin grâu aseară.
La o margine de-ogor
S-a-nţepat la un picior
In mustaţa unui spic
Ce creştea pe-un pai voinic.
Şi, de spaimă şi mirare,

A strigat în gura mare,
Speriind în somn alt greier:
„Sări-i-ţiL.
Grâu-i bun de treier!"

XI

In copilăria mea
In copilăria-mi mică
Mai miroase a gutui,
Şi un pui de rândunică
Vinde picilor pistrui.
In această dulce ţară
împărat e un copil,
Ce dă ordin să răsară
Iarba verde în april.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Şi conduce-n lupte grele
Mari armate de pitici;
Macii-n câmp îi sunt drapele,
Zmeii crânceni — inamici.
Sau porneşte-n vis pe mare,
Se avântă-n zări de plumb,
Plin de semne de-ntrebare
Ca un Cristofor Columb...
Pe tărâmurile-aceste
De minuni şi frumuseţi,
Greierul — el singur ! — este
Cel mai mare-ntre poeţi.
Primăvara e regină.
In rochiţă de brânduşi —
Suflă-n muguri şi-i alină
Pe toţi iezii trepăduşi.
Dar motanii!... Prin ogradă,
Cu mustăţi de başbuzuci,
Ies în seri la promenadă,
încălţaţi în coji de nuci.
Doar piticii trag din pipă,
Mohorâţi de vreme rea...
Hai poftiţi, copii, pe-o clipă
In copilăria mea.

ARCADIE SUCEVEANU

Cifrele minunate

l e un cârligel,
Haideţi să-mpletim cu el.
Lebăda să n-o dezdoi,
Că se strică cifra 2.
3 -iul, dacă-1 mai apleci,
îl pui coarne la berbeci,
în fotoliu stai, la teatru,
Parcă-ai sta în cifra 4.
Un arici, cât ţine vara,
Seceră cu 5secara.
6-1 lacăt fermecat,
Voi, copii, 1-aţi descuiat?
Sub o streaşină de casă
7-atârnă ca o coasă.
8 -ui e-mpletit din cercuri

Cu andreaua Sfintei Miercuri.
9 pate întristat
Că-i un melc neterminat.
Cifrei 10 vreau să-i strig:
„Moşule, dă-mi un covrig!"
Vocale-portocale
Cine-nvaţă o vocală,
Va primi o portocală!
Cocoşelul Co-Co-Co
Şi-a ales vocala O.
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Iar căluţul Mi-Ha-Ha
A-nvăţat vocala A.
O broscuţă sprintenă
Sare prin vocala A.
Greieraşul Cri-Cri-Cri
Târâie ba-n I, ba-n I.
Viţeluşul Mu-Mu-Mu
Paşte în vocala U.
Iar ieduţul Be-He-He
Zburdă prin vocala E.
E I î Ă — toţi în cale
Azi mănâncă portocale.
A O U — prin văi şi lunci,
Ce mai portocale dulci!
Culorile preferate
Lucrurile toate-n zori
Se grăbesc să-şi ia culori.
Focul, macul şi cocoşul
Vor să ia cât mai mult
Fulgul, lebăda şi-o nalbă
îşi aleg culoarea alba.
Marea, cerul şi un astru
Nu doresc decât ,
ARCADIE SUCEVEANU
Luna, pepenii şi-un carpen
Strigă: Galbeni Noi vrem galbeni
Glia cere viaţa-ntreagă:
Să-mi lăsaţi culoarea neagral
Iarba, ca să se dezmierde,
Zice: Verde, numai verde.
Curcubeul şi păunul
Şi-ncă (nu ştiţi cine?) unul
Zic: Iar noi, dacă se poate,
Vom lua puţin din toate...
Despre numerele care
pot fi pare // impare
Eu şi tu avem o pară.
Da, zici tu. Dar ea-i impară.
3 arici şi 5 broscoi,
Cum crezi, se împart la 2?
Nu. Şi-oricât de rău îţi pare,
3 şi 5 nu-s cifre pare.
7 nuci? Păi sunt impare,
Mai cu seamă că-s amare.
9 pui, că sunt ştrengari,

Nu pot fi decât impari.
Mormăie, în gard doi pari:
2 suntem, şi suntem pari.

Şoriceii, câte 4,
Se duc în perechi la teatru,
Cifra 4, prin urmare,
E din numerele pare.
6 albinuţe-n zori
Se împart la 2 flori;
Dulce-i mierea! Aşadar,
6 e un număr par.
8 pitici stau într-o gheată
Şi păşesc toţi 8 odată,
Trag din pipă, n-au habar,
Fiindcă 8 e număr par.
10 cocoşei cu moţ
Cântă: Noi suntem cu soţ,
Cum s-ar zice, suntem pari -
Cucurigu, boieri mari!
Parada soldăţeilor de plumb
Pe cărare, prin porumb,
Un-doi, un-doi,
Trec soldaţii mei de plumb,
Un-doi, un-doi —
Câtă frunză, câtă iarbă,
Un-doi, un-doi;
Ies copiii şi mă-ntreabă,
Un-doi, un-doi:

— Căpitane-n haine-albastre,
Un-doi, un-doi,
Unde duci atâta oaste,
Un-doi, un-doi,
La paradă, la război?
Un-doi!...
— De război, măi prichindei,
Un-doi-trei,
Nici nu ştiu ostaşii mei,
Un-doi-trei!
Nu vedeţi că-nloc de flamuri,
Un-doi-trei,
Poartă înverzite ramuri,
Un-doi-trei?
Iar în loc de săbioare,
Un-doi-trei,
Ţin în mâini câte o floare,
Un-doi-trei?
Capitala copilăriei
In fiecare vară
Plec la ţară.
Adică într-o Ţară
Străjuită de cireşi-grăniceri
La hotăra,

în care împărat
E cel mai înalt deal din sat,
Stând în tronul lui de grâu
Cu sabia ierbii la brâu...
Acolo Nistru
E-un fel de ministru;
Teiul din deal
E-n grad de general;
Şi fiecare spic
E un oştean voinic...
Acolo, spre seară,
Liniştea zboară,
încât auzi cum în fagurii naiului
Se-adună mierea dulce a graiului.
Pe-acel tărâm
Copiii beau lapte de salcâm,
Orice izvor
E învăţător,
Şi fiece măr
Are seminţe de adevăr.
Da, e o Tară-minune,
Cea mai dulce Ţară din lume,
Cu oraşe din petale de crin,
în care nimeni nimănui
Nu-i e străin;

Cu râuri albe de lapte,
Cu cetăţi de mure coapte,
Luminate feeric
în întuneric
De felinarele
Licuricilor...
Capitala?
Curtea bunicilor!

Intre fulg şi crizanteme

Ştiu, greiere, ştiu,
Toamnă e şi e târziu.
Frunza cade de pe ram
Şi îmi zuruie la geam.
Vântul caută, la zori,
Cheile de la ninsori.
Iată-1, primul fulguşor
S-a oprit, sfios, din zbor
La hotar de crizanteme:
Vrea să-1 treacă. Dar se teme...

Ceasornicul din tei

— Pu-pu-pu, pu-pu-pu,
Pu-pu-pu, pu-pu-pu!

— Pupăză, eşti tu, eşti tu?
Nu nii-i spune, dragă soră,
Cât o ora?
— Pu-pu-pu, pu-pu-pu,

Iţi spun, frate,
Cum să nu!
Teiul a-nflorit pe plai,
Floarea de petunie:
Este ora treizeci mai
Şi vreo zece iunie...
Cât e ora?
Frunza asta ce-a rămas
Pare-a fi limbă de ceas,
Care, când a ruginit,
Fără veste s-a oprit,
Ca un veşted minutar,
între-al orelor hotar:
Fix la ora trei e toamnă,
Iar la cinci — de mult e iarnă!
Şi-ntre orele-amândouă —
Plouă, ninge, ninge, plouă...
Astfel, fratele sau sora,
De-o să-ntrebe cât e ora,
Le voi spune din odaie:
„Este ora trei şi-o ploaie"!
Iar de n-or pricepe, — atunci:
„Este cinci fără doi fulgi..."

Portativul curcubeului

După ploaie, iată, iată,
Curcubeul se arată.
Şi cum stă pe cer, festiv,
Pare-a fi un portativ.
Sub culoarea de maro
Scriu chiar prima notă: do.
Pun un bob de ma-ză-re
Sub culoarea roz: e re.
între roşu-aprins şi gri
îi stă bine notei mi.
Cafeniul nu cumva
Frate e cu nota fa?
Galbenul e mai domol,
Scriu pe galben nota sol.
între-albastru şi lila
Nota următoare-i la.
Verdelui s-ar potrivi
Cel mai bine nota si.
Şi-n sfârşit,
N-am încotro:
Şi scriu iarăşi nota do.

Do-re-mi-fa-sol-la-si:
Roşu, cafeniu şi gri.
Si-la-sol-fa-mi-re-do:
Verde, galben şi maro.
Haideţi să cântăm, copii,
Cât culorile sunt vii.
Să se-audă pe sub nori

Numai cântece-n culori.
Portretul lui Păcală
Vreţi să desenăm
Portretul lui Păcală?
Muiaţi peniţa-n cerneală.
Desenaţi o căciulă mare
Şi băgaţi sub ea
Un cap-zicătoare.
In loc de urechi
Prindeţi două proverbe-n perechi.
Drept gură
Puneţi o cimilitură.
în ochi
Picuraţi puţin dedeochi
(în unul să se vadă râsul,
Iar în celălalt — plânsul).
în locul nasului voinic

Puneţi un şiretlic.
Drept mustaţă
Desenaţi o fâneaţă,
în care să pască împreună
Gluma şi Voia Bună.
Iar în spate aruncaţi-i o tolbă
Plină cu seminţe de vorbă...
Nica al lui Ştefan a Vetrei
Câteodată, când mă strigă
Vara dulce din cireşi,
Mi se face dor de Nică —
Un băiat din megieşi.
îl găsesc atunci în carte,
Şi-nţeleşi doar din priviri —
O pornim în doi prin toate
Cele file ca-Amintiri...
La prichiciul dat cu humă,
Sturlubatici şi şoltici,
Suntem vornici mari, nu glumă,
Peste-o turmă de pisici.
Alergăm prin lunci, pe creste,
Peste pajişti de amiezi,
Şi pe margini de poveste
Paştem Capra cu trei,

Aţâţăm cu gluma jocul
Printre cei mai mititei,
Şi când vine iarmarocul
Prindem pupata din tei.
Şi pe malurile-Ozanei —
Ce ţi-i apa din urechi! —
Auraş, nu-i spune mamei,
Că ţi-oi da parele vechi...
Trecem firele prin iţe,
Ţesem bata-n curmeziş,
Şi în ochi de Smărăndiţe
Strângem mure pe furiş.

Mergem şi la şcoli, fireşte,
Ne iţim în clasă, şi
Ascultăm cum buchiseşte
Trăsnea: mi-ţi, ne-vi, i...
Apoi, ca băieţi de treabă,
Adormim într-un târziu:
El — în cartea lui moş Creangă,
Eu — pe fila ce v-o scriu...

Ţara

Sub ierbi şi-n frunza rară,
Sub meri şi sub aluni,
Copile, e o ţară
De buni şi de străbuni.

ARCADIE SUCEVEANU

Cum ei ni-s începutul,
De când ne ştim sub stea —
Ne ţin în braţe lutul,
Vreun vânt să nu ni-1 ia.
Prin vorba lor cea simplă
De doină şi de neam,
Ne ţin pe toţi în limbă,
Ca frunzele pe ram.
Şi-atuncea când ne-ntreabă,
Şi-atuncea când li-e dor —
Răsar copaci şi iarbă,
Cresc flori pe gura lor...
Deci, când vorbeşti de ţară,
Să ştii un lucru sfânt:
Ea cât e înafară,
Pe-atâta-i în pământ!

Strămoşii ne întreabă

Ei, strămoşii-acestui neam,
Care dorm în hume,
Ne vorbesc din flori şi ram
Şi ne zic pe nume.
în seri tainice de dor
Urcă-n vârf de iarbă,
Iau chip dulce de izvor
Şi mereu ne-ntreabă:

— Ce mai face-albina-n tei?
Cum mai e pe-afară?
Ne mai amintim de ei,
Cei zidiţi sub Ţară?
Mai ştim doina a cânta?
Mai citim vechi file?
Limba noastră, nu cumva,
O uităm, copile?
Ştim balade cu haiduci?
Ştim care ni-i viţa?
Pe-ale noastre dealuri dulci
Paştem Mioriţa?...
Apoi — trişti sau bucuroşi -
Iar sub ierbi coboară...
Auzi glasuri de stămoşi

Murmurând în seară?
Casa bunicii
Iar casa ta, bunică,
îmi pare, mai degrabă,
Un cuib de rândunică
Sub streaşină de iarbă.
Curată cum e neaua
Şi-albastră ca mărgică -
O văruieşte steaua
Şi-o mătură furnica.
ARCADIE SUCEVEANU
O ştiu toţi ghioceii
Şi cucii din arinişti,
Şi toată vara mieii
în jurul ei pasc linişti.
O luminează-n noapte —
Legate sus, de grindă —
Gutuile răscoapte
Cu miros de colindă.
La dulcile gherghine
Ţesute în lăicere
Vin micile albine
Ca să culeagă miere.
Pisicile, în tindă,
Cum deapănă la gheme,
îţi pare c-au să prindă
Un fir pierdut de vreme..
De-ajuns o vorbă-două
Să strig pe la ferestre —
C-apar, cu ochi de rouă,
Toţi iezii din poveste;
în umbra din unghere
Răsar pe loc piticii —
Să deşertăm de miere
Ulcioarele bunicii...
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
In casa asta mică,
Atât de dulce mie,
Miroase-a tufânică.
Sau poate-a veşnicie?
Daca vrei sa fii Columb
Leagă visul la catarg,
Urcă pânzele în soare
Şi avântă-te în larg
Pe un semn de întrebare.
Şi întreabă-te mereu:
Cum? De ce? De unde? Oare?
Din ce creşte-un curcubeu?
Cât april e într-o floare?
De ce scade mierea-n tei?
Câte râuri fac o mare?
De ce patru şi nu trei?
De ce lună? De ce soare?
De-unde viermele în măr?
De-unde vârcolaci în lună?
Să existe adevăr

Care creşte din minciună?...
Cercetează stea cu stea,
Treci de poli şi emisfere —

Şi ca-n vis vor dispărea
Multe taine şi mistere.
Şi-astfel traversând din greu
Mări şi ţări, şi nori feerici —
Vei descoperi mereu
Noi tărâmuri, noi Americi!

Ciupercuţa-bakrina

In pădure, într-o căsuţă,
La răscrucea de poteci,
Dă concert o ciupercuţă...
Sala-i plină de culbeci!
După ploaia cea cu soare
Ce-a trecut de-a curmeziş,
A zvâcnit pe scena mare —
Balerină-n aluniş.
...Se închină graţioasă
Şi dansează încet-încet
Dansul Ghebelor albastre,
Ca la teatrul de balet.
Joacă lin, cu gesturi calme,
Cu pas moale, ca în vis,
Iar culbecii bat din palme
Şi tot strigă: „Bravo! Bi-i-s!"

Şi o roagă, mâine seară
Să mai treacă pe la ei,
Că-o să-i facă scenă-afară
Sub coroana unui tei.
Ciupercuţa ce închină
Şi răspunde trist de tot:
„Mâine o să fiu bătrână —
Nu ştiu dacă o să pot..."

Căţeluşul Coadă-Cnaţa

Căţeluşul cel poznaş
Se pornise la oraş
Intr-un car cu roţi de caş.
Dur-dur-dur pe drum, pe şleau,
Roţile că se-nvârteau!
Oh, dar foamea mi-1 cuprinde!
Şi, cum nu avea merinde,
Căţeluşul Coadă-Creaţă
Mancă... roţile din faţă.
Ţocol, bocol, muţi, hau,
Că dulci roţile erau!
Şi porni el mai departe,
Cătinel, pe două roate.

Dur-dur-dur pe drum, pe şleau,
Roţile că se-nvârteau!
Dar spre seară, oh! spre seară

Iarăşi foamea mi-1 doboară.
Şi la calea jumătate
Mancă... roţile din spate.
Ţocol, bocol, muţi, hau,
Că dulci roţile erau!
Şi se-ntoarse-acasă-n sat
Amărât şi ruşinat,
Tupiluş prin spini şi bozii,
Călare... pe roata cozii!
Ce s-a
cu felinarul piticilor
într-o zi, de la pitici,
A fugit un licurici...
N-ar fi fost mare scofală,
Dar e-o chestie specială:
Precum ştiţi, micul ştrengar
Le servea drept felinar,
Luminându-le făgetul
Pe când număreau bănetul.
Ş-apoi e că, la moment,
Singur producea curent,
Forţa lui fiind egală
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Cu o... o... termocentrală...
Iar acuma — ce necaz! —
De-un' să cumperi lămpi de gaz?
Lumea doar a progresat
Şi s-a electrificat,
Şi-astfel, deci, şi prin urmare,
Lămpile n-au căutare.
Ş-apoi, fără îndoială,
Asta cere cheltuială!
Măcar ia şi fă feştilă
Din mustaţa lui Sucilă,
Ori aprinde, drept fitil,
Colţul ierbii în april —
Poate, printr-un şiretlic,
S-o mai lumina un pic
Bezna neagră din poveste...
Că-nainte mult mai este!
Şcoala vacanţei
Ce-am făcut cât timp am stat
Vara la bunici?
Am cules din ceru-înalt
Zbor de rândunici.
Dealului de lângă sat
I-am fost bun şcolar,
în aceeaşi bancă-am stat
C-un cireş amar.
ARCADIE SUCEVEANU
Am citit păduri de fag,
Lanuri verzi de grâu,
Şi am învăţat cu drag
Limba unui râu.
Plin de grijă şi respect,
Teiul m-a-nvăţat

Că albina — e subiect,
Mierea — predicat.
Pe poteci am colindat,
Ca pe-un alt tărâm,
Şi-n ierbar am adunat
Şoapte de salcâm...
Multe aş mai fi făcut
In vacanţă, dar...
Mărul verii a căzut
Jos din calendar!...
Iarna lui Vasile Alecsandri
In văzduhul dalb se-ncinge
Dans zglobiu de fluturi... Şi
Ninge lin şi dulce, ninge
Ca-n Vasile Alecsandri.
Ninge blând, moldoveneşte —
Parcă Bardul, însuşi el,
Peste case risipeşte
Toată iarna din pastel...
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
-2.27
Colind pentru Eminescu
Miez-de-ghenar
Fulguie rar,
Aeru-i dalb de colinde.
Sus, în tării,
In veşnicii
Stea de-nviere s-aprinde.
Din focu-i sfânt
Către pământ
Doi ochi de vis se ivescu,
Fruntea de domn
Peste nesomn
A lui Mihai Eminescu.
Raza-i de dor
Tremurător
Arde-n văpăi peste lume,
Suflet şi grai,
Gură de rai
Au un părinte şi-un nume.
Zodia-i grea
De om şi stea
Cheamă prin vremi şi ne-adună:
Codrii cu brazi,
Ieri şi cu azi,
Neamul cu doina-mpreună.
ARCADIE SUCEVEANU
Oi, lerui-ler,
Până la cer
Aeru-i dalb de colinde.
Iarăşi şi iar
Miez-de-ghenar
Stea de-nviere aprinde.
Maestrul de pian
Şoricelul Chiţ-Chiţ-Can
A intrat într-un pian

Şi a prins a ronţăi
Toată gama: do-re-mi...
A mai ros, crezând că-s miezi,
Doi bemoli şi trei diezi.
A-nghiţit şi câţiva başi
Din cei rotofei şi graşi.
Şi, să facă un record,
A mâncat şi un acord.
A mai ros (c-un lung refren)
O sonată de Chopin...
Iar acuma Chiţ-Chiţ-Can
E maestru de pian:
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
In frac negru, elegant,
Foarte grav şi important,
Predă la Conservator
Muzica — pisicilor...
Statu-Palmâ-Barba-Cot
Statu-Palmă-Barbă-Cot
Locuieşte în pădure,
Are casă într-un ciot
Tăinuit sub rugi de mure.
El mănâncă frigărui
De ciuperci, iar la adică
Sunt de-ajuns la foamea lui
Şi cinci ouă de furnică.
Statu-Palmă e bătrân,
Dar vioi, ca titirezul,
Nasu-i mustăcios şi cârn
Şi-are-o burtă cât orezul!
E piticul vrăjitor
Cu puterea-ascunsă-n barbă,
Care joacă-ntr-un picior
Pe comori aprinse-n iarbă.
Strânge ierburi şi ciuperci
Şi le fierbe-n apă moartă —

Pentru farmece şi vrăji —
într-o oală fără toartă.
Buzduganul lui faimos
E un fir de păpădie,
Scuturat de Făt-Frumos
într-o cruntă bătălie.
Iar în loc de armăsar
Are-un melc cât un balaur,
îndopat zilnic cu jar,
Potcovit c-un pud de aur.
Melcu-1 poartă-n sus şi-n jos,
Prin ponoare fără soare —
Nici călare, nici pe jos,
Nici pe drum, nici pe cărare.
Căci de-1 prinde-umblând pe grui
Făt-Frumos, fără de veste —
Face sfori din barba lui
Şi-1 alungă din poveste.
Oua de arici

Ştiaţi că există nişte arici năzdrăvani
care se ouă-n castani?
Căci iată, oricât ar zice piticii
că nu se ouă aricii,

ce sunt aceste castane verzi cu ţepi mici
dacă nu nişte ouă de-arici?
Se zice că din ouăle cu adevărat fermecate
ies pui de arici, pe neobservate,
care fac un salt fenomenal
din regnul vegetal
în cel animal
şi care-apoi trăiesc după alte
principii şi legi,
fără a se mai întoarce vreodată
pe crengi.
Iar din celelalte castane
piticii îşi fac buzdugane,
pe care, toamna, pe neprins de veste,
le-aruncă direct din Poveste,
închipuindu-şi un ultim asalt...
Le vedeţi cum cad, zdrobite, pe-asfalt?

Omida cu grad de fluture

O omidă tânără, dar cu personalitatea formată,
mare filozoafâ şi învăţată,
citea pomii de prin livezi
ca pe nişte biblioteci fragile şi verzi.
Sârguincioasă, elevată şi frunzofilă,
buchisea tomuri întregi, capitol cu capitol,
filă cu filă,

ba chiar aş zice că, absorbită
de marea aventură a minţii,
mânca tocmai cartea, o rodea cu dinţii.
Iar când s-a simţit o omidă foarte învăţată,
n-a mai suportat starea ei
de fiinţă neterminată
şi câteva zile a mâncat doar expresii înaripate
ca să-i crească aripi pe spate.
Astfel omida s-a pomenit dintr-odată
trecută în altă stare, evoluată:
un fluture erudit cu mustăţi şi baston
şi cu porecla de papion,
filozof cu prestanţă şi cu renume
care poate fi primit
la cea mai înaltă Academie din lume
(la cea a insectelor, cu catedra pe-un buture),
aşa cum se cuvinte unei omizi
cu doctoratul în... fluture.

Lumea ca o poveste

Nu-i aşa că acest curcubeu
Poate fi chiar coada unui zmeu
Ce uneori ni se-arată
Din lumea lui A f ost odată?

Nu-i aşa că în nopţile luminoase
Ţiglele ce se-nfoaie pe case

Sunt, poate, solzii de aur
Ai unui nevăzut balaur?
Nu-i aşa că acest falnic cocoş
Are, în loc de creastă, coroana împăratului Roş,
Vrând să ne spună că el este
Chiar cocoşul lui Creangă, fugit din poveste?
Nu-i aşa că luntrele de la mal sunt nişte semne
Că pe-aici au trecut Lăţi-Lungilă ori Strâmbă-Lemne
Şi şi-au pierdut pe ape
Cipicii, din picioarele strâmbe şi şchioape?
Nu-i aşa că acest gânsac bătrân şi plin de orgoliu
E poate unul din cei de pe Capitoliu
(Sau, poate, e numai fantoma?)
De pe vremea când gâştele au salvat Roma?
Nu-i aşa că peste tot, chiar şi printre lucrurile-acestea,
Ne însoţeşte tot timpul Povestea,
In care noi stăm cocoţaţi ca-ntr-o şa —
Nu-i aşa? Nu-i aşa?

O Egreta poeta

Spre primăvară, în Delta Dunării,
Cea vestită în arta scrierii şi a spunerii,
Apăru o Egretă
Cu aere de poetă.

Fiindcă prefera să mănânce stridie,
Stârni de îndată invidie.
„Deşi are pene — nu are pană,
Zicea Lebăda, olimpiană,
Ce mai — nu are talent!
Păcat că-i născută în Orient".
„Ce-i de baltă — tot broaşte mănâncă",
O bârfea Cioara nătângă.
„Vedeţi ce se-nfoaie? O-ho,
Nu cumva se crede e-Greta Garbo?",
Striga ca să-1 audă toţi
Nagâţul, crezându-se mai cu moţ.
„în textele ei prea des se repetă
Cuvintele rac şi creveta",
Clămpănea Cocostârcul,
Tulburând şi mai mult smârcul.
„Cum poate fi poetă
O banală Egretă
Migratoare, ce doar cutreieră?
Să fi fost, cel puţin, o e-Greier-ă!",
Târâia şi Greierul
După ce terminase cu treierul.
— Şi? Şi ce făcu Egreta?
— A migrat înapoi înspre insula Creta,
Iar noi (fiindcă-a venit toamna), acum stăm
Şi r-Egretă-m, r-Egretă-m...

Lacrimi de crocodil

Cunosc un copil
care a înghiţit un pui de crocodil.
Altfel cum se explică
faptul că, la o adică,
când nu şi-a făcut tema la algebră
sau când se preface că are febră,
când smiorcăie că nu vrea ceai, ci cafea,
când vrea ceva cu tot dinadinsul
sau când nu vrea —
în ochii lui apar lacrimi crocodiliceşti,
aproape sincere, aproape fireşti...
O dată cu copilul
creşte şi crocodilul,
şi teamă mi-i că-ntr-o zi
îl poate (chiar din burta sa) înghiţi.
în calitatea mea de autor
mă simt, pur şi simplu, dator
să-i rog pe copiii sinceri, cuminţi şi gentili,
care n-au în burta lor crocodili,
să încercăm în vreun fel
să scoatem crocodilul din el.
— Şi ce să facem cu biata reptilă,
urâtă şi inutilă?
S-o aruncăm în Nil,
acolo unde-i stă bine unui crocodil,

sau, dacă nu-i lipsit cu totul de logică,
s-o predăm la Grădina Zoologică.

Lecţia de geometrie

s o
Sus, pe sub nori,
a zburat un unghi... de cocori.
Oho, ce să fie?
Animalele tocmai erau
la lecţia de geometrie.
— Să luăm de îndată măsuri,
să nu se zburătăcească şi alte figuri!
Elefantul obez
s-a aşezat pe trapez,
berbecul cel berc
bate cuie în cerc,
două lebede grele
ţin strâns de liniile paralele,
ciocănitoarea
are grijă să nu fugă bisectoarea,
şoricelul plin de sârguinţă
trage cu coada de circumferinţă,
hipopotamul
ţine paralelogramul,
hulubul —
cubul,

omida —
piramida...

Măgarul îşi ţine cu putere
unghiul său de vedere
şi zice: Iubiţi colegi şi profesori,
să nu ne facem probleme din cauza unor cocori,
căci, ştie oricine,
nu-i rău fără bine:
la primăvară, dacă cocorii se ouă,
în loc de-un unghi, se vor întoarce două...
Un graur = 1 gr. aur
— Cât aur
E într-un Graur?
Animalele n-au pomenit vreodată
O problemă mai complicată.
„Un grăunte",
Răspunde Cocoşul-de-munte.
„Nu mai puţin de-un kilogram",
Zice (pe negândite) un Hipopotam.
„Cam cât un fir de mac",
Sare Răţoiul Mac-Mac.
„O cantitate »",
Se pronunţă un Ren.

„Depinde cât a stat în Alaska",
îşi dă cu părerea şi Broasca.
„U-hu! e o problemă prea complicată",
Face Bufniţa îmbufnată.
Dar în cel din urmă moment
Se dumeri Cioara (mare talent!),
Strigând din gutui:
— Am aflat!
Scrie chiar în numele lui:
Un Graur
Conţine un gram de aur!"
Iar noi, ca să fie răspunsul
Mai puţin enigmatic,
L-am transcris în limbaj poetico-matematic:
l Graur = l gr. aur.
Conflict de război
De la un timp, mica noastră bătătură
E-un fel de America în miniatură.
Curcanii, înhăitaţi cu cocoşii,
O fac pe „pieile roşii".
„Feţele palide" sunt căţeii şi motanii,
Care o fac şi ei pe americanii

Şi care, pentru că n-au nici ciucuri, nici pene,
Au fost declaraţi duşmani ai triburilor indigene.
Şi, fiindcă poartă blugi şi pălării de cowboi,
Dau naştere unui permanent conflict de război.
Priviţi — curcanii poartă în cioc
Numai arme de foc.
Motanii ţin ascunse în teci
Mai ales arme reci.
Căţeii scot boturi ameninţătoare din cuşti

Ca pe nişte ţevi (găurite) de puşti.
Cocoşii nu pot s-adoarmă
Până nu trag cocoaşele la armă.
Curcanii strigă: cu noi nu-i de glu-glu-glumă,
Vă mâncăm ca pe-o legumă!
Motanii ameninţă: nu scăpaţi cu una, cu două,
De-o fi chiar să vă băgaţi înapoi în ouă!
Şi astfel, zilnic e zarvă şi ciondăneală,
încât mă simt obligat să anunţ opinia mondială
Că, dacă se mai continuă în acelaşi stil,
Conflictul poate lua proporţia unui război civil.

Broaştele din uşi
Pe un fund de lac secat
Broscărimea ţine sfat:
— Ce ne facem, oac- oac- oac,
Nu mai este apă-n lac!
— Vai de mine, ne vom pierde,
Zice-o broască, cea mai verde.
— Ce primejdie ne paşte!
—Vom putea rămâne broaşte?
Un broscoi ce se sufocă
Zice: — O-că-că, o-că-că
Tare proaste mai sunteţi,
Parcă-aţi fi mâncat bureţi.
Nu vorbiţi cu toate-n cor,
Ascultaţi-1 pe-autor,
Care zice că-i util
Să ne-alegem alt profil,
Căci e cazul ca să ştim
Că avem un omoniml
Deci, fără-a părea suspecte,
Să trecem pe post de-obiecte
La cei care sunt dispuşi
Să le fim... broaşte la uşi.
Priceput-aţi?
— O-ka-ka-y!
— Căutaţi-vă, dar, chei,
Pentru că o broască nu e
Bună, dacă nu se-ncuie.

Prin urmare, dragi copii,
S-ar putea ca într-o zi
Să apară lăcătuşi
Să vă pună broaşte-n... uşi!
Gradina Botanică
în Grădina Botanică
s-a stârnit mare panică:
o seamă de plante şi flori
s-au plictisit să poarte aceleaşi nume şi aceleaşi culori
şi au găsit că ar fi cu cale
să se preschimbe puţin în animale.
Gura-leului, chiar în mijlocul grădinii,
a deschis aseară gura şi şi-a arătat caninii.

Creasta-cocoşului, cum vine frigul,
începe-a cânta cu-cu-ri-gu!
Azi-dimineaţă, căpăţânile de curechi
aveau, nu ştiu de ce, urechi.
Coada-soricelului, în culmea prostiei,
a declarat că vrea să aparţină zoologiei,
deoarece
ea e o părticică din şoarece.
(îngrijorat de purtările ei,
poetul Gheorghe Tomozei,
ca să-i mai potolească pornirea zănatică,
a scris o Carte de motanică).
.2.41
2-42-
ARCADIE SUCEVEANU
O păstaie de rostopasca
s-a exprimat că ar avea rost să pască.
Cum vine primăvara, cartoful devine îndrăzneţ
şi îşi creşte, în beci, colţi de mistreţ.
Maparea,
cum presimte că va fi pusă-n borcane,
îşi schimbă două consoane
şi o face pe pasărea.
Până şi laurul
(fiind ba dafin, ba laur)
o face pe balaurul,
înfoindu-şi solzii de aur
de pe spate
şi ameninţând cu frunzele-i dinţate.
O kurdă surdă
se crede leu ce face urdă.
led-era, nici nu-mi vine să cred,
şi-a arătat printre frunze botul de ied.
Uliacul, fiind de când e el schimbător,
când vrea e plantă,
când vrea e şoarece zburător.
Dar să ne oprim aici,
căci lucrurile devin alarmante,
şi să lăsăm plantele să rămână plante,
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
să nu mai încurajăm pornirea lor uşuratică
şi lipsită de logică,
căci asta ar însemna să schimbăm Grădina Botanică
în Grădină Zoologică.
Şi astfel, tot împerechind la cuvinte şi rime,
am putea fi autorul unei crime.
Şi n-am vrea, din cauza unei poezii, să intrăm în scandal
cu dulcele şi stimatul regn vegetal.
Aritmetica poetica
Lebăda şi lebădoiul
Au furat, de la cifre, doiul,
Crezând poate că-i o rimă oarecare
Nimerită la şcoală din întâmplare.
Dar cum 2-ul are codiţa răsucită,
N-au putut să-1 înghită,
Şi frumosul lor gât, pe nesimţite,

A luat forma cifrei nefericite.
Astfel încât,
Dacă te uiţi la lebede dinspre gât,
l lebădă + l lebădă, puse-n rând,
Vor face 4 lebede orişicând.
Iar l lebădă — l lebădă?
Cum vrei:

Pot face O lebede, 2 lebede sau chiar 3.
Judecând astfel lucrurile, în mod hotărât:
l + l ori l — l pot face orice şi oricât.
încât s-ar putea ca gândirea noastră poetică
Să dea într-o zi peste cap întreaga aritmetică.

Turnul Eiffel cu urechi

Dacă rogi două girafe
Să stea faţă-n faţă niţel,
Obţii dintr-odată Turnul Eiffel —
Un Turn cu blană şi cu urechi,
Săltând pe opt copite-n perechi,
Care, ori de câte ori îi oferi,
întinde botul (boturile) după frunze de palmieri.
Dacă-aş avea un asemenea Turn Eiffel, precis
Că-aş renunţa să mai plec la Paris,
Căci 1-aş putea admira de-aici
în orice dimineaţă —
Rămâne doar să conving două girafe
Să stea puţin faţă-n faţă...

ESEURI

Emisferele de Maedebure

J o o

Se ştie că poezia, ca de altfel orice creaţie, nu poate exista decât ca o perpetua înfrângere de sine, ca o firească, în dialectica ei, depăşire a tiparelor existente. Orice apariţie nouă înseamnă, în acelaşi timp, o replica obiectivă, constructivă (nu neapărat una demolatoare) dată generaţiilor precedente, formulelor definite. Aceasta nicidecum nu înseamnă că valorile consacrate, intrate deja în conştiinţa literară, sunt, în mod automat şi implicit, înlocuite de altele noi, condamnate a ajunge nişte limbi moarte lipsite de funcţionalitate prezentă. Legea dialectică a creaţiei permite să coexiste în chip armonios modele şi stiluri diferite, care — fiecare în parte şi toate la un loc — nu sunt altceva decât acele mirifice tuburi ce alcătuiesc orga de cristal a poeziei. In literatură — şi acest lucru a devenit un postulat — nimeni nimănui nu ia locul, dacă acesta e garantat de opera. In acest sens, aş compara poezia cu un fel de bancă elveţiană, în care fiecare autor îşi păstrează, sub cifru secret, identic cu doar codul său existenţial, partea sa de poezie, lingourile de aur sau numai tinichelele ce-i aparţin şi de care nu-1 va putea deposeda nimeni niciodată. Or, „nu exista poeţi, ci numai

poezie!"— susţinea într-un interviu Nichita Stănescu.
Sensul incontestabil al fiecărei creaţii este inovaţia, spargerea şabloanelor. Anchilozarea şi osificarea este egală în artă cu autoanihilarea. în această ordine de idei, adevăraţii continuatori ai lui Eminescu sau ai lui Arghezi nu sunt acei

care, cu râvnă de epigoni, au scris în viziunea şi expresia lor, ci tocmai aceia care au fost în stare să găsească replica salvatoare, eliberându-se de sub tirania marilor modele şi găsind noi filoane lirice.
Treptat orice formulă nouă, oricât de neobişnuită ar fi ea, se asimilează, capătă o patină tradiţionalistă. Insolitul devine lucru obişnuit, pletele lungi sau capul ras al avangardei de ieri devine un fapt aproape banal, ce nu mai şochează pe nimeni, un fel de blazon în galeria cotidianului literar. Replicii de ieri se dau azi alte replici, pentru ca mâine acestora să li se dea, succesiv şi dialectic, altele. O mitologie lirica devenită, între timp, clasica este răsturnată de alta, ce îşi revendică dreptul şi spaţiul de afirmare. In cartea sa Structura liricii moderne, Hugo Friedrich observă: „S-a putut constata de fiecare dată că anormalul unei epoci a devenit norma celei următoare, că a putut fi, prin urmare, asimilat".
Astfel se face că disputa dintre tradiţie şi inovaţie, dintre valorile constituite şi modernitatea curentă este veşnică şi ea va dura exact atâta timp cât se va scrie literatură.
Important este, însă, ca replica să vină în chip natural, aproape impersonal, să nu aibă tendinţe iconoclaste, exclusiviste, sfidătoare, etalându-şi orgoliul de a inventa, pe loc gol, aici şi acum, poezia. E bine ca poeţii din generaţiile mai tinere să aibă mereu conştiinţa că o formă poetică nouă este un act de sinteză a formelor existente, că modelele poetice există numai unul în funcţie de celălalt, condiţionându-se reciproc. Ca cele două emisfere de Magdeburg pe care, fiind umplute cu vid şi influenţate de anumite presiuni atmosferice, n-au fost în stare să le separe decât patru perechi de cai trăgând de ele în sensuri opuse. Numai cele două emisfere, vidate de orice invidie şi ură — tradiţionalismul

şi modernismul — sunt în stare să asigure sfericitatea morală şi spirituală a unei literaturi.
Intoleranţa faţă de o poezie de altă factură este determinată sau de un deficit de cultură, sau de un soi de opacitate voită, într-o literatură ca a noastră, care decenii la rând a fost atacată de morbul sociologismului vulgar, ar trebui astăzi să admitem cu mai multă înţelegere şi generozitate spiritul înnoitor, experimentările, tatonările tinerilor care încearcă să ne prezinte alte faţete ale poeziei contemporane. Poezia mesianică de la noi a exprimat în ultimii ani un imperativ categoric ce ţine de fondul nostru etic, social. Poezia mai tânără vine să exprime un imperativ categoric c& ţine de estetică.
Nu se mai poate să coborâm poezia la nivelul mediu sau submediu de înţelegere. Aşa cum pentru înţelegerea teoriei relativităţii a lui Einstein e nevoie de o pregătire prealabilă elementară, tot astfel satisfacţia estetică, starea de gratie

necesită efort, elevaţie spirituală. Discursul poetic reformu-
lat al poeţilor noştri tineri sau mai puţin tineri (în artă nu
contează atât vârsta biologică, cât cea spirituală), înclinarea
lor spre magia limbajului, deschiderea mai fermă spre alte
orizonturi şi culturi sunt în măsură să regenereze poezia din
acest spaţiu, să toarne în ea pksmă vie, revigoratoare.

Există însă şi cealaltă faţă a problemei. A fi modern în
poezie nu înseamnă a nega şi a detesta la modul teribilist şi
fără discernământ orice formulă tradiţionalistă, valorile certe
ce formează potenţialul literar actual, propunând în schimb
avalanşe de cuvinte conţinând infrasensuri indescifrabile,
mimări de stări şi sentimente. Aşa cum nu orice vers sau
strofă rimată şi ritmată conform tuturor rigurozităţilor pro-
zodice este poezie, act estetic, la fel nu orice înşiruire în
formă de vers alb sfidând ritmul şi rima este în mod im-

plicit poezie modernă. A identifica gesticulaţia nonşalantă,
teribilismul afişat, lipsa de coerenţă, abolirea oricăror norme
prozodice cu noţiunea de poezie modernistă este o eroare.
Adevărata modernitate poetică nu este cea căutată cu orice
preţ, ci una firească, structurală, ce ţine de viziunea, tempera-
mentul şi sensibilitatea funciară a creatorului. Este foarte
important să nu se cadă dintr-o extremă în alta, dintr-o preju-
decată în alta. Un poet este modern întâi de toate prin forţa
limbajului, prin jocul lucid, prin prospeţimea mataforei.
Poezia de cuvinte, unisexuată, juxtapusă e moartă încă înainte
de a se naşte.

Forţa morală a unei literaturi rezidă în corelaţia dintre
tradiţie şi inovaţie. Numai interacţiunea dintre aceste câm-
puri de tensiune, iradierile şi impulsurile dintre ele pot da
naştere acelui magnetism dinamic care asigură forţa sferică
a oricărui lucru sau fenomen sănătos şi invulnerabil, în ca-
zul dat a literaturii noastre contemporane, întocmai ca la
emisferele de Magdeburg.

Acelaşi Don Quijote

O dată cu descoperirea Americii lumea a căpătat o altă
configuraţie, s-a pomenit în alt context economic, dar şi
spiritual. Această descoperire a revoluţionat universul omu-
lui; gândirea lui s-a extins, experienţa a atins noi limite.
După ce omul a pus piciorul pe lună, lumea a devenit
alta. A apărut o nouă marjă, un nou reper, a luat naştere un
nou context.

La fel e şi cu escaladarea Everestului, şi cu descoperirea
atomului, şi cu descoperirea teoriei relativităţii etc. Odată

cucerită o înălţime, ea impune o altă perspectivă, un alt con-
text.

In poezie se întâmplă al fel. O dată cu apariţia pe harta
ei geografică a unor noi insule sau continente, relieful lite-
rar capătă noi dimensiuni, se impun alte criterii de evaluare,
o altă scară de valori. Poeţii sunt nevoiţi să-şi extindă
căutările. Noile descoperiri impun alte descoperiri. Recuzi-
ta se cere reînnoită. Nu se mai poate scrie la fel ca două-trei
decenii în urmă. Intre timp conceptele au evoluat. Sensibili-
tatea e alta. Viziunea e alta. Contextul e altul.

Orice poet, oricât de abstract şi ne-aterizat ar fi el, este
marcat de prezentul vieţii lui, de timpul şi spaţiul ce-i
formează arcul de existenţă, adică de context. El nu trebuie
să facă efort pentru a fi actual sau naţional, după cum iarba
nu face efort pentru a fi verde. Acest lucru se conţine în
fibra scrisului său în mod obiectiv, congenital.

în poezia lui Nichita Stănescu, spre exemplu, poet care
face parte din categoria atemporalilor şi aspaţialilor, oare nu
se fac simţite dramele şi angoasele acestui sfârşit de veac,
relieful spiritual al unui spaţiu anume, freamătul istoriei
neamului românesc?

Sunt contemporan cu timpul vieţii mele, cu propria mea
naştere, cu propria mea moarte, cu propria mea memorie. Dacă
mi-ar fi fost dat să trăiesc în secolul al XVH-lea sau în secolul
al XXH-lea, dacă aş fi fost hindus ori saxon şi nu român din
emisfera nordică a Bucovinei, cea înstrăinată de Ţară, dacă
suferinţa mea ancestrală nu-şi avea izvoarele în lacrima latină a
lui Ovidiu şi în plânsul metafizic al Mioriţei, cu siguranţă că aş
fi simţit şi aş fi scris altfel, în contextul altor realităţi, determi-
nat de o altă sensibilitate, de o altă conştiinţă.

Evenimentele istorice, descoperirile ştiinţifice, schimbările

sociale dau naştere mereu unui nou tip de spiritualitate, unei
noi sensibilităţi. De la o epocă la alta, e nevoie de un demers
liric nou. Poezia este prin definiţie domeniul noului. Poetul
tânăr de la 1998 nu mai poate scrie ca Blaga, Arghezi, Barbu
sau Labiş. Şi nici măcar ca Sorescu, Stănescu, Naum, Păunescu,
Vieru, Vatamanu, Alexandru, cu care împart acelaşi fragment
de timp. De ce? Pentu că, între timp, sensibilitatea a devenit
alta. Viziunea e alta. Contextul,'s-a schimbat. Lumea modernă
intră (a intrat?) în postmodernitate.

Dorinţa oricărui poet este să atragă spre sine realitatea
concretă, dar şi „infra-realitatea ascunsă" (Ştefan Aug. Doi-
naş), ca un paratrăsnet la capătul căruia se află câmpul alb
al colii de hârtie. Reuşeşte de regulă acela care ştie să treacă
această acţiune fleica prin zonele metafizice, ridicând mate-
ria verbală în spaţiul transcendental al logosfeni. Şi, mai cu
seamă, acela care are norocul să i se bage pefa^a înger ui...

Poezia se află pretutindeni şi are multiple faţete şi con-
figuraţii. Ea se regrupează şi se realcătuieşte mereu din pro-
pria-i substanţă, ca norii pe cer, ca apa în curgere. Cine s-ar
încumeta s-o prindă într-un singur tipar, într-o formulă de-
finitiva? Cum să captezi într-un tipar material un suflu ima-
terial, abstracul, inefabilul? Cine ar încerca să facă acest lucru
s-ar pomeni în situaţia aceluia care se căzneşte să prindă
mirajul sau să reconstituie „arhitectura valurilor".

Poezia aparţine tuturor timpurilor. Providenţa a făcut să
ne naştem şi să trăim în acest timp sublim şi dramatic deo-
potrivă, în ultimul şi cel mai cumplit Babilon din câte a
cunoscut vreodată omenirea. Omul a obosit, se arată plic-
tisit de propria sa existenţă. Ritmurile sălbatice ale lumii
moderne îl zdruncină, îl strivesc. Natura e în declin, sufle-
tul se simte tot mai umilit, tot mai neajutorat, pe zare se

aude parcă umbra lui Noe, venind...

Prins în aceste angrenaje terifiante, ce face poetul acestui trist şi îngândurat sfârşit de mileniu? Chiar dacă imaginea lui clasică s-a schimbat, chiar dacă limbajul lui e altul — intertextualizat şi foarte democratizat—, chiar dacă preferă să intre în literatură pe o locomotivă postmodernistă, condiţia lui a rămas aceeaşi ca şi pe timpul lui Homer sau Horaţiu. Poetul de azi, ca şi cel de ieri, ca şi cel de mâine, este şi rămâne prototipul lui Don Quijote, senatorul morilor de vânt, dispus să ia oricând de la capăt, cu aceeaşi credinţă şi îndărătnicie, spectacolul şi drama Iluziei. Poezia rămâne a fi acel metal rar, bine ales şi îndelung şlefuit, bun conductor de realitate (de realitate interioară), prin care se transmite „energia visului", forţa ideii, misterul existenţial. Din această inefabilă energie se va naşte, odată şi odată, miracolul pe care Rimbaud 1-a tradus prin aceste cuvinte: „într-o zi oamenii vor arăta ceea ce Poetul a văzut".

Rămânem în aceeaşi binecuvântată aşteptare.

s,

George Meniuc sau întoarcerea în Ithaca

Acum când scriu aceste rânduri, în anno domini 1992, mă încearcă tot mai mult regretul că n-am reuşit să realizez ideea de a ţine un jurnal în care să transcriu în mod cronologic crâmpeie din numeroasele discuţii intime şi prelungi(te)le convorbiri telefonice pe care le-am avut cu maestrul George Meniuc pe parcursul ultimilor săi 4-5 ani de viaţă. Astăzi, la o distanţă de aproape şase ani de la dispariţia sa fizică, imaginile şi amintirile îmi apar uşor estompate, pelicula memoriei „aruncă" pete (albe? negre?), culorile au

pierdut evident din fascinaţia nuanţelor, împărtăşesc pe deplin regretul poetului Andrei Lupan, dispărut şi el de curând, care afirma: „Tot mai mult îmi dau seama că pe George Meniuc 1-am pierdut de două ori. Una a fost moartea poetului... A doua pierdere e aceea pe o viaţă întreagă: n-a avut parte de un martor înţelegător şi atent, care să-i înscrie prezenţa de fiece zi. O comoară de unică plasticitate artistică poate dispărea cu această lipsă".

Perioada în care mi-a fost dat să-1 cunosc şi să fiu una din putinele persoane cărora li s-a îngăduit intrarea în spaţiul intim şi familial a fost poate cea mai dramatică şi spectaculoasă perioadă a vieţii sale de artist al cuvântului. In aceşti ani George Meniuc a trecut prin mai multe eclipse sufleteşti şi suferinţe morale generate de obsesia bolii şi a singurătăţii ce-i măcinau fiinţa, era de mai mult timp retras din viaţa publică şi trăia izolat, ca un eremit, „în pustiul colii albe", în „interiorul cosmic" de-o austeritate schimnică a casei sale de pe strada Ufimskaia (actuala stradă ce-i poartă numele), lăsându-se traversat de spleenuri baudelairiene şi succesive crize de conştiinţă. Pe plan literar reuşise de mult să se cureţe definitiv de zgura conjuncturistă ce-i afectase pe ici-colo scrisul în epoca de tristă amintire, revenise la vechile unelte, trăind revelaţia (şi drama) redescoperirii propriului eu, a reasimilării şi reasumării formulei poetice de la începuturi. Lucra cu febrilitate şi speranţă la cartea de sinteză Preludiul bucuriei şi, concomitent, începuse să scrie o

piesă, traducea din bâlinele ruseşti şi retraducea, cu o nouă
forţă lingvistică, poemul Cântec de oastea lui Igor. Era perioa-
da ultimului Meniuc, a poetului care reuşise la senectute să
se reidentifice cu sine însuşi, să-şi reformeze viziunea şi
opţiunea estetică. Maestrul trăia într-o continuă stare poe-

tică, era predispus oricând să vorbească ore în şir despre
literatură, despre nuanţele sau semnificaţia vreunui cuvânt,
iar din maşina lui de scris ieşeau poemele Caleaşca soarelui,
Raigardas, Columb, Mărul roşu, Oglindi fermecate, Cerescul
vultur, balada piramidelor, de-o frapantă prospeţime artis-
tică, tipărite îngrijit pe hârtie velină, cu litere suple şi
zburătoare, în corpul cărora, din cauza panglicii jumătate
negre, jumătate roşii, se vedeau un fel de firişoare roşii, ca
de sânge... Ochelarii masivi, pe care-i purta atât pe stradă,
cât şi la masa de scris, erau meniţi parcă a-i clasici^a chipul
de intelectual de stirpe veche rupt din ramura literaturii
române dintre cele două războaie; lentilele lor păstrau intacte
imaginile vii ale lui George Călinescu, Nicolae lorga, Tu-
dor Vianu, Nicolae Cartojan... Atunci când şi-i scotea, în
momentele de conversaţie sau de destindere la birou, semăna
cu un Buddha cufundat în contemplaţie şi asceză.
Cum se explică ataşamentul lui George Meniuc faţă de
omul şi poetul tânăr, cu mult mai tânăr decât el, care eram
acum zece ani? înclin să cred că explicaţia se conţine în
nevoia tot mai acută de a-şi menţine spiritul în lucru, de a
comunica în permanenţă cu exponenţii generaţiilor mai ti-
nere spre a se simţi integrat în elementul nou, modern al
poeziei, în afară de aceasta, poetul avea nostalgia anilor săi
universitari, a mediului literar în care se formase ca scriitor.
Poate că şi chipul meu de atunci, al tânărului pur şi roman-
tic proaspăt venit din Bucovina, făcea să-i reînvie în memorie
imaginea sa din tinereţe. „Lui Arcadie Suceveanu — când
te văd, îmi amintesc de tinereţe, zăresc în depărtări munţii
prin care am trecut şi eu, învăluit de lumina bucuriei. Te
îmbrăţişează George Meniuc", scrie el la 9 iunie 1983 în
dedicaţia-autograf lăsată pe unul din exemplarele cărţii

proaspăt apărute, Toamna lui Or/eu. Oricum, cert este fap-
tul că, imediat după ce mi-a recenzat, la comanda editurii,
manuscrisul de versuri Ţărmul de echilibru, a început să mă
caute la telefon şi să mă invite şi acasă, apreciind, după cum
se vede, înainte de toate, calitatea mea de ascultător remar-
cabil... îi plăcea să vorbească mult, fără a fi întrerupt, de
parcă simţea că timpul începe „să nu mai aibă răbdare",
vrând să reuşească să spună tot ce avea de spus. Mai tot-
deauna confesiunile sale luau forma unor adevărate solilocvii
literare, pigmentate timid de ^2-urile şi «^-urile mele com-
plementare. Eh, de ce oare, „Doamne al poeţilor săraci", nu
te-ai îndurat atunci să-mi pui în mână un dictafon?... „Nemai-
pomenitele monologuri", după cum susţine un alt discipol
al său, Spiridon Vangheli, „i-ar fi întregit opera cu un volum
de preţ, care putea sta alături de scrisorile lui Seneca".
Unul din subiectele sale predilecte era, desigur, literatu-
ra, mediul nostru scriitoricesc, arta în general. Poetul era

secondat în permanenţă de spiritul lucid al eseistului de marcă din el. Spectrul monologurilor-dialogurilor era divers şi cuprindea referiri şi disocieri cu privire la inspiraţie, la noţiunea de livresc în artă, la conceptul poetic modern, la avangardismul românesc interbelic... Citea zilnic, citea mult mai mult decât scria, era o adevărată maşină de citit. Cerceta cu aviditate limbajul basmelor, baladelor, colindelor, extrăgea din vechile hrisoave cuvinte arhaice, expresii dialectale rare, îşi făcea note şi fişe, fiind posesorul unui adevărat „atlas lingvistic", al unui „depozit de metafore" şi de relicve poetice. II ruga mereu, cu o sete nestinsă, pe bunul şi nedespărţitul său prieten Nic. Nic. Romanenco să-i expedieze de la Moscova cele mai valoroase cărţi româneşti de filozofie, estetică, folcloristică şi, desigur, de poezie şi proză.

„Stau tot aşa ca la mănăstire, îi scria aceluiaşi Nic. Nic., înconjurat de cărţi nenumărate, adâncit în lectură şi cu gândul la moarte. De fapt, n-am nici un scop în cercetările mele, analizez şi reflectez de cum decurge procesul creaţiei la alţi scriitori... Dacă vei putea o dată pe lună să-mi trimiţi câteva cărţi, să ştii că mă salvezi din starea asta de depresiune în care mă prăbuşesc...". Meditaţia şi lecturile erau modul lui de existenţă. Reflecta îndeosebi asupra limbajului poetic, racordând orice creaţie la marile modele ale poeziei româneşti: Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Pillat, Fundoianu, Voronca... Din Arghezi îi plăcea să recite ades poezia Morgenstimmung, pe care o ştia pe dinafară. La Bacovia îl fascina cromatica emblematică ce creează acea atmosferă inedită „pe care n-ai s-o găseşti la nimeni". Blaga era marele său idol, de la care i se revendică poezia de început: de la el preluase sintagma „interior cosmic" spre a-şi intitula volumul de debut. La Ştefan Aug. Doinaş aprecia cu deosebire poezia din tinereţe, în special ciclul baladelor. Pe Nichita Stănescu 1-a descoperit târziu de tot şi nu 1-a putut accepta de la prima lectură; abia după repetate eforturi de revenire la cele două volume Ordinea cuvintelor a reuşit să-1 „guste" şi, mai apoi, să rămână de-a dreptul fascinat de frumuseţea şi profunzimea poeziei autorului Necuvintelor. Descoperindu-1 cam în aceeaşi perioadă şi pe Adrian Păunescu, mi-a spus odată la telefon: „Vezi, se poate scrie aşa, dar şi-aşa. Sunt două modele, total diferite". In ultimele sale poezii transpare pe ici-colo modelul celui dintâi...

Adeseori evoca momente din relaţiile sale cu foştii colegi de facultate sau prieteni de la revista „Cadran", azi personalităţi de seamă ale literaturii şi culturii româneşti: George Uscătescu, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru,

Mihnea Gheorghiu, Ovidiu Bârlea, Dumitru Corbea, Miron Constantinescu, Laurenţiu Fulga... In acele clipe timbrul vocii îi era îndulcit de-o abia sesizabilă nostalgie, iar în apele fumurii ale ochelarilor desluşeam parcă fantoma unui Ulise singuratic, înşelat de chemarea unor sirene perfide, rătăcind pe drumul de întoarcere spre-o Ithacă imaginară, departe de prietenii săi ahei... Despre George Uscătescu zicea că avea „caracter de oltean": nu întâmplător, râdea

puţin maliţios maestrul, „a ajuns în Spania şi este azi lingvist de renume european". De amintirea lui Geo Dumitrescu şi Constant Tonegaru e legat titlul nuvelei sale de proporţii Disc. „De ce anume Disc", l-am întrebat eu odată. „Păi, iată cum s-a întâmplat, mi-a răspuns surprins de curiozitatea mea oarecum suspectă, scrisesem lucrarea şi îi căutam un titlu original, care nu-mi venea nici în ruptul capului. Mi-am amintit atunci cum odată, la Bucureşti, Constant Tonegaru, ne citise câtorva prieteni o proză, căreia nu-i găsea nicidecum un titlu potrivit. Atunci Geo, care era de faţă, i-a sugerat în stilul său „suprarealist": numeşte-o şi tu într-un fel, n-are importanţă cum, cu un singur cuvânt, să zicem... Disc... Pe Ovidiu Bârlea îl evoca mereu cu multă duioşie, locuiseră împreună un an de zile în aceeaşi cameră din căminul studenţesc de pe strada Gogu Cantacuzino. Odată bifurcându-li-se destinele, n-au mai ştiut nimic unul de altul mai bine de treizeci de ani. Abia în 1972, gratie neobositului Nic. Nic., între cei doi prieteni începe o corespondenţă care a durat până în ultimele clipe ale vieţii poetului. De Mihnea Gheorghiu îşi amintea ca de un coleg şi amic generos şi devotat. Au corespondat destul de regulat, trimiţându-şi reciproc volumele de poezie şi proză, în timp ce lucra asupra ultimei sale antologii de poezie, George

Meniuc i s-a adresat cu rugămintea să-i caute în arhivele bucureştene poeziile lăsate lui Al. Rosetti la redacţia „Revistei Fundaţiilor". „Dacă voi avea noroc măcar acum, scrie poetul, aceste poezii din 1940 ar completa cât se poate de fericit culegerea Preludiul Bucuriei". Din nefericire, investigaţiile întreprinse în arhive n-au dat nici un rezultat. Dintre scriitorii basarabeni, pe care-i cunoscuse până la 1940, se referea, în special, la Al. Robot şi Nicolai Costenco. Pe Robot îl cunoscuse în redacţia „Gazetei Basarabiei", unde tânărul Meniuc lucrase câtva timp ca ucenic. „Robot era un tip retras şi taciturn... ca ziarist, cunoştea bine oraşul şi mai ales periferia". Era aproape cunvins că moartea autorului Apocalipsului terestru fusese programată, fiind îmbarcat în mod intenţionat pe acel vapor predestinat a se mistui în apele Mării Negre... Pe Nicolai Costenco îl purta în memorie ca pe un poet „înalt şi subţire, totdeauna îmbrăcat elegant", nabab al graţiilor feminine... „Avea bani şi era generos, avea largheţe în gesturi..." N-a putut uita niciodată gestul de generozitate al acestuia, care în toamna lui 1937 îi dăduse bani de drum spre a putea pleca la Bucureşti, la Universitate.

O filă aparte în viaţa literară a lui George Meniuc o constituie cei trei ani (1957-1959) cât s-a aflat în postul de redactor-şef al revistei „Nistru". Alături de alţi scriitori de bună credinţă, el a pledat cu înverşunare pentru repunerea în drept şi reintegrarea în circuitul de valori a literaturii noastre clasice şi a folclorului. Anume în acei ani revista scriitorilor a publicat pentru prima dată, număr de număr, cu o consecvenţă acerbă, opera lui Eminescu, Creangă, Kogălniceanu, Russo, Donici, Hasdeu, studii despre literatura veche şi folclor. „Eram chemat mereu „sus", la c. c.,

şi apostrofat cu asprime pentru publicarea abuzivă a „cla-
sicilor români", în timp ce publicistica la zi avea un spaţiu
redus în revistă. Nu mă prea puneam în poară cu şefii, ar fi
fost absurd, lăsam impresia că da, am înţeles, dar mă întor-
ceam la redacţie şi îmi vedeam mai departe de treabă...".
De această perioadă ţine o întâmplare cu manuscrisul
povestirii lui Ion Druţă Frunte de dor. „Uite, mi-a spus odată,
nu i-am destăinuit nimănui acest lucru, tu eşti primul care
îl află". Şi mi-a povestit întâmplarea. II întâlneşte într-o zi
în piaţa centrală pe Ion Druţă, care îi păruse cam abătut.
Află că la revistă zace de mai mult timp manuscrisul unei
povestiri cu titlul Frunte de dor. Meniuc vine la redacţie şi
se interesează de manuscris. Dar acesta nu-i nicăieri, nici în
secţia de proză, nici în altă parte. II caută el, îl caută toată
lumea, dar manuscrisul nu-i şi pace, parcă îl înghiţise pă-
mântul. Noroc că Druţă a mai găsit pe undeva un alt exem-
plar. Citind povestirea, Meniuc s-a dus cu ea direct la
tipografie, a scos din număr alte lucrări şi a inserat-o în
locul lor. Astfel a văzut lumina tiparului Frunte de dor. Abia
mai târziu, manuscrisul a fost descoperit întâmplător în arhi-
va redacţiei, sub un morman de alte manuscrise nepubli-
cate, pus la „păstrare" de mâna „grijulie" a unuia din lucră-
torii revistei. „Uite aşa, frate, să ştii", a încheiat Meniuc.
George Meniuc avea o predilecţie deosebită pentru scri-
itorii tineri, le urmărea evoluţia, le recenza şi prefaţa manu-
scrisele, îi ocrotea şi le lua apărarea atunci când era cazul,
îmi amintesc cu câtă energie şi promptitudine s-a ridicat în
apărarea Leonidei Lari, atunci când poeta se afla într-o
situaţie materială precară şi nu prea era publicată. Sau câtă
revelaţie i-a produs descoperirea poeziei lui Nicolae Popa
şi a lui Teo Chiriac. Pe Popa 1-a invitat acasă, i-a oferit cărţi

pentru lectură, 1-a îndemnat să adune într-un volum tabletele
publicate săptămânal în „Tinerimea Moldovei" la rubrica
„De la zimbru la iepure". Pe Chiriac 1-a îndrăgit şi pentru
numele lui care i-1 amintea pe cel al prietenului său din
copilărie, Teo Calian, evocat cu duioşie în eseul Dialogul
mă urmăreşte, în privinţa lui Emilian Galaicu-Păun căuta
să-mi dovedească, ori de câte ori se ivea prilejul, că ar fi
mult mai firesc şi mai româneşte dacă ar semna Emil, Emi-
lian fiind „nume de lipovan". Pe Eugen Lungu 1-a apreciat
de îndată ce i-a citit primele cronici literare apărute în presă
şi dorea foarte mult ca anume el să-i scrie prefaţa la Prelu-
diul bucuriei (fapt care s-a şi întâmplat, dar, din nefericire,
postum). In ceea ce mă priveşte, nu voi uita intervenţiile
sale categorice şi decisive întru salvarea de la „ghilotină" a
cărţii pe care mi-o prefaţase Şarmul de echilibru.
La rândul lor, poeţii tineri din toate generaţiile de după
el 1-au considerat drept un simbol al poeziei moderne în
acest spaţiu, un poet care a cunoscut „Ithaca românească"
şi care a impus la noi o formulă poetică mult deosebită de
celelalte, un limbaj cult, intelectual, filozofic. Cred că nu
voi exagera afirmând că de-a lungul timpului conştiinţa sa
artistică şi demnitatea sa de scriitor le-au fost adevărate şi
statornice repere spirituale şi lui Liviu Damian, Ion Vata-

manu, Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Serafim Saka, Mihail Ion Cibotaru, Leo Butnaru, Ion Hadârcă, Leonard Tuchilatu... „Avangarda" noastră literară, atâta cât a existat şi există, numai pe el, pe George Meniuc, îl poate avea în capul listei...

Despre copilăria şi adolescenţa sa poetul îşi amintea cu o deosebită forţă evocatoare şi minuţiozitate a detaliilor. Imaginea copilăriei din manualele şcolare era denaturată,

fiind prezentă numai partea ei sumbră, negativul, în care umbra excludea orice transparenţă, spre a o pune în consonanţă cu imaginea generală de „mizerie şi sărăcie" ce domina „societatea burgheză". E adevărat, părinţii săi au fost oameni săraci, proletari din cartierele periferice ale Chişinăului, care îşi câştigau cu greu existenţa; dar dincolo de orice limită materială, copilăria îşi are legile ei de zbor şi reverie în care este bănuită prezenţa lui Dumnezeu...

Una din fiinţele cele mai dragi şi luminoase ce i-au îndulcit copilăria a fost bunica dinspre mamă, Sofia Ardilean, care l-a răpit de la părinţi pe când era de un an, crescându-1 la ţară, în satul Hatmana, nu departe de Sângera, până la vârsta de şase ani. Datorită acestui fapt poetul se considera, pe jumătate, descendent din spaţiul rustic (nu întâmplător poezia care se consideră a fi debutul său în presă se intitulează La fără). Dintre întâmplările de atunci ce i se întipăriseră mai adânc în memorie era aceea cu boul care îl călcase pe picior. „Ţipam şi urlam de durere, fără să-mi pot trage piciorul de sub copită, iar boul rumega liniştit fără să se clintească..." M-am oprit asupra acestui detaliu, fiindcă anume de la această întâmplare nefericită, afirma poetul, i s-a tras tuberculoza osoasă la trocanterul stâng de care a suferit toată viaţa, în anii de la urmă boala evoluase şi se acutizase, imobilizându-1 la domiciliu.

Din anii copilăriei şi adolescenţei păstra imaginea unui Chişinău traversat de tramvaie, cu străzi pavate, înţesate de crâşme şi dughene, cu bâlciuri în zile de sărbătoare, unde mişunau viitorii eroi ai prozelor sale — lume cosmopolită, sărmană, acrobaţi şi pehlivani, hoţi de cai şi chiromanţi, cerşetori, formând cu toţii acel substrat social numit „golănimea de la crâşme". Intr-o perioadă a locuit în aceeaşi

mahala cu Măria Cibotari, viitoarea cântăreaţă care a fascinat Occidentul, pe atunci copilă de vârsta lui. „Mi-o amintesc destul de bine, povestea maestrul, era subţire ca aţa şi cam urâţică, îmi plăcea mai mult sora ei...". „Sărăcia lucie" în care trăiau părinţii săi 1-a făcut să-şi caute refugiul „cel puţin în lumea visurilor ireale", în lumea cărţilor, a poeziei. Deseori îi reînvia în memorie chipul copilului care a fost şi care, cu câţiva lei daţi de maică-sa de tramvai şi economisiţi în taină, se ducea la talcioc să cumpere „tot felul de cărţi, îngălbenite de vreme, rupte, adesea fără foaia de titlu, o ruină de pagini ciudate..."

în toamna lui 1937, „sclipuind de ici-colo nişte bani", tânărul Meniuc pleacă la Bucureşti, înscriindu-se la Facultatea de Litere şi Filozofie. Manualele de până acum se limitau în a consemna faza bucureşteană a poetului în

câteva fraze de circumstanţă, fără să piardă însă prilejul de a sublinia cât de nefastă a fost „influenţa literaturii burgheze" asupra concepţiei sale artistice. Adevărul era, fără îndoială, diametral opus: cei trei ani cât s-a aflat în capitala Ţării au constituit poate cea mai fecundă şi fascinantă perioadă a destinului său literar. Potenţialul cultural, acumulat atunci, lecturile literare şi filozofice, cursurile unor profesori ca Tudor Vianu, Petre P. Negulescu, Constantin Rădulescu-Motru, Dimitrie Guşti, Mircea Florian, Henri Stahl, Al. Popescu ş. a. aveau să-i menţină spiritul viu şi nealterat în anii de realism socialist pustiitor pe care avea să-i trăiască. Poeziile, eseurile şi prozele scrise sau concepute în acest timp constituie miezul de foc în jurul căruia s-a adunat şi şi-a desăvârşit sfericitatea, opera. Bucureştiul a turnat în el minereu poetic pur şi inoxidabil. Destinul său de Ulise nu 1-a pierdut niciodată din ochi, ca pe un far

îndepărtat de la Ţărmul Bunei Speranţe, de unde se deschide pentru cei norocoşi calea de întoarcere spre Ithaca. Greşeala fatală ce i-a schimbat soarta a fost revenirea sa la Chişinău în preajma lui 28 iunie 1940. Obsesia acestei erori de neiertat 1-a urmărit până la sfârşitul vieţii, fâcându-1 să sufere în tăcere şi să se considere aproape un ratat. Cum se putuse întâmpla aşa ceva? La Bucureşti, debutase cu succes şi începuse să colaboreze mai la toate revistele literare din Ţară. Debutul în volum cu Interior cosmic în 1939 îl situase pe o traiectorie lirică dătătoare de mari speranţe. Cartea avusese numeroase ecouri în presa vremii, fiind apreciată de redutabili critici litrari şi, mai târziu, consemnată de George Călinescu în monumentala sa Istorie a literaturii... La începutul anului următor a reuşit să scoată de sub tipar cartea de eseuri Imaginea în arta. Cu toate acestea, în perioada sesiunii de vară — influenţabil cum era — s-a lăsat derutat de nişte zvonuri care prinseseră să circule prin Bucureşti cu privire la statutul de mai departe al basarabenilor. La Chişinău trăiau într-o mizerie cumplită tatăl, ajuns între timp şomer, bunica şi fratele mai mic Pavel (mama îi murise încă în martie 1938). Starea sa sufletească ajunsese la limită. Astfel, a abandonat ultimul examen şi s-a întors la Chişinău. La gară l-au petrecut câţiva prieteni, între care şi Geo Dumitrescu. La despărţire, George Meniuc i-a dat o pereche de mănuşi de piele ca recompensă pentru o carte de mare valoare (a cărei denumire nu mi-o pot aminti), pe care acesta i-o împrumutase mai înainte. N-aveau să se revadă niciodată. Trenul în care a urcat s-a dovedit a fi chiar trenul destinului...

De dimensiunile greşelii pe care o făcuse avea să-şi dea seama imediat ce începuse să publice, către sfârşitul raz-

boiului. Modernismul versurilor sale, elevaţia limbajului, substratul lor filozofic i-au scandalizat numaidecât pe cei de la „poliţia culturală". Esteţi de serviciu se grăbesc să-i dea lecţii publice de realism socialist, învinuindu-1 de „influenţe moderniste", de formalism şi ermetism. Nimerind

în situaţii limită, poetul este nevoit să facă compromisuri
mai mari sau mai mici şi scrie poemul Cântecul porilor, care
a rămas ca un stigmat pe conştiinţa sa terorizată, dar nici-
decum convertită. (Mai târziu, cu câţiva ani înainte de
moarte, poetul mi se confesa într-o scrisoare, fâcându-şi în-
tr-un fel mea culpa: „Nu te abate de la drum, mergi înainte.
Eu m-am abătut după Interior cosmic, am luat-o razna prin
mirişte (Cântecul porilor, La balul coţofeneî) şi m-am ales cu
o ceapă degerată. Fiecare din noi avem o schemă a imaginii
artistice înnăscută, purtăm o amprentă atavică, un bagaj
nativ, ce se cere dezvoltat prin muncă istovitoare. Deci,
menţine-te în albia acestui har. Nu devia în altă parte").
Cu toate acestea, George Meniuc continua să rămână în
ochii opiniei oficiale o cioară albă, un poet prea „bucu-
reştinizat", în fibra căruia pătrunsese prea adânc morbul
„literaturii putrefacţiei". La anumite intervale de timp
împotriva lui era declanşat câte un atac public cu scopul
de a-i „demasca" esenţa naţionalist-burgheză a operei, care
era denigrată în ziare şi reviste şi prezentată ca model negativ
în manualele şcolare. Un exemplu grăitor ni-1 oferă cazul
cărţii de eseuri Iarba fiarelor, apărută în 1959 la Editura
Cartea Moldovenească şi sustrasă ulterior din vânzare.
Sentinţa conţinea, între alte capete de acuzare, şi „vina"
că volumul includea, alături de eseuri scrise în perioada
sovietică, şi lucrări scrise în anii studiilor universitare, pe
când autorul studiase filozofia idealistă a lui Schopenhauer

şi Bergson şi, prin urmare, ele nu puteau fi decât obiectiv
„greşite din punct de vedere ideologic". „De data aceasta,
îşi aminteşte poetul, hotărâsem să-mi astup ochii şi urechile
şi să nu mai citesc porcăriile ce se scriau la adresa mea. Mă
prefăceam că nu-mi pasă. Odată însă, aflându-mă la Mos-
cova, la Biblioteca de Literatură Universală, m-a împins
curiozitatea să răsfoiesc colecţia ziarului „Moldova so-
cialistă" şi am rămas îngrozit de cele ce se spuneau acolo
despre mine. M-am mirat mult cum de nu fusesem arestat".
La drept vorbind, inchizitorii culturali de atunci nu aveau
intuiţia proastă, cunoşteau prea bine semnificaţia proverbu-
lui cu lupul care, oricât de sătul, tot spre pădure se uită...
Evident, în cazul de faţă lupul era George Meniuc, iar pă-
durea — Ţara de dincolo de Prut, unde respirase aerul liber-
tăţii şi trăise în elementul limbii şi culturii în care s-a născut.
Poetul aştepta timpuri mai bune pentru a putea reînnoda
firele întrerupte ale fluxului poetic, pentru a reveni în albia
firească a universului liric, a temperamentului şi a structurii
sale sufleteşti. Intre timp scrisese câteva cărţi de proză, tra-
dusese foarte mult, îşi construise cu mijloace proprii casa
de pe strada Ufimskaia şi, în aparenţă, îşi ducea viaţa liniştit
alături de soţia sa, scriitoarea Lidia Mişcenko. Evenimentul
care a generat reconvertirea lui definitivă la principiile şi
adevărurile estetice 1-a constituit redescoperirea în 1969 de
către istoricul literar Simion Cibotaru în arhivele din
România a unei serii întregi de poezii risipite în presa peri-
odică a anilor 1937-1940 şi considerate de poet drept pier-
dute. Alături de poeziile preluate din Interior cosmic, aceste

poeme „întoarse din legendă" după aproape treizeci de ani formează structura volumului Vremea Ierului — una din cărţile de referinţă ale poeziei noastre. Tot în această perioadă

poetul îşi schimbă numele mic din Gheorghe în George — fapt ce echivala pe atunci cu o adevărată erezie, cu o sfidare deschisă a normelor ortografice, dar mai ales a „foneticii ideologice". Dar George Meniuc era deja o personalitate şi nu mai putea fi atât de uşor pus la punct, în consecinţă, oficialitatea s-a prefăcut a nu observa această „manifestare de naţionalism burghezo-român", preferând să tacă... (De altfel, în ultimii ani poetul era tentat să-şi schimbe şi numele de familie moştenit de la tatăl sau, Nicoke al lui Onisim Meniuc, originar de prin părţile Viniţei, vrând să-1 preia pe cel al bunicii, Ardilean, care era „mai românesc". Şi numai argumentul pe care-1 invocam neabătut cum că Meniuc e un nume care a intrat de mult în conştiinţa a câtorva generaţii de cititori, în manuale şi antologii 1-a făcut să se abţină de a-şi semna ultima carte cu numele de George Ardilean).

O dată cu Vremea Ierului, pentru George Meniuc începe „dramatica întoarcere a lui Ulise" la Ithaca sa pierdută în zarea tinereţii. „Fiecare om îşi are Ithaca lui, mi-a mărturisit odată, referindu-se la mitul elen care îl fascina şi tulbura adânc în ultima vreme, gândeşte-te, la întoarcere pe Ulise 1-a recunoscut numai câinele său Argos, aproape orb... Doamne, ce tristă-i povestea asta!". Poeziile scrise după apariţia acestei cărţi poartă însemnele unei adevărate metamorfoze lirice, ale unei noi vârste interioare, în ele se pot citi uşor amprentele digitale, cele adevărate, ale poetului. Volumele ce au urmat, Florile dalbe (1979) şi Toamna lui Orfeu (1983), indică cu pregnanţă regenerarea spiritului său poetic, revenirea sa simbolică în gara din care în vara lui 1940 îl petrecuse Geo Dumitrescu...

Dar imaginea definitivă a acestei reveniri se identifică, în viziunea poetului, cu cartea Preluidiul Bucuriei, intuind că

ea poate fi ultima. „Cartea mă obsedează, îmi scria pe când mă aflam la Casa de creaţie din Piţunda, este ultima mea carte şi ea trebuie să poarte un caracter de testament... Trebuie să ţin seama de vârsta mea, de bolile mele, de faptul că o astfel de culegere poate n-am s-o mai văd vreodată. Este cuvântul meu de încheiere în ale poeziei".

Parcele se pare că i-au simţit temerea şi au hotărât să nu-i îngăduie să-şi vadă cartea în veşmânt tipografic. Abia la un an şi ceva după strămutarea sa sub zăpezi, din 10 februarie 1987, am putut să depun, împreună cu poetul Teo Chiriac, un prim exemplar al ei — în viziunea grafică a lui Isai Cârmu, completată sugestiv cu metafora celebrelor Porţi ale lui Mihai Grecu, prefaţată de Eugen Lungu, îngrijită şi comentată de subsemnatul, întocmai cum şi-o dorise — pe mormântul poetului din cimitirul de pe strada Armenească, ca pe o replică a spiritului viu dată neantului.

Era Cartea visată, diamantul trecut prin ultima şlefuire, lamura scrisei lui George Meniuc din care, de aici înainte, e în drept să aleagă, cu astrala-i mână, doar Timpul.

Cartea de vise, niciodată întreagă

Care ar fi linia definitorie ce ar configura efigia artistică a poetului Vasile Leviţchi, de la prima trăsătură de peniţă? Personal, cred că această linie se identifică întru totul cu cea pe care o lasă pe hartă Şiretul, râu ce curge prin satul său de baştină, Carapciu, din dulcea Bucovină. Iar „relieful" spiritual al poetului aş zice că imită relieful de deal-vale în perspectiva de imediată contopire cu munţii Carpaţi. Sunt acestea simple metafore? Vă asigur că nu, deoarece aceste două

simboluri ale spaţiului bucovinean — Şiretul şi Carpaţii — i-au marcat deopotrivă fiinţa şi scrisul. Sub zodia lor şi-a trăit viaţa, şi-a scris cărţile. La izvoarele Şiretului — aşa se intitulează una din cărţile sale de poezie apărută la Chişinău în 1966, în care a încercat să exprime, în mod cripto-metaforic, simbolica revenire la începuturi de neam şi istorie.

In perioada când 1-am cunoscut, în 1969, la Universitatea din Cernăuţi, poetul îşi cheltuise deja o bună parte din viaţă dăscălind generaţii de copii în şcolile din satele bucovinene, reuşise să creadă cu sinceritate în ideea „omului nou" şi să se dezică total şi iremediabil de ea, fusese demis din funcţia de redactor al ziarului regional de limba română Zorile Bucovinei pe care îl întemeiase, întrucât credea („din naivitate", vorba Dumnealui) că acesta trebuie să fie o tribună a românilor, publicase câteva volume de versuri, între care Preludiul Primăverii, prima (şi unica) carte apărută pe atunci în grafie latină, şi era considerat „patriarhul" literaturii române din Bucovina. Imaginea sa se identifica în mintea noastră cu cea a Poetului romantic şi visător, dublată de cea a Profesorului. Era iubit şi idolatrizat de studenţi. Era urât şi persecutat de universitarii şovini şi „vigilenţi" pentru demnitatea de a fi român, dar mai ales pentru neobosita strădanie de a trezi în cugetele tinere libertatea de gândire, conştiinţa naţională, îi îndrăgea pe studenţii care simţeau româneşte, care gândeau, care îşi dădeau seama de falsitatea ideologiei comuniste. Pe cei mai buni şi serioşi dintre ei îi făcea elevii săi (în accepţie călinesciană), prieteni, îi invita acasă, le împrumuta cărţi şi reviste româneşti, în acele zile şi nopţi, mulţi dintre poeţii bucovineni de azi au deprins de la distinsul Profesor gustul scrisului, exprimarea corectă, dar şi verticalitatea morală, dar şi mersul pe mu-

chie de cuţit...

La începutul deceniului opt, la Cernăuţi luase naştere un Cerc literar semiclandestin, o mică şcoală literară, despre care am scris şi cu alte ocazii. Câţiva tineri „insurgenţi", între care Ilie T. Zegrea, Ştefan Hostiuc, Vasile Tărâţeanu, Simion Gociu şi subsemnatul, ne-am consolidat sub flamura idealului poetic, încercând să menţinem prin scrisul nostru spiritul românesc în Nordul înstrăinat al Bucovinei, să rezistăm tentativelor de „turcire" şi prostituare ideologică. Mentorii noştri nedeclaraţi, dar acceptaţi de toţi, erau profesorii şi poeţii Vasile Leviţchi şi Grigore Bostan. Atunci când nu ne întâlneam acasă la Ilie T. Zegrea ori la Vasile Tărâţeanu, veneam la domnul profesor Leviţchi, în

a cărui casă au avut loc multe din neuitatele noastre „ceaiuri literare". Erau seri pline de reverie şi fantasme tinereşti, în care se citea şi se discuta poezie, se asculta muzică românească şi se proorocea (eufemistic şi codificat) sfârşitul zăpezilor imperiale... Eram romantici şi visători, locuiam în holderliniene turnuri de crin şi aveam conturi deschise la Banca Decembrelui... Pe atucni, sub portretul lui Eminescu încadrat între două baltage, poetul ţinea vară şi iarnă un mănunchi de crenguţe de salcie încărcate cu mâţişori. Pe masă, lângă maşina de scris obosită şi neagră „ca o reptilă", se afla tot timpul câte un maldăr de foi tipărite ale manuscrisului vreunei traduceri: învierea de L. N. Tolstoi sau Martin Eden de J. London, Pădurea rusa de L. Leonov sau Cevengur de A. Platonov... Scriitorul traversa una din perioadele sale cele mai grele, când, îndepărtat de la catedră, pus pe linie moartă, era nevoit să salahorească la nişte traduceri pentru a putea supravieţui. Astfel, generaţia noastră — despre care pot afirma fără teamă de exagerare

că este cea mai valoroasă generaţie de scriitori bucovineni din perioada postbelică, prima care a încercat să reînnoade firele tradiţiei cu poezia „iconarilor"—îi datorează formarea personalităţii sale artistice, atât cât o are, poetului şi profesorului Vasile Leviţchi. Existenţa sa în lumea spirituală românească a Cernăuţiului, precum şi, mai ales, prezenţa sa ca „factor reactiv" în anturajul studenţilor şi al tinerilor de creaţie, a însemnat nespus de mult.

Ca poet a debutat târziu cu placheta intitulată simplu, Versuri (1959), din care, mai apoi, a avut curajul să nu retină nimic pentru culegerile selective. Spirit parcimonios, a scris relativ puţin, însă cărţile care le-a dat la lumină (La izvoarele Şiretului, Mărturisiri în drum, Inima iarăşi, întârziere de-o viaţa, Se destrăma o noapte albă, Adaos la Cartea de vise) poartă pecetea unei sensibilităţi şi gândiri profund personale, „se potrivesc" exact cu faptele şi opţiunile sale cotidiene. Adică sunt sincere şi nespectaculoase. Poetul n-a căutat să-şi facă opera pe contul atitudinilor sale civice şi nu s-a lăsat „isterizat de prestigiul noutăţii obligatorii" (Andrei Pleşu). N-a râvnit să fie un personaj. Nu i-au plăcut exagerările, adjectivele puse „la superlativul flatant": cel mai mare, cel mai talentat, cel mai încolo şi încoace. S-a mulţumit să rămână mereu în postura nobilă de soldat al Poeziei (deşi a fost, fără îndoială, unul din „gradaţii" ei), căruia imaginea bastonului de mareşal nu i-a produs insomnii şi obsesii.

Legat de tradiţie, n-a fost un conservator. Poezia sa, concepută iniţial mai mult ca o formă de rezistenţă într-o realitate ostilă şi agresivă, a cunoscut o evoluţie consecventă şi fermă, cu deschideri spre orizonturile poetice înnoitoare, moderne, în poemele sale lucrurile au mereu o sensibilitate rănită şi poartă însemnele unei întârzieri vinovate,

ale regretului adânc după ceva ce ar fi putut să se întâmple şi nu s-a întâmplat. E o poetică a preatârziului, în descendenţă romantică, a vergilianului^g?/ irreparabile tempus, consumându-se sub spectrul timpului modern. Unul din simbolurile liri-

cii sale este visul CM toată multitudinea sa de semnificaţii. Cartea sa de vise reprezintă o „tălmăcire" a fantasmelor nocturne, a întâmplărilor sufleteşti, fără a-şi fi impus rigorile programatice ale onirismului estetic, aşa cum se întâmplă în Carte de vise a lui Leonid Dimov, de pildă. Visul lui Vasile Leviţchi e un adaos (o continuare) k eminescianul vis himeric („trăire visată" din care se naşte „terestrul şi dulcele-amarul, năprasnicul meu paradis"). De aceea, Cartea sa de vise nu poate fi niciodată întreagă, din ea vor lipsi mereu nişte file.

Ca structură estetică, poetul este un spirit eminamente liric şi sentimental, un visător lucid, ce tinde să ajungă la esenţe, k sâmburii înţelepciunii. Obligat să conjuge betonul cu floarea, sentimentele vii cu cele produse de „imaginare inimi electronice" el supune faptul de viaţă unei scrupuloase analize lucide, depksând obiectele şi fenomenele naturale în sfera trăirii umane, înainte de a se aşeza la masa de scris, Vasile Leviţchi pare să se închine la statuia Minervei — zeiţa înţelepciunii cu ochi de bufniţă... Cât priveşte aspectul formal al „hidrei poetice" (Paul Valery), preferă s-o potcovească scrupulos cu rime rotunde, disciplinând-o conform rigorilor „dulcelui stil clasic" sau ale versului liber şi dându-i să bea ape otrăvite de lună din izvoare onirice...

In ordinea biografică, aş zice că a fost un spirit insular, instalat aproape un sfert de veac într-o singurătate austeră. Parafrazând o superbă poveste a lui Andrei Pleşu despre El Greco, se poate afirma că poetul a fost un om-insulă, izolat în apartamentul său de la periferia oraşului, îngânat

doar de ritmul maşinii de scris cu ajutorul căreia încerca să învingă „vidul paginii albe". „Sunt izolat ca Robinson Crusoe, / Nu vine nime-n uşa mea să bată, / Şi dacă stau cu uşa încuiată,/ E că nici eu de nime n-am nevoie..." — îi plăcea uneori să recite la telefon, cu autoironie, sonetul lui G. Topârceanu, drept răspuns la întrebarea ce mai face...

In viaţa de toate zilele, omul era o fermecătoare delicateţe, de o discreţie şi de o modestie structurală, asigurată, cred, şi de bunul simţ bucovinean. Spirit analitic şi partizan al dialogului, folosea ca unică armă forţa argumentului, manifestând toleranţă şi respect faţă de opinia preopinentului. N-am observat la el acel „nenorocit sentiment de invidie" (Eugen Simion) ce caracterizează în general lumea artistică. Epigramele şi bancurile sale se remarcau printr-o nedezminţită subtilitate şi erau de o sclipitoare inteligenţă ironică. De regulă, la masa la care se afla poetul, în compania câtorva prieteni vrednici şi a unui clondir cu vin roşu (care, nu ştiu cum se face, dar de fiecare dată se întâmpla să aibă, vorba Dumisale, acelaşi „cusur": era prea puţin...), întotdeauna domnea o veselie contagioasă, discuţiile fiind din cele cu sens. Bănuiesc că ar fi dat mult pentru un „chef literar" la Capsa, că i-ar fi plăcut la nebunie să hălăduiască în preajma lui Păstorel pe la cramele Moldovei, bând vin mănăstiresc şi savurând aromele tari ale vorbelor de duh... Fiind un intelectual rafinat, de o adevărată nobleţe a spiritului, scriitorii din generaţiile tinere îl simţeau apropiat sufleteşte şi-1 considerau „de-al lor". II „reven-

dicau" în special optzeciştii, şi nu numai datorită unor raţiuni şi „afinităţi" de ordin aritmetic, se înţelege... „Clasicist" ca formaţie şi structură, el poseda în acelaşi timp calităţile unui spirit democrat, sensibil şi receptiv la demer-

şurile înnoitoare ale tinerilor în general iacobini şi iconoclaşti. O probă elocventă în acest sens o constituie şi colaborarea sa la revista tinerilor scriitori Contrafort, în care susţinea rubrica Dubito, ergo cogito.

Maestrul avea un adevărat cult pentru marii clasici, putea să declame ore în şir din Eminescu, Coşbuc, Arghezi, Blaga, Stancu. Decupa mereu, cu scrupulozitate de şcolar, poezii şi eseuri de prin ziare şi reviste literare, îşi făcuse un obicei din a afişa pe perete, la bucătărie, câte o poezie frumoasă sau vreun citat celebru, spre a putea fi mai uşor memorate. Nu se ruşina să deschidă dicţionarul şi se bucura când (aproape de fiecare dată) se dovedea că intuise exact noţiunea cuvântului...

Dintre întâmplările vieţii pe una o evoca, cred, cel mai des. Aceasta e legată de ziua de 4 aprilie a anului 1944 când, tânăr pompier în Armata Română, a trăit la Bucureşti grozăvia cumplitelor bombardamente ale aviaţiei americane. O bombă a căzut la numai câţiva metri de el, înfigându-se în pământ fără să explodeze. A fost ca şi cum s-ar fi născut a două oară. Azi nu pare deloc lipsit de semnificaţie faptul că anume la 4 aprilie, la diferite intervale de timp, i s-au născut doi nepoţi, Rodica şi Vasilică... Aflându-ne, odată, la Bucureşti, a ţinut să-mi arate cazarma de pe Splaiul Independenţei şi locul unde a căzut bomba. L-am văzut emoţionat şi răvăşit de amintiri... Altădată întâmplarea a făcut să zăbovesc, împreună cu poeţii Nicolae Popa şi Ştefan Hostiuc, chiar lângă poarta acelei cazărmi. Era trecut de miezul nopţii şi, cum a doua zi Popa şi cu mine plecam la Chişinău, iar Hostiuc rămânea la Bucureşti, am desfăcut acolo în stradă o sticlă de Pinot Noir... Pe cea de-a doua am

băut-o, bineînţeles, cu gândul la tânărul pompier militar Vasile Leviţchi...

De altfel, situaţia sa de fost soldat al Armatei Române i-a atras multe necazuri şi neplăceri. Din această cauza, kaghebiştii 1-au considerat a fi, apriori, „naţionalist român". Dosarele — al lui, precum şi cele ale unor discipoli ai săi — trosneau de umflate. Iar atunci când i se găseau „impurităţi" în gândire, „fisuri" în carcasa civică, nu întârziau măsurile de pedeapsă şi „corecţie": demiterea de la ziar, constrângerea de a părăsi — pe fondul unor „ manifestări naţionaliste" ale studenţilor români dirijate din chiar clădirea securităţii cernăuţene — catedra universitară, izolarea publică etc. Oficialitatea ideologică aştepta de la el „compromisuri". Le-a făcut? Nu le-a făcut? Cine a reuşit să-1 cunoască mai bine poate afirma cu hotărâre că Vasile Leviţchi nu a fost un om al compromisului. El a ştiut să-şi păstreze coloana vertebrală într-o deplină şi exemplară verticalitate, în anii cât a fost redactor la Zori/e Bucovinei, gazeta publica frecvent

pagini literare şi de folclor, materiale privind cultura şi obiceiurile populare ale românilor. Articolele istoricilor de circumstanţă despre „trecutul întunecat" şi „viaţa grea" de pe vremea „regimului burghezo-moşieresc român" nu prea vedeau lumina tiparului, cele mai multe luând calea arhivei sau fiind aruncate la coş. Ambiţiosul redactor a avut îndrăzneala, odată, să respingă articolul unui grangur de la comitetul regional de partid în care figura expresia „rumânskie psî" („copoii români"), cu argumentul de rigoare: „Nu toţi românii sunt copoi". E drept, „nesăbuinţa" 1-a costat scump... Micile „cedări" pe care a fost nevoit să le facă vizează mai cu seamă creaţia sa de început, când, pentru a se putea manifesta ca scriitor de limba română, a „comis" şi

poezii în spiritul vremii. Altfel nu se putea. Altfel riscai să nu-ţi vezi cărţile tipărite niciodată. Iar în Bucovina de atunci, am spus-o deja, scrisul era mai mult o formă de supravieţuire, un imperativ de ordin etic (ceteşte: etnic) şi mai puţin un „deliciu" estetic. „Dar despre 28 iunie n-am scris niciodată", mi-a spus de mai multe ori, cu aerul demnităţii depline, poetul...

Vasile Leviţchi a întreţinut certitudinea că se poate scrie (şi citi!), zilnic şi cu toată energia, şi la 70-75 de ani. Luciditatea gândirii şi sensibilitatea-i nealterată păreau să ignore convenţiile impuse de ordinea biologică a vârstei. El n-a fost niciodată un contemplativ, ci un implicat, un neliniştit pe care 1-au preocupat toate problemele contextului politic şi social. Dovada o fac şi tabletele pe care le-a semnat câţiva ani buni în revista Literatura si arta la rubrica personală Multe trec pe dinainte..., scrise cu penetraţie şi pasiune civică. Muzica maşinii de scris îi era poate cel mai sigur remediu împotriva singurătăţii şi dezolării. Mica „reptilă neagră" era unul din cele mai fidele „personaje" ale intimităţii sale...

Ultimii ani poetul i-a trăit la Chişinău. Dar spiritual nu s-a desprins de Bucovina. El face parte dintr-o generaţie care a cunoscut vechea imagine a Cernăuţiului, pe când acesta era unul din cele mai mari centre de cultură românească. „Cernăuţiul e un oraş în care au existat oameni şi cărţi", îi plăcea să repete adesea cunoscuta frază a lui Paul Celan. Icoana Carpaţilor, sadoveniana curgere a Şiretului, vorba domoală şi aşezată a oamenilor rostită în dulcele grai bucovinean, casele de lemn cu „ochi" deschişi în acoperişuri de draniţă privind parcă în adânc de memorie, — toate acestea au însemnat pentru el marele reper existenţial şi

spiritual, terrapatern a pe care ţi-o poate da numai providenţa, ea fiind ruptă din generozitatea Atoatelui. Iar fără de scrisul său, Bucovina s-ar simţi mai înstrăinată, mai fără de nădejde. Mulţumesc soartei pentu şansa de a fi mers cu el în aceeaşi „luntre a clipei", de a-1 fi avut în preajmă.

Ion Vatamanu —
conjugarea verbului ŞL fi

Efigia poetică a lui Ion Vatamanu mi s-a asociat întotdeauna cu imaginea măslinului antic, copacul său tutelar cu lemn înmiresmat şi nobil, cu frunze persistente, încărcat

de rod înstelat. Este imaginea măslinului său oglindit, în apa timpului, în suferinţele neamului, în lumina logosului, în lamele fulgerelor austere... Cercurile concentrice aşezate de-a lungul anilor în trunchiul acestui pom înţelept şi demn sunt chiar cărţile sale crescute din propria-i trăire şi mistui-re pe rugul esenţelor: Primii fulgi, Monologuri, La mijlocul ierbii, Ora pasării, Liniştea cuvintelor, De %iua f rundei, Iubire de tine, Viaţa cuvântului, Măslinul oglindit, Nimic nu-i ^ero, A vedea cu inima, Atât de mult al pământului... Ele rep-rezintă şi astăzi, ca şi la momentul apariţiei, o sensibilitate artistică modernă, o viziune nouă, alimentată de o scăpă-rătoare forţă interioară.

Febril şi îndrăzneţ explorator al noului, Ion Vatamanu a reuşit să impună în literatura anilor '60 o poezie modernă, versul liber, lipsit de prejudecăţi şi inerţii prozodice, susţinut de un limbaj evoluat. Interesant ni se pare astăzi faptul că modernitatea acestei poezii s-a născut dintr-un univers

tradiţional, dintr-o realitate concret-autohtonă şi nu din una abstractă, a zonelor metafizice; această modernitate a apărut ca o sinteză a unei manifestări poetice autentice, ca un act firesc de constituire artistică şi nicidecum ca un act de „mi-metism drapat în orgoliul originalităţii".

Se ştie că una din condiţiile autenticităţii actului creator este sinceritatea trăirii interioare. A mima bucuria, durerea înseamnă a mima arta, creaţia, în acest sens, fiecare carte sem-nată de Ion Vatamanu ne-a convins că poezia a fost pentru el un mod de existenţă pe deplin asumat. Cărţile sale sunt ex-presia fidelă, organică aş zice, a vieţii sale, ele ar putea fi subin-titulate „jurnale" sau „istorii" ale sufletului. In cazul său, a scrie se asocia cu a respira, a iubi, a comunica. Pentru el poe-zia era ca o necesitate aproape fiziologică. Vatamanu-omul, Vatamanu-poetul, Vatamanu-parkmentarul erau absolut iden-tici, nu cunoşteau pervertitoarea artă a dedublării.

Ion Vatamanu a fost, prin definiţie, un om al scrisului, care şi-a zidit viaţa în albul sihăstrii al hârtiei. A scris mereu, cu un fel de „frenezie fecundă", grăbit parcă să recupereze timpul pierdut în diverse activităţi — nu neapărat extrali-terare, ci extra-masă de scris. Inventiv şi dezinvolt, a încercat mai multe ritmuri şi forme, diverse formule lirice — de la versul liber şi descătuşat, de sorginte whitmaniană (poetul a tradus şi publicat un volum din poezia marelui Walt) la poezia „dulcelui stil clasic"; de la spiritul neo-romantic, lirico-sentimental din De ^iuafrunzei şi Ora pasării la atitudinea vehementă, stigmatizatoare, cu tonalităţi mesianice, din Atât de mult al pământului.

Destinul său poetic, ce a purtat de multe ori spini în loc de laurii pe care i-a meritat (să nu uităm că poetului i-a fost „ghilotinată" cartea De pe doua margini de război, că în

decursul întregii vieţi n-a primit nici un premiu, nici un semn al „milei Măriei sale" (adică, Măriei /or), impune o etică, o conduită poetică, un exemplu de ne-prostituare, de slujire demnă în templul Logosului. Statura sa de olimpian

clădită pe o solidă coloană vertebrală nu s-a aplecat nici-odată în faţa imposturii, n-a îngenuncheat să sărute mâna „doamnei cenzură" sau a irozilor comunişti ce-i ţineau scri-sul sub şapte rânduri de lentile. In toate situaţiile de viaţă Ion Vatamanu a ştiut să se menţină într-o verticalitate mo-rală demnă şi exemplară.

în cei cinci ani câţi s-au scurs de la brusca şi suspecta dispariţie a poetului s-a schimbat mult relieful nostru literar, harta poeziei contemporane. Au fost reviziute nume şi cărţi, s-au dărâmat ierarhii. Anumite „stele fixe" de pe firama-mentul literaturii noastre s-au pomenit eclipsate. Trecută prin angrenajele acestor spectaculoase, dramatice schimbări, opera poetică a lui Ion Vatamanu şi-a păstrat aproape inte-gral statutul valoric, „sunetul originar" şi inconfundabil. Materialul ei a rămas inoxidabil, neafectat de rugina con-juncturismului vremii. Ion Vatamanu rămâne unul din ca-petele de afiş ale poeziei moderne ce se afirmă tot mai preg-nant în acest spaţiu.

Nu credeam să învăţ, atât de brusc şi de devreme, a vorbi despre el la timpul trecut. Bătrâna Doamnă, cea căreia nu-i place conjugarea verbului a fi decât la trecut, ne-a întrerupt conjugarea în dreptul numelui său. Dar, în cazul lui Ion Vatamanu, ca şi în alte cazuri, s-ar putea ca ea să fi dat greş, uitând că în dreptul fiinţei spirituale, în raport cu val-orile creaţiei acest verb se conjugă la toate cele trei timpuri: trecut, prezent şi (mai ales) viitor.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

---------------------------------2-79

Cavalerul lui Altceva

In peisajul nostru literar Serafim Saka a reprezentat mereu altceva, s-a detaşat mereu de context (contingent), făcând — spre binele său şi al literaturii noastre — figură aparte. A fost primul antidruţian, în timp ce majoritatea prozatori-lor noştri drutiani^au şi mioriti^au excesiv cuprinşi de acea euforie lirică atât de specific basarabeană. A încercat să ex-tindă parametrii paradigmatici ai generaţiei sale, explorând tipologii şi medii umane mai puţin sau deloc explorate de prozatorii noştri. Eroii săi sunt netradiţionali, decupaţi din lumea artiştilor, boemilor, rataţilor, mediul lor de viaţă fi-ind, de regulă, cel intelectual, urban. Detaşându-se de mulţi dintre confraţii săi, el a respins aceafî/o^pfea/â rudimentară (şi păguboasă!) a ţăranului moldovean ce deborda din pagi-nile prozei anilor 60-70.

Dar Serafim Saka a reprezentat mereu altceva şi la nivel de limbaj, de expresie. Limba povestirilor din Era târziu (1968), ca şi cea a romanelor Vămile (1972) şi Linia de plutire (1987), ca şi cea din cărţile sale de publicistică lite-rară, este una cultă, elevată, profund românească, dacă se poate spune aşa, reprezentând cu totul altceva în raport cu limba(jul) prozei scrise la noi — o limbă oralizată, „moşio-nizată", colorată excesiv şi adesea în chip grotesc cu dialec-tisme şi arhaisme de tot felul.

Paginile sale cele mai adevărate ne relevă, fără îndoială, o sensibilitate artistică modernă, o individualitate marcată de o cultură aleasă, bine asimilată. Ea ne indică faptul că autorul şi-a făcut lecturile de performanţă în marea biblio-

tecă a prozei româneşti şi a celei universale, stăpânit de vrerea şi pornirea expresă de a-şi demoldoveni^a spiritul (expresia pare a fi sărită chiar de pe calapodul maestru-

lui...), de a şi-1 păstra deschis spre noi orizonturi de simţire şi scriere. Astfel se exlică faptul că Serafim Saka este unul din puţinii prozatori de la noi care nu trebuie să facă efort spre a se integra în noul context general-românesc al literaturii contemporane (romanele i-au şi fost editate la Bucureşti). El s-a arătat încă de la început sincronizat, în modul cel mai firesc şi obiectiv, cu prozatorii generaţiei sale: D. R. Popescu, Alexandru Ivasiuc, Constantin Ţoiu, Augustin Buzura, Fănuş Neagu, Nicolae Breban, Romulus Guga, Sorin Titel... Alături de alţi câţiva prozatori, el a contribuit prin scrisul său la conferirea prozei din Basarabia anilor 60-70 a unei autonomii estetice, scoţând-o din condiţia de formă disimulată a propagandei de partid.

Serafim Saka reprezintă altceva şi ca temperament şi caracter, ca personalitate şi (dăcă-mi îngăduie) ca personaj. Stilul Saka este acelaşi cu omul Saka şi invers — omul Saka este identic cu stilul Saka. Adică, plin de vervă, polemic, subtil, rafinat, incendiar, stăpânit de conştiinţa ironică a realităţilor vieţii, şi, bineînţeles, incomod. La Chişinău se ştie bine şi de foarte de mult că Serafim Saka nu poate fi decât, în chip funciar, un om al opoziţiei: opoziţie faţă de neadevăr, incompetenţă, marasm şi mitocănie; dar şi opoziţie faţă de... orice şi oricine. Chiar şi faţă de sine... Şi aşa cum de sub limba sa izvorăşte mereu mustarul lui Juvenal, el rămâne în continuare un mare incomodus. Atât pentru „meseseriştii" (după cum i-a botezat pe vechii „patrioţi" comunişti) de până la perestroika, cărora le-a dinamitat fotoliile şi i-a stigmatizat în articole de o extraordinară forţă publicistică şi penetraţie analitică publicate în anii 87- 91, cât şi pentru independent-iştii de azi. Este un incomodus uneori şi pentru conducerea Uniunii

Scriitorilor, şi pentru colegii săi de ieri şi de azi. Dar, trebuie să recunoaştem, micile sale „cruzimi" sunt de cele mai multe ori lipsite de agresivitate, instructive, ba chiar „sublime" prin spectaculozitatea şi pitorescul lor.

Fiind tot timpul altceva-altceva, Serafim Saka este cunoscut în mediile artistice ca un personaj inconfundabil, de cea mai rară speţă. Dar unul încântător, plin de originalităţi, scăpărând de inteligenţă şi ironie, care îşi joacă la nesfârşit spectacolul propriilor idei şi sentimente. Imaginaţia mea îl vede ca pe un cavaler cu spadă şi capă, dornic de a-şi fulgera tăişul replicii în prieteneşti turnire şi purtând, ca pe un însemn de nobleţe, înstelatul blazon al lui Altceva.

Aventura sublimării poetice

Privit acum, Cercul literar semiclandestin ce luase fiinţă la Cernăuţi în anii şaptezeci apare ca un miracol: în ciuda condiţiilor total ostile afirmării românilor din Nordul Bucovinei, un grup de tineri poeţi din care făceau parte Ilie T. Zegrea, Ştefan Hostiuc, Vasile Tărâţeanu, Simion Gociu şi subsemnatul, încurajaţi în acţiunile lor de profesorii universitari (poeţi şi ei) Vasile Leviţchi şi Grigore Bostan,

reuşesc să dea naştere unei adevărate mişcări literare de expresie şi vibraţie românească. Fără să-şi fi declarat public programul estetic (acest lucru ar fi implicat mai multe riscuri), grupul literar urmărea obiective clare, bine conturate: conservarea, prin scris — prin poezie — a limbii şi spiritului românesc, nonconformismul în faţa ideologiei de partid pe care ni se cerea s-o „cântăm" în versuri idolatrizant-patriotarde (asemeni impetuosului şi atotputernicului

pe atunci poet-tribun Ion Chilaru, supranumit de noi fuhrerul roşu), sincronizarea cu poezia din Ţară, evoluarea spre o paradigmă lirică modernă. Aveam ambiţia să fim (şi uneori chiar eram) poeţi moderni, citeam şi discutam cu fervoare pe marginea poeziei lui Ştefan Aug. Doinaş, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Grigore Vieru, Liviu Damian, Ion Vatamanu, loan Alexandru, Mircea Dinescu, Dan Verona, scriam poezie cu formă fixă, dar şi vers liber sau alb, descifram limbajul şi simbolurile poetice din cartea lui Hugo Friedrich, Structura liricii moderne, ascultam, în nopţi de culoarea speranţei, respiraţia vechiului oraş românesc de sub varul zidurilor... Garsoniera lui Ilie T. Zegrea şi a generoasei sale doamne Niţa devenise pentru noi un fel de salon literar. Trăiam (într-un fel de „contumacie") realitatea literară din Ţară, pe care o cunoşteam mai ales din revistele „România literară" şi „Luceafărul". Abonarea la presa românească fiind interzisă în regiune, primeam aceste reviste pe căi ocolite, prin Moscova sau Orenburg. Cât de mult visam să putem merge în Ţară, să-i cunoaştem pe scriitori, pe colegii noştri de generaţie! Cu câtă speranţă aşteptam vreun mesaj de la fraţii de dincolo de sârma ghimpată!

Ştiam că ne aflăm sub raza „colimatoarelor" K.G.B.-iste. In ultima vreme, în redacţia „Zorile Bucovinei" (unicul ziar, pe atunci, de limba română din Cernăuţi) eram priviţi ca persoane indezirabile. Poeziile şi articolele semnate de noi apăreau în ziar tot mai rar şi într-o formă cenzurată. Ilie T. Zegrea fusese silit să părăsească această redacţie şi, în cele din urmă, se angajase zeţar la tipografie. Simion Gociu şi cu mine fuseserăm „exilaţi" la ţară, devenind profesori de şcoală generală. Exmatriculat din facultate şi

reprimit abia după doi ani de armată, Ştefan Hostiuc lucra acum în calitate de crainic la postul de radio Kiev (cu sediul la Cernăuţi), suportând umilinţa zilnică şi persecuţiile unui şef tiran („frate mai mare", ce mai!). Pofesorul Vasile Leviţchi fusese constrâns să părăsească mai întâi redacţia ziarului pe care îl înfiinţase, iar mai apoi şi catedra. Purtam cu toţii eticheta de „naţionalişti români". Dosarele noastre „creşteau ca pâinea caldă", vorba poetului. Dar nu ne-am lăsat înfrânţi. Unii reuşiseră să scoată câte un volumaş de versuri, încercând să se afirme în spaţiul literar bucovinean sau la Chişinău. Credinţa noastră era că dacă cel puţin unul dintre noi va fi să răzbată în literatură, ceilalţi vor considera că eforturile lor n-au fost zadarnice. Continuam să ne întâlnim, să discutăm, să scriem, să visăm. Nimeni nu ne-a putut

sufla în lampa poeziei. Nici cerberii ideologici, nici micul fuhrer cu chica creaţă (splendidă cacofonie!), care spumega de ură pe k toate tribunele oficiale împotriva „gheaurilor" care eram noi, nici toţi cezar-ii (această ortografiere criptică va fi înţeleasă de bucovineni) care mişunau printre noi cu chipuri joviale de prieteni şi cu tunică â k Dzerjinski (pătată de sângele poetului Ilie Motrescu, dispărut ceva mai înainte în împrejurări dubioase, la numai douăzeci şi şapte de ani) pe sub cămaşă... Eram tineri „şi aveam de unde muri". Eram romantici şi orgolioşi, ambiţioşi şi verticali. Eram nişte „ameţitoare, onirice flori" (Şt. Hostiuc) ce se ambiţionau să întreţină un anotimp liric românesc în dulcea şi înstrăinata Bucovină.

Dintre noi toţi, Ştefan Hostiuc era spiritul cel mai analitic, mai plin de vervă polemică, gata oricând să dea o interpretare critică producţiilor noastre literare. Homo bibliotecus, el descoperea şi cucerea primul, centimetru cu centimentru, tărâmurile poeziei moderne. Era un împătimit promotor şi slujitor al ideii de poezie nouă, al unei poezii cât mai descătuşate, liberă de tiparele tradiţionaliste, un cavaler purtând „blazonul schimbării de paradigmă" (expresia îi aparţine). Frumuseţea romantică a crinului ce invadase poezia noastră o voia înlocuită cu ideea de crin. în locul florilor din grădină le prefera pe cele „onirice", ce îşi alimentează rădăcina din aerul metafizic, în nopţile noastre de visare şi reverie, de înstelată boemă cernăuţeană, pe când vânam împreună leii de fum ai iluziilor, Ştefan Hostiuc nu uita să ne îndulcească vinul din pahare cu câte o „sinergetică" doză de simbolism sau avangardism, de Baudelaire, Mallarme, Doinaş sau Dinescu... Subţire ca o floretă, cu faţa ascetică, alungită, ca de hidalgo, era pornit să se războiască cu morile de vânt, recompunând în viziunea sa eternul dialog al lui Don Quijote cu Sancho Pânza: „poeţii din nou sunt în ceartă cu florile / floreta lor caută aripi de mori / tandre armuri ferecându-şi candorile / nobile triste figuri de seniori.../ / hei Sancho auzi cum se surpă pereţii / obişnuiţii pereţi din cuvânt?/ noi nu suntem singuri cu noi sunt poeţii / jos vechile mori de vânt!" Poezia pe care o scria se remarca printr-un limbaj elevat, viziune modernă, spirit apolinic, de o rigurozitate aproape geometrică. Şlefuia cuvântul îndelung, pe toate feţele, cu meticulozitate de alchimist, până făcea să i se audă „sunetul originar". Debutul său poetic în volumul colectiv Dintre sute de catarge, apărut la Chişinău în 1977,1-a impus în poezia tânără din Basara-

bia şi Nordul Bucovinei ca pe un poet cu voce personală, de o „rafinată intelectualitate", îmbătat de muzici secrete şi onirice revelaţii, deschis spre marile simboluri şi mituri lirice. Apoi în viaţa sa a urmat o perioadă plină de sincope şi eclipse sufleteşti, când părea să se fi îndepărtat de „starea poeziei". Se retrăsese în lumea lecturilor şi a reveriilor solitare. Risipitor cu sine şi cu talentul său, se consacrase unor traduceri din Bella Ahmadulina şi din poeţii ucraineni. Scria rar poezie (dar de fiecare dată o făcea inspirat şi profund) şi

nu publica mai deloc. Acumula, cizela, decanta. Refuza discret să colaboreze la aşa-zisele „pagini tematice" ce înlocuiseră acum neuitatele pagini literare ce apăreau cu regularitate în Zorile Bucovinei pe vremea când la conducerea ziarului se afla poetul Vasile Leviţchi. N-a acceptat niciodată să scrie poezie de conjunctură, la comanda „mamuţilor fosilizaţi" care urmăreau coruperea şi prostituarea ideologică a tinerilor poeţi români, îndemnul meu şi al altor prieteni de a-şi aduna poeziile în volum îl lăsa oarecum indiferent, în amurguri de toamnă cernăuţeană, cu turlele bisericilor învineţite de vânt, cu caldarâmurile lustruite de caii kaizerilor şi erodate de şenilele tancurilor sovietice, poetul asculta cu tristeţe, dar nu şi cu resemnare, cum „omida înstrăinării" ne macină graiul şi fiinţa, cum „se vestejeşte pomul ce suntem". Ne aflam cu totii în burta marelui Chit şi aşteptam ziua când bunul Dumnezeu avea să binevoiască „să fie român".

în acest timp, şi-a ridicat cu propriile mâini un fel de chilioară de lemn la marginea oraşului, lângă ruinele cetăţii medievale moldoveneşti Ţeţina, pe un mic lot de pământ pe care cultiva an de an coacăza şi căpşuni, din care făcea băuturi dulci şi sofisticate prin metode numai de el ştiute. De fiecare dată când îl vizitam în micul apartament alcătuit

dintr-o cămăruţă şi-o bucătărioară, în care locuieşte şi acum împreună cu soţia şi cu cei doi copii (or, „eliberatorii" întotdeauna au avut „grijă" de autohtoni), ne servea cu vinuri „sihăstrite", „de vechi letopiseţ", de care băuse poate numai poetul Martin Opitz la o mie şase sute şi ceva, vinuri în care niciodată nu uita să adauge aceleaşi vechi şi nedezminţite doze de poezie... De scris, scria mai mult articole şi cronici literare. Părea să se fi mulţumit cu rolul de critic avizat al generaţiei, susţinându-ne şi stimulându-ne eforturile în vederea trecerii la un nou „regim estetic", vizând „înlocuirea scrisului tradiţionalist prin scriitură modernă".

Dar, în ultimii ani, stimulat şi revigorat de schimbările survenite în viaţa noastră, de noile realităţi culturale şi literare, se pare că a revenit definitiv la poezie. Flacăra optimismului şi a credinţei în viitorul românesc al pământurilor înstrăinate de Ţară a declanşat în fiinţa sa combustii latente, noi impulsuri creatoare. După ce timp de câţiva ani a fost lector de română la Universitatea din Cernăuţi, figurând în acelaşi timp şi printre cei mai activi membri ai Comitetului de fondare şi conducere a Societăţii pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu", iată-1 de^ mai multă vreme la Bucureşti pentru a-şi lua doctoratul, în calitate de membru al redacţiei revistei Glasul Bucovinei, ce reapare la Bucureşti sub egida Fundaţiei Culturale Române, dezgroapă de prin arhive istoria tragică a Bucovinei, figurile luminoase ale predecesorilor care au ctitorit la 1918 „ţara dreptelor hotare", publică studii critice şi eseuri despre poezia română postbelică din Nordul Bucovinei. Şi, desigur, scrie poezie. Don Quijote din el n-a murit! Ajuns la acest prag de vârstă şi destin, „pe coasta de azur a demiurgei stări", nebiruitul hidalgo ne declară: „în aer se mai zbate / o aripă de vânt /

din numai jumătate / de strop din ce mai sunt / din ce am

fost şi nu-s / un abure albastru / în zbor invers de astru / se mai prelinge-n sus".

Deşi scrise în perioade de timp diferite, poemele din acest volum, intitulat sugestiv Clepsidra reveriei, poartă sigiliul unei singure vârste interioare, al unui anotimp liric prelungit, ce şi-a păstrat unitatea şi coerenţa structurală. Şi asta în ciuda faptului că, de la un ciclu la altul, se înregistrează o anumită schimbare de registru, o înnoire a recuzitei moderne cu elemente noi, postmoderniste. Spirit eminamente modern în primele două cicluri, în cel de-al treilea Ştefan Hostiuc se arată un poet deschis ferm spre noua paradigmă lirică impusă de generaţia '80. E o evoluţie firească, susţinută de firea sa resurecţională, de permanenta sa dorinţă de sincronizare cu ultimele mişcări poetice — resorturi ce 1-au făcut să declare, încă de la începuturi, cu frondă donquijotescă: „Jos vechile mori de vânt!"

Primul ciclu al cărţii, Sublimul naufragiu,^ înfăţişează spectacolul şi drama „naufragierii" în cuvânt. In cele mai multe poeme, „obiectul" poeziei e însăşi poezia, „aventura" cuvântului şi, deopotrivă, „aventura de-a spune tot ce cuvintele tac". Simbolurile predilecte sunt: scoica, în care „nisipul visează" perla, cuvântul, litera, vocala, ideea, logosul surprinse în procesul de zămislire a esenţelor, oul barbian în care „nunteşte" „un orfic început de-aripă", ochiul, clepsidra, oglinda, linia, cercul etc. Ştefan Hostiuc are o pronunţată vocaţie eseistică, fapt care îi întregeşte imaginea de poeta doctus, cultivat şi rafinat, cu o reală conştiinţă teoretică. El ne înfăţişează imagini secrete din atelierul său literar — un ade-

vărat spectacol al metamorfozelor, al genezei poemului din „materia primă-a cuvintelor reci", al iniţierii poetice. Aici, în „laboratorul" său magic şi insolit, nisipul născător de perle se îmbată în „scoicile tăcerii", prin cerul conceptelor zboară „fluturi cu aripi de înger", din lemnul unui verb se fac fluiere, din lutul altui verb se fac glastre, pe masă, pe poliţe şi pe dulapuri se văd mulaje de antisunete şi forme noi, arcuri de vocale, volute de silabe, machete ale ideilor, linii drepte şi „cercuri deschise"... Poetul caută în lucruri „cheia insolitului", metafora „nerespirată", acordând sunetele şi miresmele în „diezul culorii albastre". „Facerea" se întâmplă în „clepsidra reveriei", prin ea curge nisipul emblematic ce va răni tăcerea din care se va naşte „perla" cuvântului. Oglinzile ei transfiguratoare sunt ale inefabilului. Mecanismele ei intime „măsoară timpul din suflet", clipa stării de gratie: „au strălucit o clipă oglinzile-n cuvânt / atât cât ţi- ai surprinde în inefabil chipul / oglinzi de valuri repezi din mări ce nu mai sunt / în scoicile tăcerii se chinuie nisipul // clepsidra reveriei de-aicea ia nisip / cuvintele-s acelea ce i-1 aduc în spate / şi hărăzit de soartă copilul lui Oedip / în suflet ne-o răstoarnă cu regularitate // clepsidra reveriei n-o cumperi nici n-o vinzi / ea îţi măsoară timpul din suflet şi-ţi arată / cum strălucesc o clipă cuvintele-n oglinzi / şi-n scoicile tăcerii nisipul se îmbată" (Clepsidra reveriei).

Poemul se întrupează, aşadar, din „onirice sinteze de trăiri", din muzici suave şi simetrii, dar şi din aerul esenţia-

lizat al ideilor, din materialitatea principiilor estetice. Una din multele lui definiţii paradigmatice pare să vină direct din estetica poetică a lui Paul Valery („o tăcere e straniul izvor al poemelor"): „poemul / neant / ce te poate uimi /

duminică dulce-a durerii / do mi do re do mi / cântă pianul tăcerii" (Atelier literar).

Remarcabile ni se par în aceste poezii spiritul auster al ideilor, echilibrul clasic al formelor susţinut de modernitatea limbajului. Aerul lucid al reflexivităţii nu afectează senzorialul, „emoţia elementară". Schemele lirice, conceptele sunt construite din aripi de fluture şi frăgezimi de brânduşă, din umbra luminii şi din aerul plin de mirare.

Substanţele concentrate, esenţele, sunt dizolvate în culori şi miresme imponderabile, în „cascade de sens", în aburi abia perceptibili. Ai impresia că poetul e în stare să definească în termeni poetici — prin asociaţii, jocuri de linii şi euritmii — până şi teoria relativităţii.

Aventura percepţiei şi a cunoaşterii e una a intelectului, dar şi a inimii, în egală măsură. Metafora e funcţională, cognitivă, simbolurile au o irezistibilă atracţie spre concept. Chiar şi în poeziile de notaţie, cum ar fi Joc de linii, Autumnala l, Autumnala II, senzaţiile generează reflecţii transfiguratoare.

Poemele pe teme „de estetică", abstracte şi ermetizante, înfăţişând ipostaze ale cuvântului, alternează în acest ciclu cu poeme erotice de o fermecătoare eleganţă şi frăgezime sentimentală, de un accentuat „impresionism sonor" (Ardere de tot, Joc de linii, Descântec dionisiac, Metamorfoze I, Metamorfoze II etc.).

Sentimentul erotic se desprinde de pe „portativul ludicelor stări" într-un continuu joc de efuziuni şi exaltări adolescentine, de „reverii aproape dionsiace", ca în aceste versuri de un remarcabil rafinament stilistic şi prozodic: „de ce-ţi vorbesc şi iarba începe să se-mbete / din alcool de şoapte pentru urechea ta / şi luna se îndoaie ca mintea unei fete / ascultă-mă iubito şi nu mă asculta... // descântece

nespuse de nimeni adineauri / adulmecă urechea cu tainicul lor vin / şi ne trezesc sub gene dulci freamăte de grauri / sub luna ce se-ndoaie în semnul clatin..." (Descântec dionisiac). Alteori chipul fantomatic al dragostei apare ca un miraj al „toamnei adolescentine", născut din tristeţi de burg medieval: „mă cheamă Dominicul cu frunze să le-ascult / cum cad, nu, cum plutesc şi cum din una două... / să număr pân-la zece şi să nu pot mai mult / pe trotuare-nguste a început să plouă //pe trotuare-nguste unde-am putea să trecem / doar eu şi tu şi nimeni mai mult şi-o frunză şi / e toamnă şi e ora care-a trecut de zece / întâia oară-n viaţă vom râde şi-om greşi..." (Toamna adolescentină la Cernăuţi).

în Metamorfoze I şi Metamorfoze II, crosul apare ca motiv de reflecţie asupra viitoarelor avataruri ale fiinţelor îndrăgostite, „când mai mult voi fi stea / zbor când vei fi mai mult".

Sentimentalitatea acestor poezii e una gânditoare, trecută prin filtre livreşti, aşternută în caligrafii muzicale.

Cel de-al doilea ciclu, Dulce de Bucovina, conţine poeme

de implicaţie socială, cu referiri tranşante la realitatea şi drama bucovineană. Egal cu sine, fără să-şi schimbe modul de a scrie şi felul de a fi în poezie, Ştefan Hostiuc rămâne acelaşi poet subtil şi rafinat al sublimării şi sintetizării trăirilor, căruia îi repugnă gesticulaţia fadă şi spiritul de loz-incă. Poemele sale. patriotice nu sunt de suprafaţă, ambalate în „albastră găoace de cânt" şi marcate de acea retorică păguboasă de care suferă multe din creaţiile unor autori din Basarabia şi Bucovina; sincere şi necontrafâcute, ele s-au născut din dragoste cutremurată şi discretă suferinţă ancestrală, „ca lotusul din oglindă de apă". Lacrima lor, tăcută şi lucrătoare, nu poate fi patetică. Impulsurile sociale sunt fireşti, aproape congenitale, şi apar sublimate când în

sonuri dulci şi imagini graţioase, ca în Dulce de Bucovina: „vintre de umbră ce se destramă / naşte un grohot ciudat de mistreţ / ce vine să râme cu colţi de aramă / albastrul de Voroneţ // el face captivă o crizantemă / ce ruşinată îşi taie cosiţa / şi o trimite cu zimbrul din stemă / verdelui de Suceviţa...", când în vocabule de rugă, invocaţie şi stigmat, ca în această Ragă: „redă-ne doamne văile de cimbru / fagii din codri rouă din poiene / şi ocroteşte coarnele de zimbru / pierdute prin dumbrăvi bucovinene // ...şesu-i arat şi balta-i spintecată / cu ţevi de-argilă înfipte-adânc în rână / de nu mai plouă-aşa ca altădată / şi pute doamne apa în fântână". Aceste poeme respiră aerul emblematic al spa-ţiului de origine, ale cărui repere hieratice sunt „albastrul de Voroneţ", „verdele de Suceviţa", „dangătul Putnei", „dorul de Cernăuţi", „cornii din Boian" (în care se aude „ecou de doină eminesciană"). Simbolul reînvierii celor înstrăinaţi de matricea străbună este Eminescu, ale cărui forţă şi iubire tutelară va reface „unitatea de timp şi spaţiu a fiinţei": „când pasărea neamului ţipă / în plasa uitării de grai / cenuşa din noi se-naripă (superbă imagine! — n.n.) / Prin Eminescu Mihai" (Prin Eminescu Mihai). Memoria afectivă (şi cea chtonică) a spaţiului bucovinean apare în adevărata ei sfericitate românească, actuala configuraţie emisferică — nordul şi sudul — fiind una artificială şi ţinând de capriciul istoriei.

Versurile liminare din ultimul ciclu, Măştile cotidianului — „printr-un anacolut măştile mitului / absolut sfârşesc prin a fi măşti de / lut trăind fără fardul obişnuit in- / curabilul mit al cotidianului brut" —, definesc cât se poate de exact schimbările ce au loc în poezia lui Ştefan Hostiuc: mitolo-gia orfică, de esenţă modernistă, este înlocuită tot mai evi-

dent cu mitologia cotidianului, de esenţă postmodernistă. Poezii ca Poem vesperal, Stafii I, Stafii II, Pac pac pac, Copilul cuvântului J, Copilul cuvântului II, Misionari nocturni, Te-lereclama atestă o desprindere de conceptele şi simbolurile modernităţii şi o apropiere categorică de noua paradigmă a optzeciştilor. Tot mai mult, sugestia, sublimul, seraficul face loc parodiei, ludicului, grotescului, fiorului existenţial: „picură Utera-n zaţ / un poem vesperal / poate e chiar sară / pe deal poate / chiar buciumul sună / cu o capacitate / de opt sute de waţi / gen metal" (Poem vesperal); sau: „stafii

de zei / în togă de funigei / ieşind din idei / cu cercei de hamei / şi intrând fără chei / în formula florii de tei / parfumată retroactiv / cu palmoliv" (Stafii I). După cum se poate observa, poemul e mai „prozaic", demitizant, cu imagini halucinante, cu aluzii şi corespondenţe livreşti. Muzica din primele cicluri, adesea de o solemnitate barbiana, capătă sonuri mai „coborâte", „desolemnizate".

Dacă ar fi să exprimăm printr-o formulă esenţa poeziei din acest volum, aceasta ar putea fi: definiţia transfigurării. Ştefan Hostiuc pune în interiorul lucrurilor oglinzi spre a surprinde (a defini) chipul inefabilului, imaginea sublimului, contururile (într-o continuă schimbare de unghiuri) ale Cuvântului. Clepsidra reveriei pare a fi compusă aici din două piramide (platoniciene?) răsturnate. Prin sticla ei aburită de mister se vede întregul proces al transfigurării cuvântului în poem, spectacolul „ridicării la idee a concretului" (Adrian Popescu), aventura sublimării în simboluri şi stări afective.

Volumul Clepsidra reveriei pune în lumină puternica individualitate a unui spirit modern, care, prin scrisul său mai recent, se înscrie în mod hotărât în parametrii paradigmatici ai poeziei optzeciste.

APRECIERI

La Arcadie Suceveanu, persistenta dramă a basarabenilor, calvarul lor multiform — legat în special de reprimarea sentimentului naţional — se constituie într-un lamento prelung, traducând ca la Goga, în alt context, pătimirea generalizată. Nu e însă abandon, ci numai reculegere, nu instalare într-un tragic paralizant, ci privire scrutândă, mişcare între concretul imediat şi oglinzile istoriei. Nu e vorba de aproximări, ci de o geografie sacră, în care munţii Ţării eterne au funcţie totemică, regeneratoare: „Mi-e sete, frate, şi aş bea Carpaţi. / Ţi-au mai rămas ceva Carpaţi, Ioane?". Absolutul, la Arcadie Suceveanu, altfel decât la sfâşiaţii căutărilor interioare, se defineşte ca integrare în etnic, într-un panoramic temporal sugerând continuitatea.

In fapt, Arhivele Golgotei — cum sună titlul cărţii sale de referinţă - însumează stări pozitive, momente de flux şi de reflux, cu accente pe ideea de înrădăcinare, cu obsesia restituirii şi a vegherii active. Anumite cuvinte (Golgota, sângele, mama) au devenit concepte, dar concepte-embleme deci cu disponibilităţi iradiante, care, făcând joncţiunea între Eu şi Ceilalţi, imprimă monologului liric rolul solistic dintr-o mare corală.

Fără să pară, poetul de la Chişinău e un rapsod, unul care, exponent al celor din jur, precum în Colind cu strămoşi, atinge cote remarcabile: „Răsar strămoşii în cămăşi de ger / Să roage zeii ce ne-nstrăinară, / Florile dalbe, Doamne, flori de Ier, / Să nu ne deie din părinţi afară [...] //Ei duc, călări, istoria în şa, / Cea răstignită, pusă la dosare, / Icoana ei e vie, şi în ea / Sunt toţi: Bogdan, Mihai, Ştefan cel Mare..." Munţii, „luceafărul fără moarte", „focul sfânt din lumânări", voci line murmurând „în strană" — iată însemne „pe blazonul stirpei noastre sfinte" (UltimulCimbru), prinse în orchestraţii memorabile.

Unul din cele mai frapante texte din câte s-au scris pe tema Mioriţei

ARCADIE SUCEVEANU

e de găsit în Arhivele Golgotei: în esenţă, Mioriţa lui Arcadie Suceveanu şi alte câteva poeme aparţin unui poet de indiscutabilă valoare, cu o adecvată mitologie personală, capabil de redistribuţii şi permutaţii metaforice inedite, în măsură să ducă la trans-substanţiere şi incandescenţe. Un limbaj ataşant, simpatic, adaugă baladei vrâncene sensuri noi, de o cuceritoare forţă expresivă: „Acel cioban din culme de

Carpaţi, / Ce-a curs în stea, cu nunta fulgerată, / Acel cioban ucis de cei doi fraţi, / Prin jertfa lui de sânge, mi-este tată [...] // Ci-n timp ce mor sub lună plină eu, / Scurt fulgerat de umbrele nătânge — / Acel cioban, ajuns la fiul meu, / Prin el îşi mână turmele de sânge"... Tribun, adesea, în linia Goga-Cotruş, frazarea despuiată a lui Arcadie Suceveanu e făcută parcă pentru retorica de forum, destinată mulţimilor în aşteptare. Ce poate fi mai plastic decât omul pământului? — „Bob de grâu, arhaică statuie, / Zeu mărunt în aură de mit"... — , obiectul unui poem antologic: „E târziu de tot acum în lume, / Bate-n seri un vânt industrial, / Dar în tine mai nechează-un cal / Şi mă strigă morţii mei pe nume. // E târziu acuma şi-n natură... / Semăna-te-aş, frate, - peste ani, / Să răsară holde de ţărani / Peste-a lumii stearpă arătură"...
Cu invocaţii ca acestea din Holde de ţărani, sub pavăza sângelui nemuritor, „memoria ce zace în arhive" cheamă la conştientizare şi verticalitate; notele de ceremonial, mai exact de spectacol mitic, ţin deopotrivă de structura discursului ca şi de ideea eminesciană de răscolire programatică.
Câte un colind, câte un psalm în prelungire argheziană (ca Echilibru imperfect), câte o rugă ori câte o doină travestită în elegie, câte un pastel-vitraliu ori câte o baladă în ritm de veac XX, şi mai ales sonete pe toate gamele, în toate pulsează câte ceva nou, ceva reclădit, regândit în arhitectură modernă. Fără nimic vetust, Arcadie Suceveanu e un modern veritabil, un iscoditor în pas cu epoca, în spiritul în care Arghezi, Blaga, Ion Pillat şi ceilalţi practicau inserţia în fluxul vremii. Atât de legat de fenomenul românesc în totul, purtând în inimă harta ţării întregi, simţind în propriile-i oase Carpaţii, şi-n pieptu-i Pontul Euxin, el comunică în spaţiu şi timp cu Narcis, cu Hamlet şi Don Quijote; pe Baudelaire îl vede răstignit şi însingurat, orga lui Bach îi trimite ecouri grave; îi este dor de Dante şi de Eminescu (în latura arhetipală — mesianică), îl solicită refrene bacoviene; într-un poem dintre cele mai evocatoare, Vis
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
cu cai (II), aleargă „sănii din Esenin". Analogia e modalitate curentă de revelare a stereotipiei existenţiale, de unde trimiteri la „biblicul Chit" care 1-a înghiţit pe loan, ori la Noe şi la Turnul Babei; constatarea shakespeariană din Hamlet că în Danemarca e „ceva putred" devine reper pentru realităţi actuale: „Danemarca-i pretutindeni. Danemarca e în toate"... Aluzii în serie duc spre fantasticul, himericul hidalgo de la Mancha, nebunul asaltator al morilor de vânt. Deasupra împletirilor de lamento şi ironie e loc pentru interludii erotice, când Bolnav de dragoste, contemplativul din Totem cu ochi albaştri şi Cântec de dragoste din Iluzia cu chip de Monali^a ori din splendida Dragoste definitiva — cultivă adoraţia petrarchistă şi galanteria modernă.
Cu „neamul de Ioni şi de Marii" în suflet, e normal ca Timpul (cel din Ion a înviat! — bunăoară) să fie o dimensiune existenţială majoră. De menţionat, în acest sens, Cimitire vii, Arta morţii, Fular de-a^ur, Nufărul magic, o eseniniană Scrisoare mamei şi alte pagini. Concluzia la aceste consideraţii sumare se desprinde de la sine. Modern de disciplină clasică (de aici propensiunea spre sonet), lăsând misterului partea lui, fără a obstacola transparenţa, autorul Arhivelor aspiră spre maxima decantare -, spre Tăcerea ca dialect al cuvintelor:

Şi-astfel — prin aspre armonii — să pot vorbi
In dialectu-n care-a plâns Paul Valery.

Dar Arhivele lui Arcadie Suceveanu se cer cunoscute prin lectură directă, personală. Poezia basarabeană, prin el şi prin alţii, e în mâini bune.
Constantin CIOPRAGA, în Dana literară, nr. l, 1994.
Lingviştii numesc stil înalt acea folosire a limbajului menită să impună respect cititorilor sau auditorilor. Despre poezia lui Arcadie Suce-

veanu se poate spune că valorifică resursele acestui stil înalt. O declaraţie de dragoste sună, la el, grav şi solemn, ca o simfonie de Beethoven: „Tu eşti proiectul unei catedrale / Pe care a visat-o Dumnezeu. / Ingăduindu-mi s-o-ntrevăd şi eu / In armonia goliciunii tale. //Şi la porunca lui (spre a păstra / Materia în forma ei divină) / Vin lebede să moară-n carnea ta, / Albinele-ţi zidesc în trup lumină. // Un suflu tainic

şi un ritm prea pur / Dă forme dulci şi linii muzicale / Acestei ctitorii medievale // Zidită din lut atic şi azur, / In care Domnul, spre-a-i spori misterul, / Adună-n taină tot ce pierde Cerul." (Catedrală medievală).
De la o înălţime de rege ultragiat tratează Arcadie Suceveanu răul din lume. Pentru că, trebuie spus, poezia lui nu este senină şi surâzătoare, ci are ca dominantă o voinţă de incriminare fără drept de replică a tot ceea ce falsifică viaţa individului sau a colectivităţii etnice. Ca şi Grigore Vieru sau Leonida Lari, ca aproape toţi poeţii basarabeni, Arcadie Suceveanu (n. 1952) îşi face fără rezerve datoria de a lua atitudine. Insă şi-o face în felul său. Nu are nici jalea sfâşietoare a lui Grigore Vieru, nici firescul stupefiant cu care Leonida Lari rosteşte adevăruri interzise, ci o demnitate inflexibilă, de om căruia educaţia îi interzice să se supună şi să se umilească. De aici, sarcasmul din multe poeme ale sale: „Vine contabilul, intră în mine / Să se convingă dacă mai sânt / Mă trage-n calcule fără ruşine / Şi îmi confiscă moara de vânt // Doamne-al iluziilor, vine şi vine / Vremea să-ţi macini propriul mormânt,/ Să sapi tranşee, să creşti albine,/ Să sameni grâul drept în cuvânt / / Se recalifică mitul în grabă, / Din vis se scoate sare şi plumb. / Zăpada albă abia dacă-i albă, / Totul ce-i ieftin moare-acum scump... // Azi Don Quijote-i morarul de treabă / Care bea votcă, vinde porumb..." (Morarul Don Quijote).
Rechizitoriile lui Arcadie Suceveanu iau adeseori forma unor parabole. Poetul nu vrea să... atingă răul. Dintr-un fel de silă, el recurge la o reţea de aluzii, ori de câte ori se vede pus în situaţia de a numi realităţi dezgustătoare. Utilizarea parabolei ţine tot de distincţia intratabilă a poetului. Datorită acestei preferinţe, resentimentele sale, chiar şi cele mai explozive, încremenesc în forme elegante, statuare, situate în afara timpului: „Sahara ne-a-nghiţit definitiv, / Noi mirosim parcă-a Pompei şi-a lavă. / Nisip, nisip e-n tâmpla mea bolnavă, / Nisip, nisip secret, conspirativ. // Nisip de-apocalips, nisip, nisip / Se-ntinde ca o plantă carnivoră / Ce ne sugrumă lent şi ne devoră, / Vâscoasă, uriaşă, fără chip. // Nisip curgând mecanic, monoton, / Şi peste tot miraje-nşelătoare / Minţind viziunea tragicei Sahare, //Pe zarea căreia, ca un blazon, / Se vede încă Turnul Babilon: / Un cap de monstru mort, dospind la soare." (Imperiulnisipului, Sahara).
...Adevăratul Arcadie Suceveanu trebuie căutat în acele poeme de un remar-

cabil fast baroc despre care vorbeam la început Limba aleasă folosită de poet în cele mai inspirate texte ale sale, ca şi aptitudinea de a face din poezie un spectacol de gală constituie o contribuţie preţioasă la dezvoltarea literaturii române nu numai de acolo, ci şi de aici. De oriunde.
Alex. ŞTEFĂNESCU, în România literară, nr. 50,1990.
Dacă aţi observat, Suceveanu evită ruralismele evidenţiate, bagatelizarea folclorului, tinde mereu spre inovaţie. Nu orice îi izbuteşte, însă e lăudabil când un scriitor se apucă de ceea ce e mai greu şi complicat, se foloseşte de „dreptul de a îndrăzni totul", cum spunea Gauguin.
"ţărmul de echilibru e o lucrare alcătuită din poezii originale, al căror izvor de inspiraţie este Timpul nostru neliniştit, cu mari zguduiri sociale. Nu-i un timp al contemplaţiei sublime, al reveriei romantice, ca în trecut. Civilizaţia modernă, sfâşiată de contraziceri sociale, nu mai oferă poetului

de azi posibilitatea să se ocupe de pasteluri. Fiecare fir de iarbă şi rouă, fiecare uliţă şi colţ de pământ parcă strigă: încotro mergem? E marea răspântie prin care trece omenirea. Iată de ce şi stilul poetului devine febril, accelerat, de confesiune deschisă a unui om care încearcă să afle mai repede rostul crud, însă adevărat, al enigmelor vierii.

George MENIUC, din prefaţa la volumul "ţărmul de echilibru, Editura Literatura artistică, Chişinău, 1982.

Acest nou volum al lui Arcadie Suceveanu transcrie parcă, fără a trăda cât de cât efortul, o respiraţie largă râvnind un aer oxigenat, înmiresmat; mai mult chiar: plin de toate aromele lumii, care întreţin o continuă flacără senzuală. Cu porii mereu deschişi ai simţurilor, poetul caută, lăcomos, saţul olfactiv, îmbătarea de frumos, de senzaţiile tari, de foşnetele suave ale Pomului Vieţii. Are sufletul jilav, asemenea adolescentului rimbaldian, numai că ceea ce-1 jilăveşte nu e doar rouă matinală: e şi lacrima „copilului de suflet" al secolului XX.

Trei mari umbre se aşază peste trăirile candide ale acestui „copil de suflet" al veacului; pe arena lumii stă, într-o postură ameninţătoare, Ares,

zeul războiului şi violenţei, iar pe de lăturile ei — Hamlet ezitând între a fi şi a nu fi („A fi... A nu fi... A nu fi... A fi") şi, bineînţeles, cavalerul tristei figuri Don Quijote. Primii doi problematizează conştiinţa, cel de-al treilea îndeamnă însă la visare, deşi apare într-o ipostază tragică: „Să ningă fraged şi să ningă sfânt, / Să ningă convulsiv, ca într-o vină, / De parcă Don Quijote, la mori de vânt, / Ar macină o tragică făină...".

Chiar obsedat de asemenea figuri, tulburătoare prin însăşi consonanţa semnificaţiei lor simbolice cu condiţia omului la sfârşitul secolului XX, poetul rămâne un romantic incurabil, pornit, cu înverşunare, să redea lumii puritatea primordială, visul şi speranţa. El se aruncă în vâltoarea vieţii ca un copil, chemând la păstrarea întregului ei farmec, care i se pare remediul universal: „Fiţi vigilenţi, în veacul nostru bântuie molii / atomice, aerisiţi cât mai des dulapurile în / care vă stă închisă copilăria, / bibliotecile unde păstraţi fondul de aur / al sentimentelor...".

Ce mai invocă poetul? Lumina („Lumina-mi pare o scrisoare, / Un blând mesaj a lui A FI"), pruncii, miresmele, ninsorile, florile de cireş, flacăra, mielul, firul ierbii ce răsare, şi crinul, toposul cel mai frecvent - poate - al volumului... Este seria de figuri ale viului şi organicului care se opune unei serii de figuri ale mecanicului, inertului, incertului, standardizării („scripeţi de mătase", limba ceasului, ceasul întors pe dos, roata: „Ce zeu păgân ne-a răstignit pe roată / Ca să ne ştim mereu în alergare / Prinlumea de consum şi plusvaloare..."; vântul din Zero absolut, „haloul de umbre şi cercuri", clepsidra, „cifrarea ierbii, a mormintelor strămoşeşti"...).

Replica spirituală, calamburul, care valorifică jocul inteligenţei, parodiază locul cultural comun, narcisismul imagistic, sprijinit de savoarea şi neprevăzutul asociaţiei spontane, delicat-teribilistă: „Se-ngrăşă-n pomii raiului omida, / Albinele administrează flori, / Rechinii ţin în gură Atlantida / La circul lor de farse şi erori. / / La cota bursei preţul vieţii scade, / Orga lui Bach bolnavă-i de plămâni, / Iar pacea stă mai mult pe baricade / Cu o garoafă-nsângerată-n mâini!"

Portretul sfârşitului de veac şi de mileniu se constituie dintr-o astfel de ironie adolescentină, scânteietoare, inteligentă, cu o surpriză metaforică uşor-şocantă.

Dar Arcadie Suceveanu îşi mută versul şi în alt registru, mai grav: „Umbrele lor ca-n vis mi se arată, / Veghind la geam atât de-adânc şi

greu, / Că din tăcerea lor însingurată / își rupe vorba însuși Dumne-
zeu" (Colind). Nota ușoară, narcisiască, colorat-expresivă cedează locul
dramatismului, tensiunii, gravității: Balada pentru mama, Vis cu cai (I),
Elegia trandafirului urbanizat, D or de Dante, Miorița, Poveștile nerentabi-
le, Umbra Albatrosului ş.z.
Avem impresia totuşi că Arcadie Suceveanu e un poet cu un sentiment
acut-dramatic al vieții, care însă acceptă - din rațiuni polemice - masca de
adolescent, elegiacă, dar accidentată de un surâs ironic.
Mihai CIMPOI, din prefața la volumul Mesaje la sfârşit de mileniu,
Editura Literatura artistică, Chişinău, 1987.
In anul 1990, la Editura Hiperion, din Chişinău, a apărut o carte de
poeme —Arhivele Golgotei— semnată de Arcadie Suceveanu. Nu ştim
dacă Suceveanu este nume sau pseudonim, dar ştim că poetul, trăind acum
în Basarabia, este originar din înstrăinata Bucovină. Cât despre carte, ea
conţine o poezie care spune nu, căreia îi repugnă lozincile: o anatemă
neîndurătoare este aruncată asupra sloganului, a poeziei servile. Respingerea
poeziei oficiale, slugarnice este un act de revoltă, dar, întrucât poetul adevărat
se ridică împotriva unei ordini stabilite prin dogmă, el este în postura unui
(binecuvântat şi binecuvântător) Toma Necredinciosul, făcând un act de
apostazie în fața ideologiei. Acest crez, acest gest de recuzare sacră a min-
ciunii şi a reprimării gândului, a năclăirii libertății sunt simbolizate prin
„peştele cel mare", care se zbate să părăsească mlaştina improprie credinţei
şi libertății în firesc. Altfel, el s-ar scufunda în „dogmă stătătoare", ca o
„reptilă flască". [...]
Alt poem — Eterna Danemarcă — scris în metrul şi în registrul emi-
nescian din Scrisoarea III, partea a doua, abundă în imagini ale disoluției,
ale descompunerii, ale sfârşitului unui colos prea îmbătrânit şi cu grele
metehne. Aluziile sunt străvezii, sensul politic este izbitor. Morbiditatea
puterii este istoriceşte ereditară şi dezumanizată până la mecanică: „Viziunea
simplă a Danemarcei e şurubul", iar „Dumnezeu (chiar el se pare) e

şurubul fără scrupul / Ce-a prăsit lumi de şuruburi şi le-a răspândit
pe-aici". Puterea şi plasticitatea imaginii, mişcată de sarcasme şi de
viziuni escatologice, sunt zguduitoare, iar monstrul ideologic este apo-
caliptic — orice element de conştiinţă este împins spre mecanic, spre
carnagiu şi spre mineral. Arhivele Golgotei sunt, în această poetică a
istoriei construită de Arcadie Suceveanu, suferințele nevinovaților,
inundate de sângele vărsat prin şirul neoprit al trădărilor. Un chip al
suferinţei este lona. Aglutinarea este un act de manifestare a puterii
monstruoase. Peştele cel mare în burta căruia se descompun popoare
nu este decât Chitul imperialismului totalitar comunist.
Revendicarea paternității se face în instanța entității de neam:
ciobanul Mioriței este un simbol al paternității spirituale, al continuității
(filo) genetice prin cei de acelaşi sânge zvâcnind în Carpaţi. Din aceeaşi
panoplie de simboluri face parte şi zimbrul, a cărui reîntoarcere va
aduce izbăvirea de păcatul rătăcirii.
Prevestirea naufragiului se alătură unei presimțiri a Apocalipsului,
căci va veni o Judecată de Apoi a torționarilor şi a monştrilor zămisliţi
de ideologiile totalitare anexioniste. Fantasma lui Iuda bântuie de secole,
în clinica lui biblică el internează pe cei ce şi-au renegat durerile, crezul
şi gândurile. Iuda este călăul din spatele scenei istorico-politice.
loan LASCU, în Unturi, nr. 2, 1991.
Abia antologia Eterna Danemarcă (Editura Eminescu, 1995),
echipată şi cu un util şi penetrant studiu introductiv semnat de Ştefan
Hostiuc, cercetând jocul paradigmatic al scriiturii, ne îngăduie să-1
cunoaştem la adevărata-i cotă pe Arcadie Suceveanu, fixat de câtăva

vreme la Chişinău. El trăia „în aşteptarea poemului", şi dovedise, ca bun tehnician, atent la spectacolul postmodern al poeziei, un scris emancipat. Oricum, faţă de bucovinenii rămaşi acasă, supuşi unei presiuni kremlinofone şi rupţi de mişcarea literară românească, Suceveanu a avut şansa unei sincronizări prompte; opt^ecismul transprutean află în poetul strămutat un pionier, manevrând pe fundalul tradiţionalismului şi instrumentarul poeziei romantice, credincios unei linii luptătoare, dar şi recuzita ultimului val, împăcând, prin ispita deconstrucţiei, surâsul ironic cu masca ele-

giacă. Locuind într-o geografie sacră, cutreierată de nostalgii cosmice, el practică, în pofida exploziilor sarcastice, reculegerea şi dezvoltă atât „retorica de forum" (C. Ciopraga), cât şi spectacolul mitic, inventând 0 mitologie personală. Aducându-1 în contemporaneitate pe Hamlet, Arcadie Suceveanu înţelege însă că lumea „e o dramă"; în pofida fastului baroc (prin bogăţie imagistică), el este, pe rând, şi „sublim actor în arta de-a visa" (Perfecţiune, 1976), dar şi inapt pentru visare, chiar dacă interludiile erotice, gardate de un lung lamento ori însoţite de bruiaj ironic, sună ca o ispititoare invitaţie. „Eu nu sunt prea umilul visător", ne avertizează poetul, dorindu-şi un destin de nufăr; mai mult, poezia „prinsă la rever / Mi-e poate chiar fiola cu cianură" (Fiola cu cianură). Poet puternic, sensibil, cu lecturi temeinice (asimilate), Suceveanu urcă în clasamentele noastre, devenind un nume de referinţă (nu doar pentru plutonul liricilor bucovineni). In plus, interesul firesc pentru literatura exilului (hrănind o tragică dedublare), cu supralicitări - deloc fireşti -, mutând înspre exterior centrul axiologic, e dublat acum de redescoperirea literaturii din teritoriile înstrăinate, rescriind şi revalorizând geografia noastră literară. Intr-o atare optică, gestul recuperativ înseamnă şi un demers integrator, străin de entuziasmul critic, necondiţionat.

Dar un asemenea pericol nu-1 paşte pe Arcadie Suceveanu, cel căruia 1 s-a confiscat „moara de vânt". Sensibilitatea sa optzecistă lasă loc volutelor romantice dar şi grimaselor ironice. El colindă „câmpii de mituri" şi constată că „crisalidele şi-au crescut în tăcere aripe" (Parabolă) . Şi experienţa tragică a dezrădăcinării şi utopia „ţării pierdute" şi nostalgia ingenuităţii hrănesc fondul reflexiv. Dar această poezie e, mai cu seamă, îndatorată unui existenţialism vibratil, interogativ-filosofard, captând strigătul fiinţei; de unde şi sentimentul acut dramatic al vieţii (M. Cimpoi): „...întinzi mâna şi abia dacă dai de tine-n oglindă". Pe acest sol cultural, fără criterii milostive (în sensul omologării), poetul nu flutură un proiect nostalgic şi mesianic; ci corectează, am zice, ideologia optzecistă (căreia mulţi deja i-au cântat prohodul), conectând-o cumplitelor emoţii sufleteşti.

[...] Poezia lui Arcadie Suceveanu, clasică în aparenţă şi modernistă cu măsură, cu apetit pentru parabolă şi de un indiscutabil rafinament,

trăind această dramă fără febre mesianice, va plânge „munţi de sare". Ea condensează metaforic durerile unui neam. Prin Arcadie Suceveanu (prezent şi în volumul antologic al „optzeciştilor" din Basarabia, Portret de grup, realizat de Eugen Lungu), poezia de „dincolo" se desparte hotărât de tradiţionalismul rural şi bucolic, îmbrăţişând parabola cu aer fantast (ca în superba Maşina apocaliptică), trecând chiar dincolo de comedia cotidianului pentru a instaura, sub aerul apăsător al tablourilor suprarealiste (Oct. Soviany), cinstirea metafizicului. Dar Suceveanu, anunţând ruptura pe care ultimul val o şi realizează (în pofida caracterului „disjunctiv"), nu acceptă, neapărat, reţetele „optzeciste"; poet matur, format, el se anunţă ca un nume important al liricii noastre.

Adrian Dinu RACHIERU, în culegerea Poeţi din Bucovina, Editura Helicon, Timişoara, 1997, p.435 - 436, 439.

Arcadie Suceveanu, poetul cu crin la butonieră, cel care până mai ieri jupuia melcii de pieile candorii şi lansa prelungi ecouri de trandafir în golul spiralat al cochiliilor stăruind să-şi dureze din ele un monument, ştie prea bine că inima tuturor vârstelor este copilăria.

Tocmai de aceea, probabil, după fiece plachetă „serioasă", în „registru major", scoate neapărat şi o carte pentru copii. Astfel, noua sa lucrare (Ora cinci fără doi fulgi, Editura Literatura artistică, Chişinău, 1 986) confirmă întru totul bănuiala noastră că, angajat într-o istovitoare luptă de recâştigare a copilăriei, poetul e încolţit de nevoia de a le vorbi celor mici.

îmi amintesc ciudatul sentiment ce mă încercase după ce am citit cartea. In fond, nu era nimic deosebit acolo. Aceleaşi motive vegetale, florale, aceleaşi armii fojgăitoare de furnici, gâze şi gândăcei ce-au invadat definitiv cărţile pentru copii ale unor autori cu mână făcută, „specializaţi". Dar, spre deosebire de versurile acestora, cele ale lui Arcadie Suceveanu sunt îndelung ciocănite, bătând adesea către paradox. El ştie să oprească ochiul copilului asupra structurilor fragil-colcăitoare ale vieţii, aşa cum o face, de pildă, în poezia-ghicitoare Fluturele: „Floare zburătoare / Cu două petale, / Imbrăcată-n zale... / Pâlpâie-n lumină / Fără rădăcină".

Poetul reuşeşte aici să propună copilului o reprezentare îmbogăţită a realului, pe care, pentru a-i spori dimensiunile, încearcă s-o racordeze la circuite de semnificaţie umană.

Inteligent şi inventiv, manifestând predilecţie pentru lumea candorii infantile, autorul s-a dezis de limbajul povăţuitor-pseudofolcloric, a renunţat la înţelegerea puerilă a lucrurilor şi a adoptat o gesticulaţie frazeologică iubitoare, în care se curpinde foiala faunistică şi rumoarea existenţei, aparenţa devălmăşiei şi spiritul absolut distinct al fiecărui lucru sau fenomen, ba chiar şi luciditatea mereu disponibilă a autorului însuşi...

Intonaţiile sale imnice, ţesute din subţiri melancolii şi din covârşitoare doruri — Colind de iarna, Colind pentru Eminescu — înalţă inima de copil. Aluziile sale îndeamnă înţelegerea. Rimele sale — vacanţa-faianţa; ^ecea-hurdubecea; ales cu-Eminescu; explice-pitulice; Nistru-ministru; discret-poet — dau senzaţia prospeţimii şi distincţiei. Ritmurile sale - care-s ale poeziei populare, dar şi ale celei moderne - grăbesc către alte zări. Alături de cuvintele obişnuite, de toate zilele, vocabulele sale rare susţin în noi sentimentul înnoitor al perspectivei.

In fine, când o bună parte din scriitorii noştri stăruie cu orice preţ să lungească stagiul infantil al copilului, când cele mai multe din creaţiile acestora promovează un spirit provincial, de învăţător ratat, Arcadie Suceveanu face o breşă în tartajele de beton ale literaturii de acest soi, străduindu-se prin toate mijloacele de care dispune să îndemne la treabă sufletul micului său cititor, să accelereze maturizarea lui raţională, intelectuală, psihică şi spirituală, pregătindu-1 să intre în cercul marilor întrebări care 1-au frământat dintotdeauna pe om.

Cartea sa, aşadar, nu educă un copil cu naivitatea şi candoarea pierdute, după cum s-ar putea crede, ci unul cu naivitatea şi candoarea superioare.

Igor NAGACEVSCHI, în Literatura fi arta, 18 iunie, 1987.

In general, cartea In cămaşa de cireaşă, ca şi precedentele volumaşe destinate cititorului începător (A fugit melcul de-acasa şi Ora cinci fără fulgi), dovedeşte că poezia pentru copii nu este un act incidental în

creaţia scriitorului, ci o permanenţă vie, care ţine de datele sale tem-

peramentale, de înclinaţiile sale certe. E o carte axată pe noţiunea de timp şi are la bază succesiunea ciclică a anotimpurilor. Poetul prezintă fiecare porţiune a anului în manifestările ei cele mai semnificative şi accesibile înţelegerii copilului. Imaginea-simbol a fiecărui anotimp este însoţită de culori şi miresme, de sunete şi incantaţii surprinzătoare, peste toate acestea guvernând Memoria, adică strămoşii care „. . .iau chip dulce de izvor / Şi mereu ne-ntreabă: / Mai ştim doina a cânta? / Mai citim vechi file? / limba noastră nu cumva / O uităm, copile?" (Strămoşii ne întreabă).
Citatul de la urmă adevereşte smulgerea poetului din procesul admirării şi descrierii naturii, adesea — a aceloraşi animale, păsări şi plante, şi ieşirea sa spre valorile umane perene: cu multă fineţe artistică scrie Arcadie Suceveanu despre Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ion Creangă (resprectiv poeziile Colind pentru Eminescu, Iarna lui Vasile Alecsandri, Ni f a al M Ştefan a Petrei); în structura interioară a cărţii se înscriu organic poeziile în care autorul abordează motive de ordin etic, moral; într-o manieră elegantă, colorată cu umor fin, scriitorul le vorbeşte copiilor despre conştiinţa şi demnitatea naţională, despre muncă, pace, cutezanţă (poeziile Parada soldăţeilor de plumb, Ţara, Casa bunicii, Daca vrei sa fii Columb. . ., Ceasul meu ş.a.). „Sub ierbi şi-n frunza rară, / Sub meri şi sub aluni, / Copile, e o ţară / De buni şi de străbuni", - îl iniţiază poetul pe cititorul fraged în adevărul că suntem continuatorii strămoşilor. „Cum ei ni-s începutul, / De când ne ştim sub stea, — / Ne ţin în braţe lutul, / Vreun vânt să nu ni-1 ia", — explică el metaforic dependenţa noastră de strămoşi. După care motivul venerării înaintaşilor îşi găseşte dezvoltarea necesară: „Prin vorba lor cea simplă / De doină şi de neam, / Ne ţin pe toţi în limbă, / Ca frunzele pe ram . . . ". Până la urmă comunitatea noastră cu stămoşii este exprimată pe cât de simplu, pe atât de concludent: „Deci, când vorbeşti de ţară, / Să ştii un lucru sfânt: / Ea cât e în afară, / Pe-atâta-i în pământ!". Anume în depăşirea sigură a simplismului tematic şi de exprimare şi în promovarea valorilor noastre perene rezidă succesul cărţii In cămaşa de cireaşă. Cuvântul şi fraza lui Arcadie Suceveanu sunt „electrizate" poetic, ele incită şi vrăjesc imaginaţia copilului, de altfel şi a cititorului adult. Dincolo de prim-planul metaforei sale se află semnificaţia etică, finalitatea instructivă, ceea ce face să nu ne supere

nota moralizatoare. Subiectele poeziilor sunt vii, umorul autorului e de o spontaneitate admirabilă, imaginile se dovedesc proaspete...
Ion CIOCANU, în Moldova socialistă, 15 mai, 1990.
Pe fundalul liricii tradiţionale, a cărei paradigmă mai domina, la începutul deceniului opt, versurile poeţilor din Nordul Bucovinei, nu chiar toate strălucite, dar absolut toate strălucitoare: oglinzi verbale în care realitatea îşi potrivea, comod, rochiile în dorinţa de a arăta cât mai fermecătoare, pe acest fundal tratat intens cu naftalina partinităţii pentru a nu fi atacat cumva de moliile artei moderne, scrisul emancipat al tânărului poet Arcadie Suceveanu apărea ca o notă discordantă. El renunţa la starea de larvă închisă în crisalida oglinzii şi nu se mai mulţumea să fardeze realul, ci venea să-1 deconstruiască, având intuiţia că poeticul, vorba lui Jean-Francois Lyotard, ţine de deconstrucţie: „Numai cu plopii te mai pot iubi, / Numai cu ramul te mai pot cuprinde, / In mine vine iarba peste zi / Şi simţurile toate mi le-aprinde..." (Duminică de floare). [...]
De pe acum se poate distinge în mod sigur că tânărul scriitor ţine cu tot dinadinsul să impună o nouă poezie în vechea capitală a Bucovinei: răspuns dat pese lungi decenii de tăcere şi bâiguieli mimetice, cutezanţei

iconarilor, a căror vervă literară se stingea ca un ecou pierdut în parcul
Dominicului din Cernăuţi o dată cu venirea, în 1 944, a Armatei Roşii.
Ecoul poeziei moderne dispărea pe o perioadă de mai multe decenii, cu
tot cu numele Dominicului, care devenea Parcul Şevcenco, pentru ca abia
acum să poată fi redeşteptat, ca un răsunet în actualitate al unei atitudini
poetice înnoitoare. [...]

Modern în armură romantică, întreţinând în taină raporturi in-
time cu transcendenţa, dar şi bagatelizând-o ironic de ochii lumii, poezia
lui Arcadie Suceveanu polemizează cu ingenuitatea tradiţionalistă, uneori
abia perceptibil, alteori în modul cel mai franc, prin frondă şi atitudine
negativă: „Eu nu sunt prea umilul visător, / Copilărind prin cer cum vi se
pare, / Ci mai degrabă-nvăţ cum să nu mor (aluzie la celebrul vers eminescian
funcţionând aici în regim de intertextualitate — n.n.), / Când ar câmpia
zilei cu o floare" (Dar /ţie iarba). A se remarca noua funcţionalitate a

„florii" care nu mai păstrează în ea nimic decorativ. Abandonarea, în
ultimul vers, a metaforei obişnuite în favoarea inserţiei metaforice e,
de asemenea, o probă a modernităţii [...].

In constelaţia poeziei actuale, cărţile de versuri ale lui Arcadie Suce-
veanu denotă un poet modern frământat de probleme existenţiale. El
nu renunţă la sublim, la ideea de perfecţiune, la suavitatea imaginii,
dar, în dorinţa de a scăpa de ispita naivităţii romantice, porneşte, grav,
la atac împotrva lor, echipat cu armele moderne ale grotescului. Jocul
scriiturii sale rămâne însă deschis şi altor paradigme. Iar nostalgia după
pasul pe care urma să-1 facă în urmă cu un deceniu, în dragostea sa
pentru poezia optzecistă, vine să se consume astăzi în surâsul ironic al
unui hidalgo post-modern. Corabia lui Sebastian din Arhivele Golgotei
e refăcută din temelie în ciclul de versuri publicat în Almanahul din
1993 al Societăţii pentru cultura românească „Mihai Eminescu " din
Cernăuţi: „Când secară mările în Levant / apăru la orizont / corabia
lui Sebastian Brant / intrând în apele post-moderniste / ale acestor
versuri / mai mult vesele decât triste // (Ca să spulberăm, iubit ceti-
tor, orice tabu / îţi voi spune că pe corabie eram eu, el şi tu / sau,
dacă-ţi convine, noi, voi şi ei / câte persoane are pronumele? / trei. . .)
// Iar cum trei ori doi fac şase / Apocalipsa avea picioare frumoase /
şi noi o urmăream prin lunetă / cu o bucurie aproape secretă / cum
urca puntea dinspre lagună / pe corabia noastră nebună..."

Corabia poeziei lui Arcadie Suceveanu, intrând în apele deceniu-
lui care încheie secolul, şi-a schimbat cursul. Altele sunt apele, alta e
linia de plutire, dar mereu aceleaşi — depărtările şi căpitanul, parcă acelaşi
şi parcă altul, citind pe proră din vechile poezii: „Mi-e sete, mi-e de-
parte, mi-e târziu..." în dorinţa postmodernă de a le recompune
printr-un nou joc al scriiturii.

Ştefan HOST1UC, din prefaţa la volumul Eterna Danemarcă, Editu-
ra Eminescu, Bucureşti, 1995, p. 5-8.

După şaizecistul Ion Vatamanu („matern la Bucovina"), după „pri-
vighetoarea" care a „cântat plumb", „măslinul oglindit", „secundele
cu munţi", „basmaua", „dimineaţa mărului", „iubirea de tine" şi

„nimicul" care „nu-i zero", vorbind în metaforă polemică, şaptezecis-
tul Arcadie Suceveanu, un alt poet proeminent pe care 1-a dat „dulcea
Bucovină" celei de-a doua jumătăţi de secol XX peisajului liric naţional,
imprimă poeziei generaţiei sale (şi nu numai celei bucovinene sau
moldoveneşti în particular, ci în general celei din întregul areal al
verbului şi versului românesc) culoarea candorilor ironice şi polemi-
ce (Mă cheamă cuvintele, Arhivele Golgotei, Eterna Danemarca, sunt meta-

fore totale şi globale în sensul plenar al cuvântului şi al ars poetica din perspectiva confluenţelor stilistice (onirice şi simbolice, telurice şi energetice).

Prin Arhivele Golgotei şi prin Eterna Danemarcă Arcadie Suceveanu pune definitiv capăt unei competiţii cu sine, reîncepând de fapt prin ciclul de „inedite" altă competiţie. Să fie ultima?... Aşa e poetul — un drumeţ al Necunoscutului, al căutării, al metaforei mereu schimbătoare la faţă prin aspaţialitatea ei ideatică sau prin „dejucarea" ei. Feţele ei se adâncesc în altă lumină, în alte zugrăveli. Iar Arcadie Suceveanu este un zugrav ales al metaforei şi un incrustator neîntrecut al goticului imagistic, mai ales al fastului acestuia. La el poezia veritabilă este ca şi crucea aurită a unui templu de pe culmea unui deal, planând ca şi cum aerul şi totodată ţinându-i respiraţia azurului. Este ceva miraculos în această inversare, răsturnare ideatică dinspre aspaţialitatea ideatică a metaforei sau a dejucării ei în subsidiar, pe care el a găsit-o intuitiv şi ideal în ceea ce priveşte echilibrul dintre gând şi imagine. Frecventând alţi poeţi, lirica lor de esenţe, „mesajul" său liric este unul gotic sau „baroc" numai în aparenţă (şi numai atât cât priveşte imaginea exterioară, ca şi-n cazul artelor gotice sau baroce, de altfel...), pe când el trebuie poate mai bine căutat după noi mai mult în intimitatea comunicării, zicerii subţiri, fine... Or, ea este pare-se cheia de boltă a fondului său originar...

La Arcadie Suceveanu fiecare poem adevărat e un edificiu al metaforei, al „stilului înalt", condeierul imprimându-i cu generozitatea şi ironia „dulce" (dragonică) tot elanul ritmului interior şi toată splendoarea eufonică dinspre fastul imaginii, armonizându-le şi totodată atemporalizându-le. Această redimensionare a scrisului său vine din-

tr-o severă şi disciplinată lipsă de stabilitate a instabilităţii lirice a condeierului. Metafora „Danemarcei" noastre „turcizate" şi „slavizate" este mai mult decât o dovadă, în sens ironic fireşte, precum ironică este culoarea candorilor sale polemice indirecte şi destul de acide totuşi în subcuvinte şi-n superspaţii, dacă e să privim lucrurile în perspectiva dejucării gotice sau baroce a metaforei violentând aspaţialitatea ei ideatică. Or, arta este comunicare cu sine şi nu un lucru în sine. Apoi, versul sucevenian este adesea nu numai atemporal, metaforic, ci aproape în aceeaşi măsură şi ideatic aspaţial, oricare i-ar fi tentaţia unui univoc ideal. Patria, arta, cultura, Omul — măsura morală şi filozofică nu numai a tuturor lucrurilor, ci şi a neînchipuitelor paradoxuri ale cunoaşterii şi autocunoaşterii — văzute prin ochiul poetului nostru sunt aceleaşi edificii metaforice, dar şi sensibilizate, traumate sufleteşte şi spiritualmente.

[...] Marcantă este nu numai tensiunea ideatică şi interpretativă, ci şi construcţia persuasivă a limbajului, a potenţialului lui expresiv, omniprezent şi influent, călit în subsidiar de angoase şi esenţe personale, social-umane. Apoi, nu putem trece indiferenţi pe lângă ajustarea stilistică notorie dinspre absolutizarea magiei eufonice a poeziei pe care Arcadie Suceveanu şi-o manifestă magistral şi plenar în cazul versificaţiei tradiţionale şi moderne. Nu în ultimă analiză vom menţiona desigur şi ţinuta, supleţea aforistică a poemelor consfinţind deopotrivă atât inspiraţia divină, cât şi cizelarea din interior până la transparenţa dezinteresată şi cristalină a metaforei polivalente (venind atât din subsidiar, cât şi din „deasupra deasuprelor", caraionian vorbind). Oricum, lectura poeziei lui Arcadie Suceveanu este una antrenantă şi nelipsită de farmec, de savoare rafinată, de profunde efervescenţe lirice moderne cu priză la realiile social-umane concrete şi abstracte, locale şi universale. De aceea acel care va încerca

„vinul" metaforei suceveniene se va pătrunde numaidecât de taina poeziei lui de parfum, incolor-sonore, de candori originare şi originale, adică esenţiale, oricând ademenitoare, „cu sunet profund", al unui distins „compozitor de vorbe", bacovian vorbind.

Tudor PALLADI, din Literatura şi arta, nr. 39, 1996.

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

Sub titlul Eterna Danemarcă avem a descoperi o masivă antologie din volumele poetului Arcadie Suceveanu, tipărite între 1979 şi 1990, cărora li se adaugă 22 de inedite sub sigla milenaristă Maşina apocaliptică. Gestul Editurii Eminescu ce restituie Ţării şi tuturor românilor un profesionist al poeziei (născut în 1952 în Nordul Bucovinei şi rezident la Chişinău) este nu numai exemplar, ci şi determinant în a impune o valoroasă parabolă poetică juriului ce va decide premiile Uniunii Scriitorilor pentru anul 1995. Dotată cu un cuprinzător aparat critic (prefaţă, referinţe critice şi notă biobibliografică), serioasa carte a poetului Suceveanu... atestă pe de-o parte un cântec performant, o vocaţie orfică a Rezistenţei existenţiale, pe de alta un necontenit exerciţiu autoreferenţial al limbajului poetic.

... Apreciat de Alexandru Ştefănescu pentru „acele poeme de un remarcabil fast baroc", preţuit de C. Ciopraga pentru puterea de sinteză a „rapsodului", omologat de Mihai Cimpoi pentru „replica spirituală, calamburul care valorifică jocul inteligenţei", oniric â la Dimov şi echinoxist în viziunea lui Nicolae Popa, autorul Arhivelor Golgotei este un poet-cărturar care a citit biblioteci întregi de poezie şi mitologie românească şi universală, dovadă scriitura sa surprinzătoare prin proteism, plasticitate şi fosforescenţă prozodică, virtuţi prezente atât în poeme lungi, balade, cât şi în psalmi, sonete ş. a .m. d. Disponibilitatea harului de a poetiza şi problematiza simultan se învederează nu numai în varietatea tematică, ci şi în forţa de a imagina şi realiza conivenţa între formă şi fond, de a instaura cuvenita cotă stilistică. Mai puţin credibil pe spatii lungi, rapsodul Suceveanu are temeritatea de a improviza din orice poezie, cel mai adesea cu rezultate notabile. Este felul poetului de a-şi păstra forma inspiraţiei, branşată de multe ori în zonele seismice ale delirului diurn, muzical. Practica poemului „despletit", susţinută de o uimitoare inventivitate, îi asigură lui Arcadie Suceveanu succesul perpetuării la nesfârşit a comportamentului poetic. [. . .]

Poezia lui Arcadie Suceveanu este un caz de democraţie a inspiraţiei, ecuaţie în care vorba bogată, scenografia verbalizată, nu înseamnă facilitate. Ecologistul nu lipsit de accente profetice, elegiace, sarcastice din Poemul hidrologic nu exclude ludicul „sorescian" din Corabia

lui Sebastian, terifiant inventar al formelor de nebunie, de la Noe până la zilele noastre: „Când scapără chibritul, / mări, ce se văzu? / Un Turn Babei plutitor, în care / eu, el şi tu / eram deopotrivă noi, voi şi ei - / unul ţinea discursuri în groapa cu lei / altul decapita bisericile de turle / acoperit de tobe şi surle / unul făcea harta petelor din soare / altul deschidea măcelării în altare / unul gâdila corabia la pupă/ altul punea îngerul să fiarbă în supă / unul îşi mânca unghiile, altul îşi rădea sprânceana / altul lua probe direct din Nirvana / unul confecţiona batiste din vele / altul se decreta personaj din vieţile paralele / unul confecţiona căpestre şi botniţe / pentru îngerii prinşi în clopotniţe / unul îşi vopsea chelia jumătate verde jumătate gri / altul se întreba patetic a fi sau a nu fi / unul era bielă altul era manivelă / unul se închina la zeul din gamelă / altul la steaua sa verde de tinichea - // iar corabia, glorioasă şi sfidătoare, plutea..." Suntem aproape de dis-

cursul liric al unui inepuizabil erou umanist, convins că hamletiana, fatidica Danemarcă şi-a generalizat cam peste tot în timp şi spaţiu acel ceva putred, ceea ce nu-i ştirbeşte puterea de adoraţie, fără de care în dragoste nu eşti nici convingător, nici original, după Dante, Goethe, Eminescu...

[...] Departe de a se revoluţiona, ca la Valery, prin tăcere, sau de „a se sinucide" ca la Rimbaud, poezia lui Arcadie Suceveanu are şansele unei emisii neîntrerupte, suprafireşti prin performanţe, aproape spontană prin subtile metafore, rime, analogii. Un joc superior al imaginarului în cascadă oferă generoase, dramatice, irezistibile secvenţe lirice despre viaţa poetului şi a poeziei de la origini până în zilele noastre. Permanent dedramatizate printr-un daimon ironic, satiric şi tobă de carte, aproape toate poemele lui Arcadie Suceveanu au acoperire în aur, mai ales muzical, credem, fiind tentat să recite: „O, când dădea el cu zarul, / Se stingea în Alexandria farul". De ce nu?

Geo VASILE, în Luceafărul, mai, 1996.

Oriunde se priveşte, oriunde ajunge pasul prin această imensă Sahară, „arhivele Golgotei sunt la un pas de noi" (Arhivele Golgotei î). Poetul, în viziunea lui Arcadie Suceveanu, devine un Dumnezeu izbăvitor, el are misiunea de a „citi" toate însemnele acestori „arhive"

şi a le dezvălui, în toată grozăvia lor, semenilor săi. Astfel, deloc întâmplător, „furia" dezlănţuirii adevărurilor cuprinse în multe dintre creaţiile sale aminteşte, peste ani, de puterea explozivă a versurilor transilvăneanului Octavian Goga. O creaţie precum Neamul lui lona, a lui Arcadie Suceveanu, aşezată azi lângă celebra poezie Oltul (nu ne putem opri gestul de a reproduce ultimele patru versuri ale acesteia: „Ţărâna trupurilor noastre/ S-o scurmi de unde ne-ngropară / Şi să-ţi aduni apele toate, — / Să ne mutăm în altă ţară!"), nu pierde nimic din adâncimea gândurilor, din frumuseţea şi măreţia sa. Credem, de altminteri, că acest poem reprezintă, în genul său, o poezie memorabilă, de care nu se va putea face niciodată abstracţie, în nici o istorie, oricât de pretenţioasă şi de restrânsă, a poeziei noastre...

Ne e uşor să înţelegem, acum, de ce poetul se consideră primul chemat la demolarea unui astfel de univers, care seamănă atât de bine cu un „circ", cu o farsă stranie. „Mai bine fluture cu aripi arse, / Mai bine mort de nouă ori, decât / Biet figurant la circu-acestei farse / Cu tinicheaua dogmelor de gât" - mărturiseşte autorul, semnificativ, în poemul Refularea circului, unde se şi numeşte pe sine : „statuia albă-a unei suferinţi". El se doreşte, ca atare, nu mai departe decât un „nufăr magic", care să filtreze, prin puritatea sa, mizeria şi grozăviile întregii lumi: „De ce nu am destinul unui nufăr, / Un ornic vegetal să fiu pe ape, / Şi clipa lacului din arc să-mi scape, / Şi-n albe înfloriri să-nvăţ să sufăr. // Şi să strecor prin orfice supape / Impurităţi, noroaie fără număr, / Pe apa rea să nu pot să mă supăr, / Să scot din mlaştini perle-între pleoape" (Nufărul magic).

Autor complet (există, în volumul de faţă, alături de poezia politică şi socială, şi o excelentă poezie de dragoste), Arcadie Suceveanu ne dă, prin Arhivele Golgotei, în totalitatea sa, o exemplară carte de poezie. In ceea ce ne priveşte, ni se pare neîndoielnic faptul că în orice bibliotecă din România locul ei trebuie să fie pe raftul cel mai preţios: al poeţilor, al scriitorilor aflaţi foarte aproape de inima noastră.

Nicolae TONE, în Totuşi iubirea, Nr. 5,1991.

Eterna Danemarca este un volum antologic al poetului Arcadie Suceveanu, care conţine doar 22 poeme inedite cuprinse într-un ciclu in-

titulat antipoetic Maşina apocaliptică. Despre cărţile precedente, în special despre Arhivele Golgotei, s-a scris suficient, după cum atestă şi referinţele critice de la sfârşitul cărţii, pentru ca să mai fie cazul de a reveni într-o simplă cronică la motivele atât de familiare ale poeziei suceveniene. Interesant este de urmărit evoluţia poeziei sub aspect formal, deoarece aceste 22 de poeme vin, incontestabil, să prefigureze o reînnoire semnificativă, poate nu atât a limbajului, cât a arhitectonicii imagistice. Nu este vorba de o schimbare de registru determinată de o vârstă poetică, ci de reevaluarea conceptului de lirism în general din perspectiva unor mişcări profunde de conştiinţă pentru un creator „ispitit mistuitor de cuvinte" şi „răstignit pe poezie" pe calea decantării veşnice a sensurilor şi sonurilor până la cele mai ideale forme.

Arcadie Suceveanu se dezice de formele fixe ale sonetului în favoarea unor parabole desfăşurate şi neîncorsetate rigorilor strofice şi de măsură, după cum îi impunea prozodia clasică, deşi în fond poezia sa de până la Maşina apocaliptică este de o modernitate desăvârşită sub toate aspectele. Discursul liric nu este stânjenit şi nici constrâns, însă în tiparele rigide şi vechi ale sonetului şi-a descoperit o ţinută aleasă de nobleţe, obţinând girul apartenenţei sale la o castă a spiritelor cele mai elevate care aspiră la perfecţiunea absolută. Insă nu imposibilitatea acesteia 1-a obligat pe autorul Arhivelor Golgotei să părăsească sferele elitariste şi să revină la o rutină poetică, cum ar fi poemul în vers liber, ci, probabil, conştiinţa că talentul său deosebit nu ar mai avea nevoie de alte probe şi nici orgoliul nu mai doreşte să participe la cursele sui generis de încercări. Poetul a ajuns la vârsta când are importanţă doar mesajul liric, iar forma vine de la sine, firesc şi necăutată, ca un izvor ce pur şi simplu curge fără să ţină cont de asperităţile terenului. . .

Sigur pe instrumentele sale, poetul se lasă dus de fluxul unor meditaţii grave ca fond şi filigranate cu măiestrie, însă cititorul rămâne frapat de senzaţia iniţială de a fi nimerit într-o capcană fără să poată sesiza care este mecanismul ei ascuns şi care sunt pericolele ce-ar trebui evitate pentru a pătrunde cu adevărat în schelăria ideatică atât de sofisticată până şi a celui mai restrâns, ca proporţii, poem. Poezia lui Arcadie Suceveanu se opune

unei deconspirări în toată plinătatea şi profunzimea sensurilor ei chiar de la prima lectură, necesitând eforturi intelectuale şi o certă experienţă de percepţie a unei scriituri cu mai multe straturi semantice, invăluite (şi mă refer, evident, la ultimul compartiment din Eterna Danemarca) în subtile şi evazive veşminte ale unei ironii abia sesizabile şi până la un grotesc de cea mai crasă speţă...

Cu ciclul Maşina apocaliptică poezia lui Arcadie Suceveanu accede spre un spaţiu nelimitat, în afara timpului, defrişat de orice repere reale, aspirând să-şi creeze un mit propriu, modern, prin utilizarea ca material de construcţie a unor asemenea arhetipuri clasice şi simboluri livreşti cum ar fi „Apocalipsa", „Nevermore", „Babilon", „Oedip", „Sebastian", dar inventându-le şi pe ale sale, unele cu destule şanse de a supravieţui acestei cărţi, de genul „Domnul Abis", „Prinţul Neant", „Cavalerul Inzadar", „Magnificul Vierme" sau „Domnul Vierme", „Turnul Silogismelor" etc. Poemul ce dă titlul acestui ciclu este un manifest al noii viziuni poetice a lui Arcadie Suceveanu, dezvăluind şi o nouă atitudine - cea de profet al unei lumi în degradare continuă, cu dezumanizarea relaţiilor între cei ce-o populează, unei lumi fatidice cu sabia apocaliptică deasupra ei gata în orice moment să

se desprindă peste toate secolele de civilizaţie, aflându-se atât de aproape de „Abis" şi „Neant". Este „corabia noastră nebună" şi poetul încearcă să ne atragă atenţia, măcar pentru un răgaz cât de scurt, la goana după vânt de zi cu zi, cu poezia sa plină de sarcasm şi ironie amară, dar lipsită de cea mai discretă notă de tragism...

Ştefan BROASCĂ, în Plai românesc, nr. 6, 1996.

CUPRINS

ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT

BIBLIOTECA ^^ ŞCOLARULUI
ARCADIE SUCEVEANU
ÎNFRUNTAREA LUI HERACLIT
Poezii. Eseuri
Apărut: 1998. Coli tipar:! 4.00. Coli editoriale: 14,95.
GRUPUL EDITORIAL LITERA
str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chişinău, MD 2005, Republica Moldova
Editor: Anatol Vidraşcu
Redactor: Nicolae Maniac
Corector: Dina Grosu
Tehnoredactor: Cristina Rftstt
Tiparul executat sub comanda nr. 5407
întreprinderea de stat editorial-poligrafică
„TIPAR" or. Tiraspol